SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

'Rapora karşı çıkanlar tarihin molozlarıdır'

▼ Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) raporunun açıklanmasından sonra Türkiye'nin siyaset arenasına adeta bir bomba düştü. Örgütler, aydınlar, gazeteciler, politikacılar rapor temelinde ikiye bölündü.

▼ Konuyla ilgili olarak Söz'ün sorularını yanıtlayan Doğu Ergil, araştırma sonucunda yüzde 40 oranında "federasyon" isteminin ortaya çıkmasından kendisinin de "hoşlanmadığını" söyledi. Ergil, rapora karşı çıkanları ise "tarihin molozları" olarak nitelendirdi ve benzer bir araştırma yapacak başka biri çıkarsa onun "alnını karışlayacağını" söyledi.

■ Mustafa Erdoğan'ın söyleşisi 4. sayfada

Türk - İş aşılamadı!

▼ Yaklaşık 700 bin işçinin tıkanan toplusözleşme görüşmelerinde hükümete geri adım attırmak için 18 Temmuz'da başlayan eylemler 5 Ağustos Ankara mitingi ve 8 Ağustos genel eylemiyle birlikte tamamlanmış oldu.

▼ 5 Ağustos Ankara mitingi Türk-İş'in koymaya çalıştığı sınırları aşarak onbinlerce işçinin Ankara'ya akmasıyla gerçekleşirken, 8 Ağustos genel eylemi ise, sendika bürokrasisinin çizdiği sınırlar içinde kalarak beklenenin aksine sönük geçti.

▼ Türk-İş önce 8 Ağustos'ta işe gitmeme kararı almıştı, ancak daha sonra bu kararı "işyerlerine gitme, ama çalışmama" şeklinde değiştirdi. Bu karar Türk-İş tarihinde ilk kez "gece işyerlerinin işgali" anlamına geliyordu. Ancak karar kağıt üzerinde kaldı.

▼ Sonuçta, muhalif sendikalar ve genel olarak işçiler ile sosyalist grup ve partiler bütün çabalarına karşın, Türk-İş bürokrasisini aşamadı.

■ Haberi 7. sayfada

İşçilerin önünde yeni bir eylem biçimi var: Gece işyerlerini terketmeme!

▼ Bütün büyük laflara karşın, Türk-İş 8 Ağustos'ta genel greve dönüşecek bir 'genel eylem' yapma niyetinde değildi. Kontrolü dışına taşan kitle eylemleri gelişebilirdi. Ancak, sendika bürokratları Türk-İş tarihinin en radikal kararlarından birini farkında olmadan tutanaklara geçirmişlerdi. 8 Ağustos gününün gecesi işyerleri terkedilmeyecekti. Aslında bir tür 'işgal' anlamına gelen bu eylem yaşama geçirilebilse çok etkili olabilirdi.

■ Yazısı 7. sayfada

Yıldırım Koç'un ve Ercan Atmaca'nın genel eylemi değerlendiren yazıları 9. sayfada; Ayla Önder'in izlenimleri 8. sayfada

Der Spiegel'in anketi

Doğu Almanlar geçmişi mi özlüyor?

■ YAZISI 12 ve 13. SAYFALARDA

Bosna ve Sol

Balkanlar ABD için Vietnam mı olacak?

■ YAZISI 10. SAYFADA

Onbinlerin barış açlığı

Açlık grevleri ve siyasal çözüm

■ YAZISI 6. SAYFADA

● TARİH: 12 AĞUSTOS 1995 ● SAYI: 26 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Devrimcilerin başarısızlığı; Aydınlık'ın başarısı!

İşçi Partisi'nin yayın organı haftalık Aydınlık dergisi, bir süredir her fırsatta Söz'e sataşmayı alışkanlık haline getirdi. Çoğu temelsiz olan bu sataşmalara bugüne kadar yanıt vermeyi gereksiz gördük. Ancak, derginin geçen haftaki sayısında yeralan "Aydınlık'tan" köşesinde, Söz'ün "Evrensel gazetesini batırmaya çalıştığını" söyleyecek kadar işi ileriye götürdüler.

Anımsanacağı gibi, Londra'da yaşayan gazeteci dostumuz İrfan Taştemur, Evrensel gazetesinde yaşanan sorunlara değinen bir yazı göndermiş, biz de önceki sayımızda bunu yayımlamıştık. Taştemur bu yazısında, bir dönem "mutabakat gazetesi" olarak çıkan günlük Aydınlık'taki deneyimlerinden yola çıkarak bazı değerlendirmeler yapmış, sorunların nedenlerini tartışmıştı. Aziz Nesin, Haluk Gerger, Varlık Özmenek, Merdan Yanardağ, Arslan Bartu, Cezmi Ersöz ve Muhsin Kızılkaya gibi isimlerin de kuruluşuna katıldığı, yazı yazdığı, yönetiminde yeraldığı günlük Aydınlık'ta ortaya çıkan sorunlar ve yaşanan ayrılıklar ile Evrensel'de yaşananlar arasındaki benzerliklere işaret etmişti. Sonuçta, Evrensel'in başarılı olmasını yürekten istediğini belirten Taştemur, ortaya çıkan duruma üzüldüğünü bildirmişti.

Aydınlık, Taştemur'un bu yazısını Söz'ün "Sol'un geniş bir gazete yapamayacağının kanıtı olarak kullanmak" istediğini ileri sürmüş. Taştemur'un böyle bir yazıyı Söz'e göndermesine üzüldüklerini

de belirten Aydınlık yöneticileri, bizim Evrensel'e saldırdığımızı ve bu gazeteyi çıkaran devrimcilerin başarısız olmasını istediğimizi söyleyecek kadar saçmalamış. Aydınlık'tan sütununun yazarları bununla da kalmamış ve "Evrensel zarar gördükçe sevindiğimizi", "Devrimcilik zarar gördükçe daha çok sevindiğimizi" yazacak kadar kendinden geçmiş.

Aydınlık yazarları, bu tezlerinin kanıtı olarak da, bizim "Evrensel'i terkeden liberalleri" savunduğumuzu belirtmiş.

İnsan böyle utanmazca bir tutum karşısında ne yapacağını kestiremiyor. Böylesine kolay yalan söyleyen, spekülasyon yapan, siyasi rant için doğruları eğip büken bir anlayışın ve siyasal kültürün taşıyıcıları karşısında aslında ne yapılacağı bellidir!

Devrimciliği kendinden menkul Aydınlıkçılar, Söz'ün gazetecilik anlayışını kavrayamayacak kadar da bu işin etiğine uzak bir yerde duruyorlar.

Söz, Evrensel'de yaşanan sorunları iki düzlemde değerlendirdi.

Birincisi, bu gazetede yaşananlar bütün solu ilgilendiriyordu ve biz de okurlarımızı bilgilendirmek, olayı bütün boyutlarıyla ve nesnel olarak aktarmak durumundaydık. Bütün taraflarla görüştük. Olayda taraf olan herkesin görüşlerini sütunlarımıza taşıdık.

İkincisi ise, olayın gazetecilik boyutuydu. Bunu da dergimizin çeşitli sayılarında tartıştık. Daha çok, bu tartışmaya katılmak isteyen arkadaşların yazılarını yayımladık.

Söz, Evrensel'de yaşanan sorunlarda taraf değildir. Olmaya da niyeti yoktur. Değil Evrensel'in başarısızlığını istemek, tam tersine bu gazetenin çıkışını okurlarına duyuran, tanıtan ve dostça bir ilişkiyi sürdürmeye çalışan bir tutum içinde oldu Söz.

Aydınlık bir süredir tehlikeli bir kulvara girdi. Onbeş yıldan sonra yeniden sosyalistler arasına nifak sokmaya, çatışmayı ve kavgayı kışkırtmaya çalışıyor bu dergiyi yayınlayan arkadaşlar.

Kendilerini şimdilik uyarıyor ve doğru yolda olmadıklarını söylemekle yetiniyoruz.

SÖZ'den

6 ay geride kaldı!

18 Şubat 1995 tarihinde yayımlanmaya başlayan dergimiz elinizdeki 26. sayıyla birlikte 6 ayı doldurmuş bulunuyor. Söz, 'yarım yaşına' girdi! Haftalık bir yayın organı için 6 ay kısa bir zaman dilimi değil ve bir değerlendirme yapmak için de uygun bir vesile olabilir.

Söz gibi haftalık bir derginin gerektirdiği mali kaynakların oldukça gerisinde kalan olanaklarla yayın yaşamına başlamak zorunda kaldık. Geride kalan aylarda hiç peşimizi bırakmayan mali sorunlarla boğuşarak ve esas olarak da dergi çalışanlarının büyük özverileriyle bugüne kadar geldik. Mali sıkıntılarımızın yanısıra solun bütününe seslenme, nesnel olma ve politik çoğulculuğu temel alma çabalarımızda olumlu eleştiriler ve desteklerin yanısıra; karşılaştığımız çeşitli zorluklar, tepkiler ve eleştiriler de oldu. Bu dönemde olumlu ve olumsuz bütün eleştirileri değerlendirerek ve bir birikimi yaratarak ilerledik. Elbette çeşitli eksiklerimiz ve hatalarımız oldu. Ancak sonuçta Söz'ün sol kamuoyunda belirli bir yere oturduğu kanısındayız. Önümüzdeki dönemi bu noktadan daha ileriye sıçramak için değerlendireceğiz. Nitekim önümüzdeki haftalarda bu doğrultuda Söz'de yeni birtakım düzenlemeler yapmaya ve adımlar atmaya başlayacağız.

Önümüzdeki sayılarda yazar kadromuz daha da genişleyecek. Çeşitli Avrupa ülkelerindeki "yabancı" dostlarımız, Söz için zaman zaman makale yazacaklar. Böylece dünyaya "sol'dan" bir pencere açmayı deneyeceğiz. Bunun ilk adımını, bu sayımızda yeralan Avusturyalı komünist gazeteci Hans Donauer'in "Avrupa sermayesi başkaldırıyor" başlıklı yazısıyla atıyoruz. Biz de bu arkadaşlarımızın çalıştığı yayınlara olanaklarımız ölçüsünde katkı sunmaya çalışacağız.

Gerek yeni mali olanaklar yaratmak, gerekse de Söz'ün tanıtımına katkıda bulunmak ve yeni okurlarla buluşmasını sağlamak için ülke içinde de bir abone kampanyası başlatmış bulunuyoruz. Giderek yaygınlaşacak ve büyük kentlerde yoğunlaşacak bu kampanyayla, Söz'ün yüzlerce yeni okurla buluşmasını hedefliyoruz. Ülke içinde 6 aylık abone ücreti 1 milyon TL, yıllık abone ücreti ise 2 milyon TL'dir. İsteyenler doğrudan dergimizle de ilişki kurarak abone olabilirler.

Ülke dışında ise, başta İsviçre ve Almanya olmak üzere, Söz'ün ilk sayılarında 6 aylık abone olmuş okurlarımızın abone süreleri dolmaya başladı. Bu abonelerin de yenilenmesi gerekiyor. Bu sayımızdan itibaren çeşitli ülkelerde 6 aylık abone süreleri tamamlananların, dergiyi kendilerine ulaştıran arkadaşlarla görüşerek yeni bir 6 aylık süre için 100 DM (veya karşılığı olan diğer döviz miktarı), 1 yıllık süre için ise 200 DM ödemeleri yeterli olacaktır. Yani yurtdışı abone ücretlerinde bir değişiklik yoktur. Aboneliklerini yenileyecek olan okurlarımız doğrudan Söz'e para göndermeyip, dergiyi kendilerine ulaştıran arkadaşlar aracılığıyla o ülkede Söz'ün dağıtımından sorumlu arkadaşlara iletmelidirler.

Sadece 'yarım yaşında' değil, önce 1 yaşında, sonra yaşımızı çoğaltacağımız yıllarda daha iyi Söz'lerde buluşmak dileğiyle...

Bir editoryal not üzerine

A. Güven AKSEL

Evrensel gazetesinde yaşanan ayrılığın üzerinden bir aydan fazla geçti. Tabii ki, başlangıçta, insanların merak ettiği bir konu olarak bu olay üzerinde durmak kaçınılmazdı. Ama yazık ki, "gidenler ve kalanlar" üzerine, gerek yaşayanlar, gerek üçüncü şahıslar tarafından kabak tadı vermeye başlayan bir polemiğin, daha doğrusu atışmanın ötesinde bir boyuta hala taşınamadı değerlendirmeler. Yaşanan ayrılığın oldukça özgül —tipik sanılsa da, benzer bir süreç yaşayan Aydınlık'ın neden bu kadar üzerinde durulmadığı düşünülürse, farklı boyutlar içerdiği anlaşılacaktır— nitelikler taşıması, belki bu denli, deyim yerindeyse sündürülerek konu edilmesini kaçınılmaz hale getirdi. Görülen o ki, daha da sürecek. Ama artık yeter. "Dedim-dedi"lerin sonu yok. Bu saatten sonra, Evrensel deneyiminin üzerinde düşünülecek tek yanı, sosyalistlerin bir günlük gazete ihtiyacını olabildiğince eksiksiz karşılayabilmeyi hedefleyen yeni girişimlere ışık tutabilecek dersleri olmalıdır. Burada, kimin ne yaptığının da önemi kalmıyor, isimlerin ve tarafların da, hatta neden ayrılıklar yaşandığının da.

Evet, artık, yaşananları deneyim dağarcığına atarak, bunların üzerine çıkan bir "neden ve nasıl bir gazete" üzerinde durulmalıdır. Kuşkusuz, ayrı ayrı mecralarda, bu konu çerçevesinde bir dizi proje oluşturuluyor, girişimlerde bulunuluyor. Bu doğaldır ve işin analize, teoriye, formasyona ilişkin yönlerini birlikte tartışmanın önünde bir engel de değildir. Yapılması gerekenin bu olduğu bu kadar açıken, boşa enerji harcamaktan öte gidemeyecek bir didişmeyi kesip atmak, herkesin üstüne düşen bir görev.

Ne var ki, bu biraz da, "tartışma"nın sürdürüldüğü yayın organlarının duydukları sorumluluğa bağlı. Hiç kimseden, kendisine yönelik hakaretleri, bunlar ne kadar ciddiyetsiz ve değersiz olursa olsun, "önemli olan bu değildir" diyerek sineye çekmesi beklenemez. Bunu önlemek, böylesi bir ton taşıyan yazıları yayınlayanların işidir. Burada, Söz dergisinin Cengiz Erdinç ile Cem Dizdar'ın yazılarına "cevaben" yayınlanan yazıma düştükleri editoryal nota değinmek zorundayım. Söz, belli ki yazının üslubundan rahatsız olmuş. Buna anlam vermek zor. Çünkü ("objektiflik dengesi" kaygısıyla olsa gerek) yazımın içine çiziktirilmiş karikatürde söz edilen, "halk argosu" olarak —ki, yanlış— tanımlanan tüm sözler, muhatap alınan kişilerin yazılarında yer alan sözlerdir. Her yanıt, eleştiri/suçlamada kullanılan üsluba uyarlanmak zorunda değildir elbet. Dahası, elbet bunun aksi yeğlenir. Ama, ortada bir tartışma yoksa, "teatiye değer" fikir görünmüyorsa, düzeysiz saldırı bilgiç üslupla yapılıyorsa; bu yazılara ayna tutarak, yazanların kendi sözlerine dışarıdan bakmalarını sağlamaktan başka çare yoktur.

Okunduğunda görülmüştür, "Dersimizi aldık, ediyoz ezber" yazısında dişe dokunur pek bir laf yoktur. Yapılan, muhataplarının yönelttikleri eleştirilerin ironik kabullenilişidir yalnızca.

Tekrar ediyorum, Evrensel'den ayrılanlara söylenen sözleri, aynı üslupla geri yansıtmaktan ibarettir ki, eleştiri diye yazılan şeyin gülünçlüğü yazarınca da, okurlarca da görülebilsin. Derginin düştüğü not, her iki yazının ayrı ayrı ve biri diğer yazıyı okumamış olan editörlerce yayınlandığını düşündürüyor. Aksi halde, yazıma, okuru yanlış manipüle edecek notu düşen bir editörün, çok daha saldırgan ve küfürbaz ilk yazıyı yayınlamaması, en azından ona bir not düşmesi gerekirdi. Kötü niyet yoksa, iş bilmezlik var ortada. "Köşesi olan yazar" mazereti, bu durumu değiştirmiyor. Söz dergisi —ayrıca Express— editörleri, madem ki konunun bu boyuta sıkışıp kalmasını istemiyordu, öncelikle yayınladıkları yazıları okumalı, küfürün ötesinde, dişe dokunur bir şeyler talep etmeliydi. Örneğin Cengiz Erdinç'e, "Oynak Kobra" yazmadığı anımsatılmalıydı. Ya da, çalışma sürecindeki gelişmelerde biriktirdiği hıncı dizginlemesi öğütlenmeliydi. Örneğin, Kaan Arslanoğlu'nun yazısı, katılmadığım çok yeri olmasına karşın, orada ileri sürülen önerileri de kapsayan ciddi bir tartışma basamağı. İçerdiği eleştiri dozu değil, niyeti önemli ve ortaya bir fikir çıkıyor. Ama, Erdinç türü yazılara, ucuzluğa ve pespayeliğe, üstelik de bunları prim aracı olarak maço üslupla yapmaya kalkışmaya, bu tartışmada yer yok.

Maksat ayı avlamak mı?

F. Cengiz ERDİNÇ

Usta avcılardan biri, dağlardan birinde devasa boyutlarda bir ayının varlığını haber almış. Hemen hazırlıklarını yapıp yola çıkmış ve dağ başında ayı ile karşılaşmış. Fakat tam ateş edeceği sırada silahı tutukluk yapmış. Ayı da önce silahı parçalayıp atmış, sonra avcıyı bir güzel düzmüş... Avcı süklüm püklüm eve dönmüş. Bir hafta sonra daha sıkı hazırlanıp yeniden ayının peşine düşmüş. Karşılaşmışlar, yine silah tutukluk yapmış, yine ayı önce silahı parçalamış sonra avcıyı düzmüş. Avcı daha da hiddetlenmiş. Bir hafta sonra yeniden aynı dağlarda, aynı ayı ile karşılaşmış. Fakat silah yine tutukluk yapınca ayı dayanamamış ve avcıya şöyle demiş; "yeter be kardeşim, ayı avlamaya mı geliyorsun kendini sevdirmeye mi?"

Şimdi bu fıkranın konuyla ilgisi şu; karşılıklı polemikler şeklindeki av partileri yazı alemine renk katar. Ben de ayı avına karşı değilim, ama önceki hafta yazdığım yazıdan sonra peşime düşen, "tüfeği ateş almayan" ve bundan sonra "ateş alacak gibi de gözükmediği halde" (tüfek boş) ayı avında ısrar eden değerli gazeteci Asaf Güven Aksel'e ve av partisinde kendisine eşlik eden arkadaşlarına (küfür sözcüklerine ve yalanlara katılanlar) kendilerini daha çok "sevecek" başka bir ayının peşine düşmelerini tavsiye ediyorum...

Önceki hafta yazdığım yazı "muhalif gazete" serüvenlerinin bende ve çevremdeki gazetecilerde kalan ortak hafızasına ilişkindi ve sadece soru işaretleri uyandırmayı amaçlıyordu. Yazı, özellikle bir gazete ya da dergi düşünülerek yazılmadı, fakat "anlatılan kişi ve kurumların gerçek hayatla ilgisi" de asla tesadüf değildi. Hiçbir dergi ya da gazete ismi anmamış olmama rağmen, tepkilerin Evrensel'den ayrılan gazetecilerden gelmesi de bunu doğruluyor. Bunu reddetmiyorum, sadece "emekten yana gazete" kavramının başkalarının emeklerini tereddüt etmeden çiğneyenler tarafından bu kadar ucuzlatılması bana dokundu. Hem ayrılanlar, hem de kalanlar için... (Bu yazı kaleme alındığı sırada Evrensel'in Ankara Bürosu'nda "kurucu yayın yönetmeni" tarafından neredeyse törenle işe alınan, ancak daha sonra bu ekiple istifa etmeyerek yeni yönetime bağlılıklarını bildiren "muhalif yöneticilerin" çok sayıda gazeteciyi "tazminatsız olarak" işten çıkardıklarını hatırlatmak istiyorum)

Yöntem olarak yazıda "argo ve ironi'yi" olabilecek en sert biçimi ile sonuna kadar kullanmaya çalışan bir dilden yanayım. Ancak kimseye küfür etmek ya da hakaret etmek gibi bir niyet taşımıyorum. Yine de tanıdığım ve tanımadığım bazı insanları kırdığımı farkettim ve "yanlış adreslere ulaşan" cümleler için beni bağışlamalarını diliyorum.

Ancak yine bu cümleden olmak üzere, tepkilerini bizzat bana kadar ulaştıran "Tavukçuluk Postası" çalışanları ve "Kırbaç Ganyan Bülteni" editörlerine, yılanı öpmek için merdiven kullanması gerekenlere, "teşbihte hata olmayacağını" bir kez daha hatırlatmak istiyorum.

Muhalif gazete projeleri için düşündüklerimi şimdi daha da ısrarla savunuyorum. Karşı oldukları şey çerçevesinde biraraya gelen insanların enerjileri başka alanlarda işe yarayabilir. Ama gazeteleri beğenmemek gibi bir ortak nokta "gazete çıkartmak" için yeterli gerekçe değildir. Gazete yapmak için çok sayıda ayrıntıya ait "yeni fikirlere" sahip olmak gerekir. Bu projelerde eşe dosta dağıtılan müdüriyetler de "çaycının daha erken ya da daha sık gelmesinden" başka bir işe yaramaz. Ayrıca şişenin dibi gözüktüğü zaman, kendi beceriksizliklerini görmezlikten gelip "zaten kadro yetersizdi" diye şikayet eden yöneticiler de en hafif deyimi ile "basiretsizdir".

Vahşetin fotoğrafı ya da savaşı dinliyorum, gözlerim kapalı!

Haftalık Roj gazetesi, 29 Temmuz '95 tarihli yedinci sayısında, bir komandonun bir PKK gerillasının kulaklarını keserken çektirdiği bir fotoğrafı yayımladı ve daha dağıtıma bile giremeden jet hızıyla toplatıldı. Bugüne kadar çıkan dokuz sayısı gibi... İşin ilginci, DGM savcılığının toplatma gerekçeleri içinde gazetenin bu manşet haberi yer almamıştı. Üç ayrı haberdeki bazı terimler ileri sürülerek çıkartılan bu toplatma kararıyla, bu fotoğrafın belli bir okur kesimine ulaşması da mümkün olmadı.

Roj'un fotoğrafla belgelediği 'kulak kesme vahşeti' DGM dışındaki bazı yerlerde de 'tehlikelidir' muamelesi gördü. Hepsi kendine göre 'en bi büyük' basın-yayın tekelleri, 'gazetecilik gereği', haber değeri taşımayan (!) bu fotoğrafı atladılar.

Kim rezil, kim rüsva?

Fotoğraftaki 'kulak kesme vahşeti', yaklaşık dört ay önce Alman Frankfurter Rundschau gazetesindeki bir haberle duyurulmuştu. Dieter Balle imzasıyla yayımlanan haberde, Tunceli hastanesi morgunda bulunan 11 PKK'linin tümünün kulaklarının kesik olduğu ileri sürülmüştü. Bir çift kulak için 50 milyon TL. ödül verildiği iddiası da aynı haberde dile getirilmişti.

Hürriyet gazetesi ise 11 Nisan 1995 günkü sayısında "Alman basınının son rezilliği" diyerek bu haberi eleştirmişti. Şimdi bu fotoğrafın Dersim taraflarında çekilmiş olmasının Balle'nin haberiyle de koşutluk taşıdığı gözönüne alındığında Hürriyet'ten ne yapmasını bekleyebiliriz ki!?

Toplatma yüzünden Roj'un o sayısının hiçbir yere ulaşamamış olması da, fotoğrafı atlamanın bahanesi olarak ileri sürülemez herhalde. Roj'un "Kör ve sağır medya" başlıklı yazısında da belirtildiği gibi "Bu medyanın, örneğin Çiller'in hapşırma anını görüntüleyemediği zaman, hapşırmayı görüntüleyeni - hem de daha yayımlanmadan!- nasıl arayıp bulduğunu; hatta, yayımlayamayanların günler sonrası için bile yayımlamak için neler yaptığını çok iyi biliyoruz."

Hürriyet'in, bir Alman gazetesine kadar ulaşan haber kaynaklarının, İstanbul'da yayımlanan bir Kürt gazetesine ulaşamaması ve bu fotoğrafları atlaması ise kuşkusuz anlaşılır bir şey. 'Rezil' olarak nitelediği bir haberi doğrulayan fotoğrafları basıp "kardeşlikten ve barıştan" özür dileyecek halleri yok.

Aslında malum yayın organlarının kör maymunu oynamaları yeni değil. 92 yılında Özgür Gündem'de 'İnsanlık sürükleniyor' ile 'Ölüye saygı' başlıklarıyla verilen fotoğraflarda da savaşın kirli yüzü tüm çıplaklığıyla gözler önüne serilmiş, ancak tirajı ve ratingi yüksek bu gazete ve televizyonlar bu fotoğrafları da 'görmemişti'.

Mesleğinin gereklerini brifinglerde öğrenen medya bir tarafa, Roj'daki fotoğrafın birçok sol ve muhalif yayın organının da ilgisini çekememiş oluşu oldukça dikkat çekici. Haftalık bir gazetede yer alan fotoğrafı bir kez daha haber yapmanın gereksizliğini ileri sürenler olabilir. Ama, Roj'un toplatıldığı ve bayiye bile çıkamamış olduğu düşünüldüğünde, çok az bir kesimin gördüğü bu fotoğrafı yayımlamak, sol medya içi önemli bir dayanışmayı gerçekleştirebilme fırsatına işaret ediyordu. Muhaliflerin bu "körlüğü" karşısında iş başa düşmüş ve Roj gazetesi, sekizinci sayısında "Vahşete tepki!" diyerek kendi haberini kendisi yapmıştı. Çeşitli kişi ve kurumlardan aldığı görüşlerle savaşın bu kirli yüzüne gösterilen tepkileri duyurmuştu. Ayrıca gazete, fotoğraftan, ilan sayesinde haberdar olan kimi okuyucuların da gazete merkezine gelerek 'kulak kesme vahşeti'ni gördüklerini belirtmişti.

Fevzi Bilge, tabloları birçok Kürtçe kaset ve kitabın kapağında yer alır, kartpostal olarak basılırken, değişik kentlerde kişisel ve karma bir dizi sergi de açtı. Bilge, çalışmalarını ve Kürt resim sanatıyla ilgili görüşlerini gazetemize anlattı. ● S. 9'da

RO

ıl: 1 Sayı: 7 22 Temmuz 1995

haftalık haber yorum gazete

İşte 'kul

Bu resme iyi bakın...
nüzü zorlayın v
venlik gücü' d
ma bağlı bi
müş bir ins
kesiyor.
gerçeğin
Bir koma
rasıyla k
yor. Kul
ödül mü
bilir, övü
yacağı bir
cak belki d
gerektirmiy
raf. Sözün biti
İyice bakın resm
za yerleştirin; ta ki
zi barış için bir şeyler ya
yıncaya kadar... 11 Nisan 1995 tarihli *Hürriyet* gazetesi
da, Dersim'de bir çift kulak getirene 50 milyon ödül ver
Frankfurter Rundschau gazetesine "Rezil" denilmişti
meçleri, ekranları, renkli gazeteleri aklınıza getirin ve '

Newroz Ateşi ve Serketın çevrelerinin çıkardığı Jiyana Nû gazetesinin kapatılmasının ardından yeni Kürt çevrelerinin de katılımıyla çıkarılan Roj gazetesi, ilk olarak bir Alman gazetesinde çıkan 'kulak kesme vahşeti'ni, işte bu fotoğrafla belgeledi.

K. Irak'ta ABD helikopterleri 'kazaya' getirilmiş!

Ankara/Söz- Kuzey Irak'ta 14 Nisan 1994 günü iki ABD jetinin kendilerine ait iki ABD helikopterine ateş açmasıyla meydana gelen "kaza" henüz aydınlatılamazken, helikopterleri vuran jetlere, erken uyarı uçağı AWACS'tan yanlış bilgi verilmesine; bir uçağın "Düşman mı, dost mu?" olduğunu belirlemeye yarayan tanıtıcı şifrelerdeki karışıklığın neden olabileceği ileri sürüldü.

Konuya yakın askeri uzmanlar, olayın ardından yapılan açıklamaların çelişkilerle dolu olduğunu belirtirken, soruşturma sırasında da çelişkiler ortaya çıktı. F-15 pilotlarının, Pentagon'un ve AWACS görevlilerinden yüzbaşı Jim Wang'ın açıklamaları arasında çelişkiler bulunuyor. F-15 uçaklarının pilotları, AWACS'tan uyarı alamadıklarını ve bu nedenle helikopterlerin Irak'a ait olduğunu düşünerek ateş açtıklarını söylerken, Pentagon ise, pilotların görüş alanındaki helikopterleri dikkatli bakmaları halinde araçları rahatlıkla tanıyabileceklerini ifade ediyor. Olayın düğüm noktasında bulunan AWACS görevlilerinden yüzbaşı Jim Wang ise, AWACS bilgisayarlarının gerektiği gibi çalışmadığını ve bu nedenle pilotları uyarmadığını belirtiyor.

Uzmanların Söz'e yaptığı dikkat çekici açıklamada ise, Körfez Savaşı sırasında ABD-İsrail gerginliğine neden olan benzer bir olayın yaşanmış olması. Uzmanlar ABD'nin Irak'ın füze rampalarını bombalamasına rağmen, bir süre sonra Irak'ın İsrail'e füze saldırısında bulunması karşısında yaşanan gerginliği şöyle anlattılar:

"ABD, bir süre sonra aslında yokettiği füze rampalarının maket olduğunu anladı. Irak'ın İsrail'e füze saldırısı düzenlemesi ile de ortalık iyice karıştı. İsrail, jetleriyle Irak'ın füze rampalarını vurmak istedi. Ancak, ABD buna izin vermedi. Çünkü, ABD izin vermesi halinde, İsrail'e havadaki İsrail uçaklarının müttefik kuvvetler tarafından düşürülmemesi için tanıtıcı şifreleri de vermek durumunda kalacaktı. ABD, bu tanıtıcı şifreleri vermedi. Tanıtıcı şifreler önemli. Havadaki bir uçağın 'düşman mı, dost mu' olduğunu belirlemeye yarıyor. Bu şifreler yerine, ABD İsrail'e, füze saldırılarına karşı kullanılmak üzere, daha önce verdiği Patriot füzelerinden ve bunları kullanacak ekipman gönderdi."

Uzmanlar, bu sözlerin ardından konuyu Kuzey Irak'taki helikopter "kazasına" getirirken, helikopterleri vuran jetlere, erken uyarı uçağı AWACS'tan yanlış bilgi verilmesinin, ancak tanıtıcı şifrelerdeki "karışıklık" nedeniyle olabileceğini ileri sürdüler. Uzmanlar, Çekiç Güç'e bağlı uçak ve helikopterlerin kalkış ve inişlerinin, rotalarının son derece gelişmiş aygıtlarla izlendiğini belirttiler. "Kazada" 3 Türk subayının yanı sıra, İngiliz ve Fransız personeli ile 5 Kuzey Iraklı ve 15 de Amerikalı ölmüştü.

Ankara'da 'Çalışanların Birliği' forumu düzenlendi

BSP Ankara İl Örgütü, 6 Ağustos pazar günü çalışanların ortak mücadelesi ve birliğine ilişkin perspektiflerin tartışıldığı "Çalışanların Birliği" konulu bir emekçiler forumu düzenledi. Ankara'daki sendika şubeleri, meslek odaları ve aydınların çağrılı olduğu toplantıya konuşmacı olarak, TTB Merkez Konseyi üyesi Ata Soyer, SBF öğretim üyesi Tülin Öngen, Eğitim-Sen 1 no'lu Şube Başkanı Alper Öztürk, Yapı Yol Sen Y. K. üyesi Bahattin Demir, Tüm Sağlık-Sen üyesi Mahmut Konuk, SBF öğretim üyesi Mehmet Beşeli, Nakliyat-İş Ankara Şube Başkanı Cemal Akyürek, Harb-İş Ankara Şube Mali Sekreteri Vasfi Çilingir, Tarım-Sen Çubuk işyeri temsilcisi K. Güner Yavuz, Tüm Sağlık-Sen kadın komisyonu üyesi Selma Güngör, BTS Ankara Şube Başkanı İshak Kocabıyık, BSP GYK üyesi Günay Kubilay, Ziraatçılar Derneği YK üyesi İsmail Tümay, Ener-Sen'den Mustafa Can, Emekliler Sendikası MYK üyesi Cemil Ecevit ve araştırmacı yazar Yüksel Işık katıldı.

Harb-İş Sendikası Konferans Salonu'nda yapılan toplantıyı, Dev Maden-Sen Genel Başkanı Tayfun Görgün ve Eğitim-Sen Genel Eğitim Sekreteri Cemal Ünlü yönetti. BSP Ankara İl Başkanı İlhan Kamil Turan toplantıyı açış konuşmasında, birlik sorununun işçi sınıfının sendikal mücadelesinin yanı sıra ideolojik, örgütsel ve sınıfsal boyutlarıyla da ele alınması gerektiğini vurgulayarak, bu konuda BSP'nin üzerine düşen bütün görevlere hazır olduğunu dile getirdi.

Toplantıda, çalışanları bölen nedenler üzerinde durulurken, bu bölünmüşlüğün yapay olduğu, Ankara özelinde bu toplantının gelecek ve birlik açısından önemli bir adım olduğu ortakça dile getirildi. Yine hemen bütün konuşmacıların üzerinde durduğu diğer bir önemli konu ise, sermayenin tek merkezden saldırılarına, çalışanların ancak siyasi bir organizasyonla karşı durabileceği ve işçi sınıfının siyasallaşmasının da bu yola mümkün olabileceğiydi.

Mersin'de Doğu Akdeniz Çevre Platformu oluşturuldu

Daha önce sınırlı katılım sağlanabilen Mersin'deki çevre sorunlarına yönelik çabalar 5-6 Ağustos 1995 Akkuyu şenliği öncesinde Doğu Akdeniz Çevre Platformu'nun oluşturulmasıyla daha bir yoğunluk kazandı. Platform, 68'liler Birliği Vakfı, Halkevleri Mersin Şubesi, Mimarlar Odası İçel Şubesi, İçel Çevre Gönüllüleri Derneği, İşçi Sendikaları Platformu adına Genel-İş sendikası, Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Mersin Şubesi ve sosyalist dergi temsilcilerinin katılımı ile oluşturuldu.

Platform'un oluşturulmasından sonra Akkuyu Şenliği'ne geçmiş yıllara oranla daha etkin bir katılım sağlandı. 5-6 Ağustos günlerinde düzenlenen şenlikte, diğer Doğu Akdeniz çevrecileri, Batı Akdeniz Çevre Platformu ve Dünya Dostları Derneği ile de diyalog kuruldu.

Doğu Akdeniz Çevre Platformu, yeni katılımlarla genişlemeyi ve kitleselleşmeyi, Doğu Akdeniz ülkeleri çevre ve doğa dostlarıyla ilişkiler kurmayı hedefliyor.

Doğu Akdeniz Çevre Platformu'nun ilgi alanlarının, bölgede, ülkemizde ve tüm dünyada nükleer kirlilik, su, deniz, hava, toprak kirliliği, sanayi kirliliği ve atıkları, tarımsal girdilerin yolaçtığı kirlilikler, kentsel ve kırsal yeşil alanların daralması, kentsel alanda rant amaçlı sağlıklı yaşam koşullarını yok eden yapılaşmalar, orman alanlarının yok edilmesine karşı mücadele etmek olduğu açıklandı.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin Prof. Doğu Ergil'e hazırlattığı "Doğu Sorunu Teşhisler ve Tesbitler" başlıklı rapor Türkiye gündemine bomba gibi düştü. Hemen hemen tüm kesimler rapor hakkında görüş belirttiler. Başbakan Çiller raporla ilgili olarak "bizim hazırlattığımız rapor" dedikten sonra çarketmek zorunda kaldı. Ancak raporun yarattığı en önemli tartışma uzun bir süredir ılık bir biçimde süren ikinci cumhuriyetçiler-liberaller ile gelenekselciler-kemalistler arasındaki kamplaşmayı keskinleştirmesi oldu. Bu toz duman içinde raporun birçok bölümü gözden kaçtı. Raporu bir de bu gözle inceledik.

Doğu Ergil araştırma grubundaki arkadaşları ile bölgede Malabadi Köprüsü önünde görülüyor.

Türkiye'yi bölen raporun anlamı!

Mustafa ERDOĞAN

Ankara-Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin Prof. Doğu Ergil'e hazırlattığı "Doğu Sorunu Teşhisler ve Tesbitler" başlıklı raporu Türkiye gündemine bomba gibi düştü. Hemen hemen tüm kesimler rapor hakkında görüş belirttiler. Başbakan Çiller raporla ilgili olarak "bizim hazırlattığımız rapor" dedikten sonra çarketmek zorunda kaldı. Ancak raporun yarattığı en önemli tartışma uzun bir süredir ılık bir biçimde süren ikinci cumhuriyetçiler-liberaller ile gelenekselciler-kemalistler arasındaki kamplaşmayı keskinleştirmesi oldu.

Her kesim raporu kendince yorumladı ve istediği yönlerini ön plana çıkardı. Bunun sonucunda raporun tam olarak neyi ifade ettiği yeterince anlaşılamadı. Bunun üzerine biz de ayrıntılı olarak raporu inceledik.

Raporda birçok olumlu ve oldukça isabetli tespitler var. Sorunun nedenleri irdelenirken özellikle resmi ideoloji ile araya bir mesafe konulmaya çalışılması dikkat çekiyor. PKK'nın tanımı, sorunun çözümüne ilişkin önerilen yöntemlerin bir bölümü ve son söz yerine "Türkiye ulusu" gibi kavramlar önermesi ilginç ve sermaye çevreleri için "yeni3" sayılıyor. Fakat raporun geneli incelendiğinde yer yer bu kavramların birbiri ile çeliştiği gözlenebiliyor. Yine Ergil'in raporu hazırlarken, geçen sayımızda da değindiğimiz gibi tesbitlerini "uygulanabilir" ölçülere çekmeye çalıştığı göze çarpıyor.

Ergil'in hazırladığı rapor üç bölümden oluşuyor. Birinci bölüm alan araştırması, ikinci bölüm yerel önderlerin görüş ve önerileri ve üçüncü bölüm Avrupa'da etnik çatışmalar.

Anket sonuçları

Ergil ve ekibi raporu hazırlarken bölgedeki bazı yerleşim yerleri ile göç alan illerde oturan toplam 1267 denek üzerinde bir anket çalışması yapmışlar. Daha sonra anketten elde edilen Ancak bu yorumlama sırasında Ergil'in ifadesi ile sorunu tabu olarak gören ya da tek taraflı yaklaşan kesimlerin tepkisine bir anlamda parad gereği duyulmuş. Bu durum özellikle raporun açıklandığı basın toplantısında TOBB tarafından basın mensuplarına dağıtılan 5 sayfalık özet bölümünde çarpıcı boyutlara ulaşmış. Birçok basın organının yanılmasına neden olan bu özette anket oranları sertlik yanlısı kesimlerin tepkisini minimize etmeye yönelik olunca, raporun genel yapısıyla yer yer çelişen sonuçlara varılmış.

Bu durumu, raporda yer alan "Halk PKK'nın değil, kendisinin muhatap alınmasını istemektedir" önermesine dayanak olan anket rakamlarını yorumlayarak açıklayalım. Raporun 24'üncü sayfasında, "TC'nin Güneydoğu politikası ne olmalıdır" sorusuna yanıt aranıyor. Seçenekler arasında yanıt vermekten kaçınanların oranı 6.3'tür. (1) Kürtlerin kültürel hakları, kimlikleri tanınmalı diyenlerin oranı yüzde 3.2 (2); demokrasi yaygınlaştırılmalı yüzde 7.5 (3); örgütle görüşme yapılmalı yüzde 4.2 (4); yatırım yapılmalı 12.2, (5); OHAL, koruculuk, özel tim kaldırılmalı 2.7, (6); birinci ve ikinci seçenekler birlikte diyenler 15.3 (7); ikinci dördüncü seçenekler birlikte diyenler 3.7 (8); diğer seçeneği tercih edenler 4.4 (9); bilmiyorum diyenler 2.9, 2'nci ve diğer seçeneklerin tümünü belirtenler 9.9, (11); 3'üncü ve diğer seçenekler 18.8 (12); 4'üncü ve diğer seçenekler 8.9'dur.

Bu tablodan Ergil'in vardığı sonuç, deneklerin yalnızca yüzde 4.2'sinin PKK ile devletin diyalog kurmasından yana olduğudur. Oysa 10, 11, 12 numaralı seçenekleri tercih eden denekler örgütle görüşme yapılmalı seçeneği ile birlikte birkaç seçeneği birden işaretlemiştir. Bunun böyle olması da doğaldır, çünkü raporda Ergil'in belirttiğine göre, yöre halkı PKK'nın kültürel ve kimlik hakları için mücadele ettiğine ağırlıklı olarak inanmaktadır. Dolayısıyla "çekingen" ranslı yanıtlamış olabilecekleri sonucuna varılabilir. Ayrıca Ergil kendisine yanıt vermek istemeyen deneklerin PKK'ye eğilimli olabileceklerini ve güvenlik nedeni ile açık yanıt vermekten kaçındıklarını belirtmiş. Bunun için yanıt vermeyenlerin oranı olan 6.3 oranını, örgütle görüşülsün seçeneğini işaretleyen 4.2 ile toplayan Ergil, yüzde10 rakamına ulaşmıştır. Ancak bu, raporun giriş ve sonuç bölümlerinde telaffuz edilmemiştir. Bu durum Ergil'in raporunu "yumuşatma" kaygısından kaynaklanıyor herhalde. Sonuç olarak örnek verdiğimiz ankette denekler gerçek olarak Ergil'in yüzde 10'u ile birlikte yüzde 4.7 oranında PKK ile görüşülmesini istemiştir...

Raporun genelinde PKK terörist örgüt olarak tanımlanmıştır. Ancak bu tanımla örtüşmeyen tanımlamalar da kullanılmıştır. Örneğin 10'uncu sayfada "zaman zaman örgüte kent ve kırdan Türk kökenli vatandaşların da katıldığı iddiası doğru ise (Ergil raporun muhtelif bölümlerinde bu katılımları doğruluyor M.E.), 'örgüt' militanlarını sadece Kürtlerden değil, düzene başkaldıran farklı etnik kümelerden de devşirmektedir. Bu varsayım doğru ise, örgüt sadece Kürt sorununu gündeme taşıyan bir topluluk değil, aynı zamanda 'makus talihlerine' isyan eden ve bunun suçunu yükledikleri sisteme silah çekenlerin 'ortaklığı' olma niteliğini yansıtmaktadır" denilmektedir.

Ayrıca PKK Ergil tarafından "silahlı siyaset yapan örgüt", "savaşan taraf", "Kürtlerin kültürel haklarını elde etmeyi de amaçlayan yapılanma" olarak tanımlanmıştır. Ergil'in PKK bileşenine ilişkin tespiti ise şudur: Önder, çekirdek kadro okumuş, üniversiteli militan grup, ikinci sırada dışarıdan katılanlar, yani örgüte yurtdışından katılan Türkiyeli Kürtler ve üçüncü sırada ise izleyiciler-neferler gelmektedir. Son grup Ergil'e göre kırsal alanda yaşayan cahil köylü gençleridir. Ergil, araştırma boyunca Kürtlerin kültürel kimliğinin ön plana çıkarılmasının yanı sıra etnik kimliklerinin özgürleştirilmesi, eğitim hakkının verilmesi ve Kürtçe TV gibi çözümlerin yanı sıra PKK'ye katılımların eğer bir "geri kazanım" gündeme gelirse yukarıdaki sıralamada üçüncü sırada bulunan cahil Kürt gençlerinden başlanması gerektiğini belirtiyor. Bu gençlerin sistemle entegrasyonun yanı sıra, PKK'ye alternatif olarak, 1980 öncesi faaliyet yürüten" "Doğulu gençlerin" kurduğu dernek ve örgütlerin yeniden etkinlik göstermelerine izin verilmesini istiyor. Bu örgütlerde önce DDKO daha sonra DHKH, DDKD, KAWA ve RIZGARİ gibi oluşumlardır. Ancak bunlar içinde hala göreli olarak daha fazla etkinlik gösteren Kemal Burkay'ın Kürdistan Sosyalist Partisi'dir. Ergil bir anlamda Burkay'ın oluşumunu adres gösteriyor.

Ergil ayrıca deneklerle yaptığı görüşmelerde, tabanın PKK'den beklentilerinin giderek silahlı savaşımdan çok siyasal alana kaydırılması yönünde olduğu sonucuna varıyor. PKK'nin de bu duruma daha fazla direnemeyeceğini ve etkinliklerini ağırlıklı olarak siyasi alana çekeceğini söylüyor.

Göç'ün nedeni işsizlik mi?

Doğu Ergil, bölgeden yakın metropollere göç eden halkın göç gerekçesini ağırlıklı olarak işsizliğe bağlıyor. buna göre göçün nedeni yüzde 40.2 oranında işsizlik, yüzde 16 örgüt, yüzde 10 devlet baskısı.. Ancak burada Ergil'in verdiği bir ayrıntı bu anketin sonucunu tartışmalı kılıyor. Çünkü, ankete katılanların yüzde 26'sı yaşadıkları metropollere 1955-80 arasında göç etmişler. Dolayısıyla bu dönemdeki göç gerekçelerinden işsizlik oranının yüksek olması doğaldır. Bu durumda Ergil'in bu denekleri ayırıp, savaş koşullarının ve köy boşaltmaların yakıcı olduğu 1985-95 evresini ağırlıklı olarak dikkate alması gerekirdi.

Ergil'in terör ekonomisi başlığı ile incelediği bölümde, güvenlik güçleri rattığı belirtiliyor. Bunlardan korucuların birçok kaçakçılık olaylarına karıştıklarına değinilirken, PKK'den ele geçirilen paraların güvenlik güçleri tarafından gasp edildiğine ilişkin iddialara yer veriliyor.

Yani bu bölümde devletin aşiret reislerini koruculaştırarak gerici feodal yapıyı hortlattığı, ekonomik dengeleri bozduğu, eskiden var olan orta sınıfı daralttığı, dolayısıyla toplumda, toplumsal uzlaşmanın dinamiği olacak kesimlerin eritildiği söyleniyor.

Raporun 76-77. sayfalarında devletin Hizbullah örgütlenmesine "düşmanımın düşmanı dostumdur" mantığı ile göz yumduğu ve eylemlerini görmezden geldiği" saptaması yapılıyor. "Bu hoşgörüden yararlanan Hizbullah'ın sadece PKK ile mücadele etmediği anlaşılıyor. Yöredeki etnik ve kültürel mozaiği renklendiren, kümelerarası ilişkileri yumuşatan Yezidileri ve Süryanileri öldürüp, korkutarak kaçırdığı da biliniyor. Nedense bölgedeki bütün taraflar bu konuda suskun..." denildikten sonra Hizbullah'ın birçok faili meçhul cinayetle ilgisi olduğunun saptandığı belirtiliyor.

Sonuç olarak bu rapor Kürt sorununa ilişkin tabu olarak bilinen birçok gerçekliği ortaya koyuyor. Kürt mücadelesinin "ilk kez bir Kürt hareketi aşağıdan gelmiştir (Ağaların önderliğinde değil M.E.). Bastırılması da bu yüzden zordur" diyerek bir halk hareketi karakterini teslim ediyor. PKK'yi terörist örgüt tanımlamasının yanında yer yer savaşan taraf olarak gösteriyor ve Türkiye'nin Türklerden ibaret olmadığını söylüyor. Devletin 70 yıllık resmi ideolojisini sorguluyor ve dolayısıyla devlet içindeki resmi ideolojiye tutsak kesimlerin saldırısına hedef oluyor. Öyle görünüyor ki, Başbakan'ın bilgisi altında yapılan bu rapor, Türkiye'de sorunun çözümü için olası açılımlara güç verecek. Çünkü Doğu Ergil de, "ilk saldırı kampanyasının ardından raporu inceleyen duyarlı kesimler desteklerini aklın gereği

TOBB raporunu hazırlayan Prof. Ergil, 'olay'ı Söz'e değerlendirdi

'Rapora karşı çıkanlar tarihin molozlarıdır'

Türkiye'de kimi çevreler Türkiye Odalar ve Borsalar birliği (TOBB) raporunun açıklanmasından sonra Türkiye'nin siyaset arenasına adeta bir bomba düştü. Ülke, aydınlar, gazeteciler, politikacılar rapor temelinde ikiye bölündü. Taraflar, işi birbirini "vatan hainliği" ile suçlamaya kadar vardırdılar. Bu arada rapora, daha doğrusu raporda ortaya konulan sonuçlara itiraz edenler, doğrudan raporu eleştirmek yerine, araştırmayı yapan Ergil'in kişiliğine yönelik bir saldırı başlattılar. Raporu savunanlar ise, diğerlerini Kürt sorununun çözümünü istemeyen "savaş yanlıları" ilan ettiler. Sonuçta sorunu tartışmaktan yana olanlarla olmayanlar arasındaki ayrımlar bir kez daha hem de net bir biçimde ortaya çıktı.

Bu arada konuyla ilgili olarak Söz'e yaptığı açıklamada Ergil, raporda yüzde 40 oranında "federasyon" isteminin ortaya çıkmasından kendisinin de "hoşlanmadığını" söyledi. Ergil, rapora karşı çıkanları da "tarihin molozları" olarak nitelendirdi.

Benzer bir araştırma yaparak, başka biri çıkarsa "alnını karışlayacağını" söyleyen Prof. Dr. Doğu Ergil, arkadaşımız **Mustafa Erdoğan**'ın sorularına şu yanıtları verdi:

Hazırlanan çalışma Türkiye'de önemli bir tartışma başlattı. Bir anlamda Türkiye'yi ikiye böldü. Bunu neye bağlıyorsunuz?

Çok doğru. Gerçekten de bu tartışma bir çizgi çekti. Sorunların çözümü için, bilimsel araştırmalar ışığında hiçbir tabuya takılmadan, çözüm önerileri getirenler ile, yani; fikirlerin karşılaştırılmasından ve sorunların taraf olanlarla görüşülmesinden yana olanlarla; fikir tartışmasından kaçınan, tartışmayı kişiliğe saldırıya dönüştüren ve nefret ve korkunun egemen olduğu yaklaşımlara sahip olanları ayırdı. Bu ikinci gruba mensup olanlar tarihin molozlarıdır. Tartışma fikirler arasında yapılır. Ama onlar saldırıyı tercih ediyorlar. Hiçbir vasfı olmayan, yalnızca karşıt fikirleri savunanları yok etmekle sorunların biteceğini sananların yeni bir dünyada yerleri yoktur. Yarın Türkiye dışına çıksalar vasıfsızlıklarından dolayı yaşama şansları kalmaz. Çünkü, mevcut durumun devam etmesi, nefret ve korkunun hakim kılınmasına bağlıdır.

Siyasi partilerin yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bazı partiler çalışmayı değerlendirmek yerine yine kişiliğe yöneldiler. Oysa gerekli olan, çalışmanın tartışılmasıdır. Benim yaptığım çalışma sadece bir saptamadır, bir amentü değil. Bunun için onların da benim çalışmama karşın çalışma yapmaları ve çalışmaları karşılaştırmaları gerekirdi. Kendi parti programlarında bu soruna bir yaklaşım getirmeyenlerin saldırılarını anlamak mümkün değildir. Biz bir bilimsel önerme ortaya attık. Bunu "benim düşündüğüm doğrudur, başka doğru yoktur" biçimindeki bir asosyallikle algılamanın bir yararı yoktur.

Çalışmanın lehinde olanlar sizce önümüzdeki süreçte artacak mı?

İlk saldırı kampanyasından sonra herşey lehte gelişmeye başladı. Demokratik kitle örgütleri ya da sorunun tarafı olanlar "Biz de bu sorunun tarafıyız, ortak olmak, katılmak istiyoruz" dediler. Yani yavaş yavaş sorunu akıllıca değerendiren kesimler artıyor.

Rapor'un sonuçlarını siz nasıl değerlendiriyorsunuz?

Araştırmada yüzde 40 gibi bir oranda federasyon talebi çıkmasından ben hoşlanmadım. Bu yüzden de sordum "federasyondan ne anlıyorsunuz" diye. Katılımcıların büyük bölümü bunun anlamını bilmiyor. Federasyon bir dönem çok telaffuz edildiği için, bunu bir kültürel kimlik belirtimi, bir yandaşlık ifadesi olarak kullanıyorlar. Ayrıca ben tüm yazılarımda ve demeçlerimde federasyon seçeneğine karşı olduğumu defalarca belirttim. Kürt nüfusunun üçte ikisi batı illerinde yaşıyor. Böyle bir durumda kutuplaşma ve Kürtlerin dışlanması korkunç boyutlara ulaşabilir.

Ergil, saha araştırması yaptığı illerden Batman'da.

Orada insanlar çok kötü koşullarda yaşıyorlar. Müthiş bir bölümlenme yaşanıyor. Bakın bölünme demiyorum. Bölümlenme diyorum, çünkü toplum yüzlerce parçaya bölünmüş durumda. İnsanlarda korku had safhada. Kardeş kardeşinden korkar duruma getirilmiş. Masa başında araştırma suçlamaları geliyor. Orada benzer bir araştırma yapıp sorduğumuz sorulara yanıt alabilecek adamın alnını karışlarım. Örneğin gazeteciler bölgeye gidip benzer bir araştırma yapabilirler mi?

Masa başında oturup ahkam kesmek kolay. Keşke oralara gidip bölgenin koşullarını görme zahmetine katlanabilseler.

Sahi bu rapor ne diyor?

Yalım Erez atacağı adımın bu kadar gürültü kopartacağını tahmin etmedi herhalde. Ya da araştırmayı yapanların iddialarına göre, "herşeyi göze aldı".

Prof. Doğu Ergil'e yaptırılan araştırma, ülkenin bir numaralı sorununu yeniden gündemin ilk sırasına oturttu ve soruna bakışta kamuoyunu, daha doğrusu kamuoyuna yön verenleri iki kampa ayırdı.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Doğu Ergil başkanlığında bir ekibe hazırlattığı "Doğu Sorunu–Teşhisler ve Tespitler" adlı rapordan sözediyoruz. Söz 11 Mart tarihli 4. sayısında 'Kürt sorununa TOBB'lu çözüm' başlığıyla konuya yer vermişti. Ankara temsilcimiz Mustafa Erdoğan'ın haberine göre, Ergil başkanlığındaki grup bölgedeki araştırmayı şubat ayı içerisinde tamamlamıştı. Ergil araştırma sonuçlarının birkaç ay sonra açıklanacağını belirtiyordu. Aradan 6 ay geçti ve anket sonuçları geçtiğimiz günlerde gazete sayfalarına yansıdı. Ve ardından herkes bu raporu tartışmaya başladı. Hemen tüm günlük gazeteler konuyla ilgili haber yaptılar. Köşe yazarları raporu ve Ergil'i irdeleyen yazılar yazdı.

Yaklaşımlar körün fili tanımlaması gibiydi... Herkes işine gelen tarafından tuttu, silkeledi raporu. Yalım Erez raporda belirtilen görüşlerin kendilerini bağlamayacağını, sadece bir tartışma ortamı yaratmak istediklerini açıkladı ve 'raporun kısır siyasi çekişmelere alet' edildiğini söyledi. Oysa Hürriyet haberi ilk verdiğinde, 'Erez'den şok rapor' başlığını atmıştı. Doğu Ergil, eleştirenlerin raporu okuduğuna inanmadığını, herkese raporu okumalarını önerdiğini ifade etti. Raporunda 'akla gıda olacak şeyler yazdığını' anlatan Ergil, "insanlar akıllarıyla değil, sadece duyguları ve korkularıyla tepki gösteriyorlar. Ben bu araştırmayı para karşılığı da yapmadım. Bu Odalar Birliği'nden öğrenilebilir" şeklinde tepki gösterdi.

Yeni Politika gazetesi, deneklerin yüzde 76.6'sının, 'devletin PKK'ya karşı başarılı olamayacağı görüşünde' oldukları ortaya çıkmışken ve de yüzde 34'ü 'PKK'de halen bir yakınınız var mı' sorusunu 'evet'lerken, raporu 'hayali rapor' biçiminde niteledi ve sordu: 'Eskimolara mı yöneltilmiş bu sorular?' Sabah yukarıdaki iki rakamsal veriye de yer verdiği fiyakalı grafiğin altında şu değerlendirmeyi yaparak rakamları yalancı çıkardı: 'Güneydoğu halkının arasında PKK yandaşı yok denecek kadar az'...

Başbakan Çiller önce ağzından kaçırdı; 'bizim rapor' diye; ardından bu lafının üstünü örtmeyi yeğledi. Hürriyet yazarı Emin Çölaşan her zaman olduğu gibi yalan yanlış, sübjektif değerlendirmelerle, araştırmayı yapan Ergil'e saldırdı. Ergil ise, hakkında 4 gün süren tefrikadaki saldırılara dayanamadı ve Çölaşan'ı 'kişilik haklarına saldırdığı' gerekçesiyle mahkemeye verdi. Mesut Yılmaz raporu CIA raporuna benzetti. Dayandığı nokta eski CIA ajanı Graham Fuller'in birkaç önce Türkiye'de yaptığı açıklamalarda aynı görüşleri savunmuş olmasıydı. İçişleri Bakanı Menteşe rapordan federasyon savunusu çıktığını, bu yüzden gerçekleri yansıtmadığını ileri sürdü. DYP Genel Başkan Yardımcısı Ahmet Küçükel'e göre, başbakanının 'bizim rapor' dediği raporun kendileri için ciddiye alınacak hiçbir tarafı yoktu. MHP ve BBD'ye göre, DSP Genel Başkanı Ecevit'in 'sakıncalı çalışma' olarak değerlendirdiği raporla amaçlanan, PKK sözcülüğü idi.

Demokrasi ve Değişim Partisi (DDP) ve Yeni Demokrasi Hareketi (YDH) raporun arkasında yer aldılar. DDP, raporu, 'TOBB raporunun acımasızca süren savaş, ırkçılık ve ekonomik bunalımın tüm toplum kesimlerini rahatsız eder boyuta ulaştığının kanıtı' olarak değerlendirdi. YDH ise, raporda yer alan görüşlerin bir yıldır kendilerince dile getirildiğini ifade etti. BSP parti sözcüsü Atilla Aytemur'a göre, raporun arkasında MİT, CIA veya PKK'yı aramak, Kürt sorununun vehametini halkın gözünden kaçırmaya çalışıp, militarist politikaların devamından yana tutum almak anlamına geliyordu. Aytemur, "çözüm barış ve demokrasidedir. Bırakalım Kürtler de kendi raporlarını açıklasınlar" dedi. RP'li Kazan ise, partisinin dört yıl önce 3 sayfalık bir 'Güneydoğu Raporu' hazırlayıp, hükümete ve basına sunduklarını söyledi ve 'TOBB'un raporu teneke, bizimki altındır nitelemesinde bulundu. Bu arada, Bayrampaşa Cezaevi'nde açlık grevini sürdüren PKK tutukluları TOBB'un raporunu devletin içinde kargalaşmış güvercinler kanadının hazırladığını belirttiler.

İstatistik diye bir bilim vardı. Bir anket yapıldı. Birçok insanın zaten bildiği gerçeklerin ancak küçük bir bölümü rakamlarla ortaya çıktı. Ve kıyamet koptu. Anket tekniğinin tartışılabilirliğine, sonuçlara istendiği gibi yön verme eğilimine ve araştırmanın neye hizmet için yaptırıldığına dair ihtiyat payları bırakma gereğine, bölgenin çok daha çarpıcı birçok gerçeğine parmak basmamasına karşın, yine de egemen ideolojinin işine gelmeyen yanlarıyla rapor tukaka edilmiş oldu.

TBMM
FAİLİ MEÇHUL
CİNAYETLER
ARAŞTIRMA
KOMİSYONU
RAPORU
(TASLAK)

BSP
BİRLEŞİK SOSYALİST PARTİ
İstanbul İl Örgütü Yayınları

ÇIKTI!

TBMM FAİLİ MEÇHUL CİNAYETLER ARAŞTIRMA KOMİSYON RAPORU (TASLAK)

Temin edilebileceği yerler:
BSP İstanbul İl ve İlçe örgütleri, Robinson, Mephisto, Pandora (Beyoğlu), Hamlet (Taksim), Belge, Papirüs, Sosyal (Cağaloğlu), Mephisto, Akyüz, Yeni Şafak, Evrim (Kadıköy) Kitabevleri

RP'de açlık grevleri sıkıntısı

Haber Merkezi- Ankara ve resmi medyanın hâlâ görmezden geldiği açlık grevleri, daha çok ailelerin çabasıyla gündemde kalınca, dikkatler de tutsak yakınlarının gerçekleştirdiği eylemler üzerinde yoğunlaşıyor.

6 Ağustos Pazar günü başlatılan ve üç gün sonra polis saldırısıyla son bulan Refah Partisi İstanbul il binasını işgal etme eylemi de, bu tür işgaller açısından ilk olma özelliği taşımakla kalmadı, aynı zamanda RP'de karışıklığa yol açtı.

Artık 'teamül' haline gelmiş CHP işgali yerine, açlık grevini sürdürmek için bu sefer RP'ye giden ailelerin bu tercihi, ilk önce şaşkınlık yarattı. Ancak RP il yöneticilerinin 'değişken' tavrı ve 'beklenen' şekilde polise başvurmaları arasında "Neden RP?" sorusu da kaynadı.

Katolik dünyasının lideri II. Jean-Paul'e de bir mektup gönderildiği gün gerçekleştirilen RP işgalinin, Kürt kökenli partililer ile MHP kökenli RP'lileri karşı karşıya getirdiği iddia edildi. Tutsak yakınları, Topkapı'daki RP il binasına gittiklerinde, oradaki yöneticilerin, açlık grevinin RP'de sürdürülmesine karşı çıkmadıklarını, tersine kendilerine "Misafirimizsiniz" yanıtı verildiğini söylediler.

İşgali bitirmeleri için polise başvurulması ise Ankara'daki genel merkez ile yapılan görüşmeler sonrasında gerçekleşti. Önce ailelere "Çıkacaksınız" denildi, tutsak yakınları "arabulucu" olmaları için BSP'ye çağrı yaptılar, ama BSP, RP'yi "muhatap almadı". Tutsaklar işgali sürdürünce polis devreye girdi.

RP'deki MHP'liler

RP'deki iç gerilim de bu olaylar sırasında yaşandı. Bir tutsak yakınına göre, "Eski MHP'liler ile Kürt kökenliler birbirine girdi". Bilindiği gibi, daha önce de Kürt sorunu yüzünden Kürt illerindeki RP'liler ile genel merkez yöneticileri arasında çıkan gerginlikler gündeme gelmişti. Diyarbakır Sur ilçesinin RP'li belediye başkanı bu esnada İstanbul'a gelmişti. PKK tutsakları ile dayanışma komitesinden görüştüğümüz kişi, olayı şöyle yorumladı: "RP yönetimini böldük."

Ancak görünüşe bakılırsa MHP kökenliler, genel merkezin inayetiyle etkinliği ele geçirdi. Abdülmelik Fırat, Altan Tan gibi isimler, RP il binasına gelmelerine karşın aileler ile görüştürülmediler. Açlık grevcilerine psikolojik ve fiziki baskı uygulandı. Hatta bu baskılar, açlık grevindeki kadınları rahatsız etmeye kadar vardı. Tuvalete giren kadınların ardından kapılar açıldı. Hamile bir kadın düşük yaptı.

Tutsak yakınları bir kaç haftadır Birleşik Sosyalist Parti İstanbul İl Örgütü'nün konuğu durumundalar.

Açlık grevlerinin daha çok HADEP dışındaki yerlerde sürdürülmesi dikkat çekti. Refah Partisi'ne gidilmesi de bu bağlamda gündeme geldi. Söz'e görüşlerini açıklayan Komite'den bir yetkili, "Neden RP" sorumuza, "Biliyorsunuz, HADEP Kürt tabanına oturmuş bir parti. Kürt sorununu öncelikli olarak ele almış bir parti. Orada yapınca 'kendi kendine eylem yapmışlar' şeklinde algılanıyor. Bu, özellikle medyada görülüyor. Biz de ilk önce dost kurumları tercih ediyoruz, ama her kesimi, bu konunun içine çekmek de istiyoruz" yanıtını verdi. Ayrıca 'RP'den sonra MHP de işgal edilebilir mi?' kuşkularına açıklık getirdi: "Bu uzun bir maraton. Belki bir yıl da sürebilir. MHP'yi seçecek değiliz, ama her yol denenecek."

Açlık grevleri için HADEP hiç tercih edilmiyor değil. Hatta ailelere 'ev sahipliği' yapan yerlerin başında HADEP'in çeşitli il ve ilçe merkezleri geliyor. HADEP dışında ilk sırayı BSP alıyor. YDH'nin ise Diyarbakır il örgütü gibi bazı binaları 'işgal' edilmiş durumda.

Aileler BSP'de, karşıda MHP

Tutsak yakınları, birkaç haftadır BSP İstanbul il yönetiminin misafiri. Ancak polisler, BSP'de de 'rahat' bırakmıyor açlık grevcilerini. Günde ortalama iki defa gelip BSP yöneticilerine "Nasıl memnun musunuz? Çıkartalım mı?" gibi sorular yöneltiyorlar. Tam karşıdaki MHP lokali ise, tutsak yakınları halaya durup zılgıt çekmeye başladıklarında boş durmuyor. Hemen kolonlar pencereye çıkartılıp Ozan Arif'in şarkıları yüksek sesle dışarı veriliyor.

Aileler, BSP'den çok memnun. BSP yöneticilerinin her türlü kolaylığı sağladığını, İstanbul il binası politik faaliyetler açısından bir merkez durumunda olmasına karşın, parti yetkililerinin programlarını açlık grevcilere göre düzenlediğini söylüyorlar. BSP'liler ise, il merkezinde bir yandan grevcileri ağırlarken, diğer yandan eylül ayı başındaki Barış şenliğinin hazırlıklarını sürdürmeye çalışıyorlar.

Açlık grevleri ve siyasal çözüm

Kenan KALYON

Grevler sınıf mücadelesinin önemli bir göstergesidir. Bir ülkede emek-sermaye çatışmasının seyri hakkında kabaca bir fikre ulaşmak için ilk elden bu göstergeye bakmak gerekir. Grevdeki işçi sayısını ve grevlerde geçen işgünü sayısını veren iki sütunluk bir istatistiki bilgi bile, sözgelimi herhangi bir Latin Amerika ülkesi hakkında akıl yürütmemizi sağlayabilir.

Benzer şekilde, tek başına politik tutuklu sayısı, cezaevlerindeki direnişler ve açlık grevleri bir ülkedeki politik rejimin karakteri ve baskının derecesi hakkında çok şey anlatır. Türkiye'nin son 15 yılı aradaki bağlantıyı tartışmasız biçimde doğruluyor.

Türkiye, yaygın bir mücadele biçimi olarak açlık grevleriyle 12 Eylül faşist darbesinden sonra tanıştı. Türkiye cezaevlerindeki açlık grevleri ve direnişler bakımından, dünyada ilk sıralara yerleşti ve halen bu durumunu koruyor. Cezaevleri, 12 Eylül'den sonra yıllarca faşist rejimle hesaplaşmanın ön cephesini oluşturdular. Bunun tek nedeni sınıf mücadelesinin diğer alanlarında yaşanan ve yer yer "yaprak kımıldamıyor" dedirten suskunluk değildi. Generaller cuntası, zindanlara doldurduğu binlerce devrimciye boyun eğdirmeyi, örgütlü güçleri kırıp teslim almayı en öncelikli görev saydı. Bunun sınıf mücadelesinin gelecekteki seyri bakımından kilit bir önem taşıdığının farkındaydı.

İşçi grevleri ve Kürt direnişi öne çıkıncaya kadar cezaevlerinin sınıf mücadelesinin belirleyici hesaplaşma alanı olarak kaldığını söylemek abartma sayılmamalıdır. Türlü olumsuzluklara, geçici bocalamalara ve bir direniş hattının örülemediği veya çöktüğü yerlerde cuntanın başlangıçta çok ciddi mesafeler katetmesine rağmen, Türkiye devrimci ve sosyalist hareketinin, Kürt devrimci ve yurtsever güçlerinin bu hesaplaşmadan alnının akıyla çıktığı söylenebilir. Hiç kuşkusuz bu çetin sınav ciddi bedeller pahasına kazanılmıştır.

Özellikle 12 Eylül darbesinden 1987'lere kadar geçen dönem gözden kaçırılırsa, cezaevlerindeki hesaplaşmanın mahiyeti ve önemi yeterince anlaşılamayabilir. Son 7-8 yılın izlenimleriyle cezaevleri mücadelesinin öteden beri yaşam koşullarnın iyileştirilmesi ekseninde döndüğü sanılabilir. Oysa bu bir bakıma ikinci etaptır ve ancak birinci etap kazanıldıktan sonradır ki yeni bir açılım olarak gündeme gelebilmiştir.

Oysa birinci evre sözcüğün en dolu anlamıyla iki tarafın hesaplaşmasıydı. Bizim safımız açısından herşey politik kimliğin korunması, teslim olmaya ve rehabilitasyona dönük "yaptırımlar"ın geri püskürtülmesinde odaklanıyordu. Cezaevlerinde eşzamanlı direnişler ancak ikinci evrenin başlangıcında gerçekleştiği ve yaygın kamuoyu desteği bu noktadan itibaren arkalanabildiği için birinci evrenin sınıf mücadeleleri tarihindeki yeri ve önemi hakkıyla değerlendirilemeyebilir.

Kuşkusuz süreç bir perdenin kapanması ve diğerinin açılması şeklinde gelişmedi. Egemenler fırsat buldukları her yerde yaptırımları tekrar tekrar dayatmaya kalkıştılar veya en azından kazanımları budayarak devrimci tutsakları geriye sürmek için her yolu denediler. Yakın bir örnek olarak Erzurum cezaevinde yaşananlar bunun taze bir kanıtıdır.

Cezaevleri deyince, mücadele biçimi olarak akla ilk elde açlık grevleri gelir. 1980'den bu yana açlık grevlerinin ardının arkasının kesilmemesi bu izlenimi bir kat daha pekiştirmiştir. Bir noktaya kadar bu izlenim yanlış sayılmaz. Alanın özgünlüğü dikkate alındığında, açlık grevinin en etkili silah ve mücadele biçimi haline gelmesi bir bakıma kaçınılmazdır. Ancak 12 Eylül'den bu yana olup bitenlerin bütünlük içinde değerlendirilebilmesi için yine kimi tashihlere ihtiyaç vardır.

Herşeyden önce, 12 eylül süreci, direnmenin sayısız biçimlere bürünerek, devlet ve cezaevi idareleriyle her gün her saat karşı karşıya gelişte somutlanan bir hat, bir örgütlenme ve yaşam biçimi olduğunu göstermiştir. "Fiili direniş" başlığı altında toplanan çok çeşitli tavırlar ve eylemler açlık grevleriyle daima içiçe gelişmiştir. Örgütlü ve toplu açlık grevleri ancak bu tür bir örgütlü direniş hattı örülebilmişse mümkün olabilmiştir. Dahası, bir yanda fiili direniş, öte yanda görece daha pasif bir direnme biçimi olarak açlık grevleri yoktur. Devrimci tutsaklar kimi zaman fiziki saldırıların en şiddetlisine açlık grevleri kırılmaya çalışılırken maruz kalmışlardır.

İkincisi, açlık grevlerinin olağan koşullarda - yani koğuşlarda şekerli su ve tuz alarak- sürdürülmesi dahi ancak yıllar sonra mümkün olabilmiştir.

Üçüncüsü; tutukluların birbirinden yalıtıldığı, cezaevi idarecilerinin iletişimi kesmek için her türlü önlemi aldığı koşullarda topluca açlık grevine kalkışma en küçük olanakların kullanılmasına dayalı bir yaratıcılığı ve "gizli örgütlenme" becerisini gerektirmiştir.

Dördüncüsü; bir dönem için, baskının dorukta olduğu cezaevlerinde, açlık grevi kotarılması en zor ve en "riskli" eylem biçimi olmuştur.

Beşincisi; "dışarı" bir mücadele biçimi olarak açlık grevini, görece pasif bir direnme biçimi kavrayışıyla "içeri"den almıştır. Açlık grevinin dışarı için de sıkça başvurulan bir eylem biçimi olması bir olumsuzluk olarak kaydedilmelidir.

Altıncısı; açlık grevlerine yerli yersiz başvurulması ve bu silahın belli ölçüde aşındırılması asıl olarak ikinci evrenin yani nispeten "düze çıkma" döneminin bir zaafıdır. Öyle ki, cezaevindeki tutsakların önemli bölümü bu silahı gereğinden fazla aşındırdığımızın farkındadırlar. Açlık grevlerinin gelecekte de etkili ve işlevli bir mücadele biçimi olarak kalması, onun yerinde ve zamanında kullanılmasına bağlıdır. Bunlara eklenecekler var: "Kolay dönem"in "direnişçi rekabetçiliği"nin bu aşınmada payı büyüktür. Yer yer cezaevi idareleri bu zaafı görmüş ve açlık grevlerine itecek politikalar izlemeye başlamışlardır. Üstelik deneyim edinen tek taraf biz olmadığımız için, çok sınırlı kazanımlar edinmek için bile açlık grevlerinin süre olarak çıtası sürekli yükseltilmiştir. Son yıllardaki açlık grevlerinin ezici çoğunluğu 40'lı günlerden sonra sonuçlanmıştır. Bir cezaevinden diğerine sevk talebinin yerine getirilmesi için bile 40. gün çıtasını aşmak gerekmiştir.

Bugünlerde cezaevleri yeni ve yaygın açlık grevi dalgasına sahne oluyor. Binlerce Kürt devrimcisi ve yurtseveri açlık grevindedir. Türkiye devrimci ve sosyalist hareketinin kimi kümeleri de onlara destek amacıyla bu sürece katıldılar.

Bu kez açlık grevi silahının yersiz kullanımından değil, uyarıcı, düşündürücü ve kamçılayıcı olması gereken bir başka "terslik"ten söz edilebilir: Kürt devrimcileri ve yurtseverleri belki de kendilerinin ve cezaevlerinin sırtlamaması gereken taleplerle harekete geçtiler. Bir nolu talepleri kirli savaşın sona ermesi, demokratik-siyasal çözümün devreye girmesi. Bu Türkiye devrimci ve sosyalist güçlerinin, işçi sınıfı hareketinin sahiplenmesi, etrafında egemen güçleri baskı altına alacak ciddi bir toplumsal-siyasal hareketlilik yaratması gereken en önemli konjonktürel sorun ve talep.

Türkiye devrimci ve sosyalist hareketinin bir bölümü anlaşılmaz bir kayıtsızlık ve alerjiyle bu talebe soğuk bakmaya devam ediyor. "Barış" sözcüğüne sanki sınıf mücadelesinin toplumsal uzlaşma düzlemine çekilmesi kastediliyormuş gibi kuşkuyla yaklaşıyor. Bu nedenle Kürt sorununda Türkiye işçi sınıfı ve emekçilerini, hatta çeşitli derecelerde yürürlükteki askeri bastırma çizgisinden hoşnutsuz kesimleri harekete geçiren etkili bir politik müdahale kanalı açılamıyor.

Kürt devrimci ve yurtsever tutsakların açlık grevine yatarak gündemde tutmaya çalıştığı "demokratik-siyasal çözüm" talebi, cezaevi duvarlarının arasına sıkışıp kalmamalıdır. Önümüz 1 Eylül. Öyleyse soyut ve içeriksiz "barış" edebiyatı değil, Kürt sorununun demokratik çözümünü odağına alan anti-militarist barış mücadelesi... Şovenizmi, milliyetçiliği ve gerici dalgayı püskürtmenin belirleyici halkalarından biri bu mücadelenin toplumun gittikçe genişleyen kesimlerinde yankı bulan bir süreklilik kazanmasıdır.

Türk-İş aşılamadı

Haber Merkezi- Yaklaşık 700 bin işçinin tıkanan toplusözleşme görüşmelerinde hükümete geri adım attırmak için 18 Temmuz'da başlayan eylemler 5 Ağustos Ankara mitingi ve 8 Ağustos genel eylemiyle birlikte tamamlanmış oldu. 5 Ağustos Ankara mitingi Türk-İş'in koymaya çalıştığı sınırları aşarak onbinlerce işçinin Ankara'ya akmasıyla gerçekleşirken, 8 Ağustos genel eylemi ise sendika bürokrasisinin çizdiği sınırlar içinde kalarak beklenenden sönük geçti.

Türk-İş önce 8 Ağustos'ta işe gitmeme kararı almıştı, ama daha sonra bu kararı "işyerlerine gitme, ama çalışmama" şeklinde değiştirdi. Bu arada daha da ileri giderek Türk-İş tarihinde ilk kez "gece işyerlerinin işgali" anlamına gelen "işyerlerinin terkedilmemesi" kararı da Türk-İş Başkanlar Kurulu'ndan çıktı. Ancak sadece kağıt üzerinde kalan bu "işgal eylemi"nin örgütlenmesi için somut herhangi bir şey yapılmayınca bu karar esas olarak yaşama geçirilemedi. Birkaç işyerinin ötesine gitmedi. Ama yine de artık böyle bir eylem kararı Türk-İş'in tarihinde yerini almış bulunuyor ve işçi hareketinin bundan sonraki mücadele süreci içinde bir 'emsal' oluşturması açısından önem taşıyor.

5 Ağustos mitingi

18 Temmuz'da servislere binmeme ve 25 Temmuz'da iktidar partileri DYP ve CHP'nin il ve ilçe binalarına toplu ziyaret ve yürüyüşlerinin ardından gerçekleştirilen 5 Ağustos Ankara mitingi katılım açısından Türk-İş'in beklentilerini aşarken, Türkiye tarihinin en büyük işçi mitinglerinden biri oldu. Türk-İş'e bağlı sendikaların yanısıra DİSK, kamu çalışanları sendikaları ve diğer kitle örgütleri ve sosyalist partilerce de desteklenen 5 Ağustos mitingi, işçilerin hükümete olan öfkelerinin ve tepkilerinin dile getirildiği bir gösteri oldu. Türk-İş bölgelere sınırlı sayılarda otobüsler tahsis etmesine karşın, kendi inisiyatifleriyle tren ve benzeri yollarla işçiler Ankara'ya aktılar. Bu arada kamu sektöründeki sınıf kardeşlerini destekleyen kamu çalışanları da otobüsler tutarak veya tutulan otobüslerde kendilerine de 'kontenjan' ayırtarak Ankara'ya geldi. Ancak kamu çalışanlarının sayısı çok fazla değildi. Özellikle kapatılan Tüm Haber-Sen'in katılımı yoğundu.

Mitinge katılım beklenenin üzerinde olmakla birlikte, gösterinin politik atmosferi esas olarak hükümete, Başbakan Tansu Çiller ve yardımcısı Hikmet Çetin'e yönelik öfkeyi yansıtıyordu. 'Hükümet istifa', 'Tansu evine, başbakanlık neyine', 'Çetin istifa, Tansu Amerika'ya' gibi politik sloganların ötesinde, işçi kitlelerinin esas talepleri ekonomik hakların ötesine gitmiyordu. Miting ve yürüyüş sırasında zaman zaman artan coşku ve politik sloganların yoğunlaşması karşısında kürsüden dinletilen oyun havalarıyla bir tür açık hava şenliği ortaya çıkıyordu. Bu arada örneğin Kütahya Maden-İş sendikası yöneticilerinin işçilere faşist ve gerici sloganlar attırdığı dikkat çekerken, bir ara bazı işçi gruplarıyla sosyalist gruplar ve çevreler arasında gerilimli anlar da yaşandı. Hatta sınıf içi dayanışmanın güzel bir örneğini veren Tüm Haber-Sen sendikasının pankartını açtırmamaya kalkışan işçiler bile oldu. 'Kahrolsun sendika ağaları' sloganını atan sol gruplara olumsuz tepki gösteren işçiler de görüldü. Kısacası 5 Ağustos mitingi yer yer sola tepkilerin de kışkırtıldığı ve işçilerin ücret taleplerini dile getirerek hükümete olan öfkelerini boşaltmaya çalıştıkları bir kitle eylemi idi.

8 Ağustos genel eylemi sönüktü

8 Ağustos'taki genel eylemin beklenenden daha sönük geçmesinde Türk-İş Başkanlar Kurulu tarafından alınan kararların 6 Ağustos'ta değiştirilmesi ve bunun bölgelere, işyerlerine hızla aktarılamaması kuşkusuz bir etken olarak görülebilir. Ancak Türk-İş işçilerin "üretimden gelen güçlerini kullanmaları" konusunda yeterince kararlı değildi ve bu doğrultuda etkin bir eylemin örgütlenmesi için de somut hazırlıklar içinde değildi. Birçok sendika yöneticisi "Ben işçimi ateşe atamam, işten atılmalar olursa bunu göğüsleyemeyiz" diyor ve 5 Ağustos'taki mitingin başarısı olarak kalabalıklığını ölçü alıyor ve bu 'başarıya' gölge düşürmemek gerektiğini ileri sürüyordu. Türk-İş'in çizdiği sınırları aşmaya ve sokağa çıkmaya çalışan sol ve muhalif sendikacıların çabaları ise pek etkili olmadı. İstanbul'da ve bazı kentlerde çok az sayıda işçi sokağa çıkabildi. Örneğin İstanbul'da Aksaray ve Kadıköy meydanlarında toplanmaya karar verilmişti ve herşeye karşın buralara binlerce işçi ve kamu çalışanının gelmesi bekleniyordu. Ancak Aksaray'da 800, Kadıköy'de ise 500 kadar işçi ve kamu çalışanı Türk-İş'in çizdiği sınırları aşma, sokaklara çıkma kararlılığını gösterdi. Büyük kentlerde vapur, tren, belediye otobüsü gibi kitle ulaşım araçlarında sabah saatlerinde iş bırakmanın etkisi hissedildi ve bunun ötesinde gündelik yaşam fazla aksamadı.

5 Ağustos Ankara mitingi Türkiye tarihinin en büyük işçi mitinglerinden biri oldu.

Onlar
Uyruksuz kavimin güneş yüzlü
İnsanlarıdırlar
Yeni dünyanın umudu
Sevincidirler
Ve yenin günün ışıkları

Filistin halkıyla birlikte İsrail Siyonizmine karşı savaşırken şehit düşen

CEVAT SAİM ÇELEN (11.8.1996)
MUSTAFA ÇETİNER (6.7.1982)
İMAM ATEŞ (6.7.1982)'i

saygıyla anıyoruz.

TKEP Davası Tutukluları Adına
Murat Toprak (Sağmalcılar Cezaevi)
Zeki Yaş (Bursa Özel Tip Cezaevi)
Kenan İnci (Çanakkale Cezaevi)
Tuncay Atmaca (İzmir Urla Cezaevi)

Yeni bir eylem biçimi: 'Gece işyerlerini terketmeme'

Aslında bütün büyük laflara ve tehditkar ifadelerine karşın Türk-İş 8 Ağustos'ta bir genel greve dönüşecek bir 'genel eylem' yapma niyetinde değildi. Hükümetle yürütülen pazarlık ve görüşmelerde aşağıdan, işçi kitlelerinden üzerlerine ne tür bir baskı geldiğini kamuoyuna ve hükümete göstermekten öteye gitmeyen bir çaba içindeydi. Türk-İş Başkanlar Kurulu'ndan çıkan eylem planları ve kararları da bu durumu yansıtıyordu. Türk-İş yöneticileri kararlı bir şekilde hükümetle mücadele etmeye değil, işçi kitlelerinden gelişen tepkilerin önünde yürümeye ve bu tepkileri belirli sınırlarda tutarak pazarlıkta değerlendirmeye çalışıyorlardı. Yapılan ve planlanan eylemler de güç kullanmayı değil, gücü sergilemeyi temel alıyordu. İşte bu koşullarda 8 Ağustos'taki işe gitmeme kararı önce işe gitme ve çalışmamaya dönüşerek daha geri çekilmiş oldu. Çünkü işe gitmeyen işçiler onları sokaklara çağıran sol ve muhalif güçlere, sendikacılara kulak verebilirlerdi. Bu durumda ise Türk-İş'in kontrolü dışına taşan kitle eylemleri gelişebilirdi. Bu olasılığı da değerlendiren ve tabandaki tepkileri de gözönüne alan sendika bürokratları aynı zamanda Türk-İş tarihinin en radikal kararlarından birini de tutanaklara geçirdiler. 8 Ağustos gününün gecesi işyerleri terkedilmeyecek ve işçiler işyerlerinde kalacaklardı. Aslında bir tür 'işgal' anlamına gelen bu eylem biçimi gerçekten örgütlense ve yaşama geçirilebilse büyük ses getirebilir ve etkili olabilirdi. Ancak 8 Ağustos'tan iki gün önce, 6 Ağustos'ta alınan bu karar kağıt üzerinde kaldı ve birkaç işyerinde esnek bir şekilde uygulanmaktan öteye gitmedi. Sendikacıların bu eylemi örgütlemek için herhangi bir niyet ve kararlılıkları olmadığı gibi, işyerlerinden de doğrudan bu eylemi gerçekleştirecek 'taban örgütlenmeleri', 'özörgütlenmeler' olmadığı için şimdilik bu eylem biçimi kağıt üzerinde kaldı. Ancak işçi hareketi önümüzdeki süreçte bu eylem biçimine başvurabilir ve meşruiyet kazandırabilir. '1989 Bahar Eylemleri' sırasında fiili mücadele içinde yaratılan çeşitli eylem biçimleri nasıl meşruiyet kazanmışsa ve yeri geldiğinde artık rahatça uygulanabilir durumdaysa, 'gece işyerlerini terketmeme' eylemi de son yıllarda yaratılan zengin eylem çeşitleri listesinde yerini almalıdır. 5 ve 8 Ağustos'taki eylemlerden de bir sonuç alınamaması durumunda eylemlere devam edeceğini açıklamış olan Türk-İş'in önünde şimdi böylesi bir eylemi ülke çapında gerçekleştirme gibi bir hedef olmalıdır. Yüzbinlerce işçinin saptanacak bir günün gecesi işyerlerini terketmemesi ve sabaha kadar kalarak bir tür 'işgale' gitmesi son derece etkili olacaktır. Gerçek bir genel grevin öncesinde ve ona etkin bir hazırlık olarak da gündeme getirilebilecek bu eylem biçimi üzerinde özellikle sol ve muhalif sendikacılar tarafından sahiplenilir ve işyerlerinde bu doğrultuda taban örgütlenmelerine gidilirse etkili sonuçlar alınabilecektir.

Miting izlenimler

'Ekmek oldu mu herşey olur!'

Ayla ÖNDER

Ankara eski otobüs terminali. 5 Ağustos sabahı Ankara'ya gelen binlerce otobüs terminalde konaklamaya başlıyor. Uykulu gözlerle işçiler iniyorlar. Ellerinde henüz sarılı olan pankartlar, dövizler, flamalar. Toplanma yeri Ankara Tandoğan Meydanı.

Meydana doğru bir işçi akını başlıyor.

Yürüyüş için hazırlanıyorlar. Sendika pankartlarının arkasına yerleşen işçiler ve sendikacılarla tanışıyoruz. Mustafa Öztürk 14 yıldır geçici orman işçisi. Aldığı ücret 9 milyon. Orman-İş üyesi. Hükümetten istediği tek şey ücret. Öztürk demokrasi istemiyor. Niye? Çünkü "Ekonominin olmadığı yerde demokrasi olsa ne olur, olmasa ne olur!"

Orman işçilerinin en büyük sorunu geçici işçilik. Yılın ancak 5 ya da 6 ayı çalışıyorlar.

Vahşi kapitalizm

Adana Yol-İş Sendikası1 No'lu şubeden bir işçiyle aramızda ilginç bir konuşma geçiyor. İşçi, Köy Hizmetleri Adana 6. Bölge'de çalışıyor. Bu eylemin onun için tek önemi var. "Ekmek, ekmek, ekmek" diyor üç kez. "Ekmek oldu mu herşey olur." "Ya demokrasi" diyoruz. O, "Herşeyden önce ekmek gelir" diyor ısrarla. Tartışma başlıyor. Kızıyor işçi. "Böyle demokrasinin Allah belasını versin!" Sakinleşince "Siz" diyor. "Yanlışsınız. Benim karnım doymazsa ne demokrasi, ne özgürlük, ne de başka bir şey düşünürüm." Çukurova'da çok söylenen o ünlü atasözünü hatırlatıyor. "Aç it fırın yıkar!" Devam ediyor anlatmaya. "Yüzlerce insanın karnı tok, sırtı pek. Demokrasi, özgürlük istiyor!"

- Sadece karnı tok olanlar mı demokrasi istiyor?

- Evet!

Çok açık ki bu anlayış, işçilerin dünyaya bakışlarını sadece "ekmek"le sınırlandıran vahşi kapitalizm koşulları. Sadece toplusözleşmeye endeksli sendikaların da "eğitim" diye pek bir derdi yok galiba. "Açlık-tokluk" savaşındaki işçinin dünyaya bakışının bu çerçevede olması da doğal.

İzmirli işçilerle tanışıyoruz.

İzmir'de sendikaların pek çoğu işçilerini getirmemiş.

Tek Gıda-İş İzmir 2 No'lu şube üç otobüsle gelmiş. En öndeki işçiler "İşçi düşmanlığı demokrasi düşmanlığıdır" yazılı bir pankart taşıyor. Şube yöneticileri sadece temsilcileri, yaklaşık yüz kişi getirmiş. Oysa toplam üye sayısı 4 bin civarında. Sendika, işyeri temsilcileri gelecek demiş.

"15 yıldır muvakkat işçiyim" diye söze giren bir DSİ çalışanı ekliyor. "Şimdiye kadar 9 sınava girdim. 9'unda da elediler. Boş olduğum dönemlerde iş arıyorum, bulamıyorum. 2 miyon, 3 milyon maaş veriyorlar." İşçi Kenan Gülüm bu durumda sendikanın bir şey yapmadığını da ekleyip, "Bunlar naylon sendika" diyor.

Orhan Türk de geçici işçi. Yılda 5 ay çalışıyor. Ne yapıyor bu zamanda? "İşsiz kaldım mıydı her türlü kötülüğü düşünüyorum" di-

nür başka!"

Bir işçi bize bakıyor ve son derece alaylı bir tarzda sesleniyor; "Sizin dergi hangi holdinge bağlı?"

Niğde'den bütün kamu işçileri toplam 12 otobüsle gelmişler.

Adapazarlı bir işçi" İşçilerin yüzde 60'ının tatilde olduğu bir dönemde eylem kararı alan Türk-İş'e öfkeli. "Tatilde olmasalardı bunun üç katı gelirdi."

Yürüyüş başlıyor

Tandoğan Meydanı'ndan yürüyüş başlıyor. Çok coşkulular. Görevli, ses aracındaki mikrofondan bağırıyor.

"İşçi sınıfı geliyor. Anayasa'daki anti demokratik maddeleri değiştirmek için geliyor. İnsanca yaşamak için geliyor."

Bir yaşlı adam da kenardan yürüyor. "Demirel" diyor. "50 senedir yalan söylüyor. Anlamıyorlar

hala. Biz atın kuyruğunun altındaki sinek gibi yaşıyoruz."

Memurlar KÇSKK pankartı altında yürüyorlar. Çok yoğun bir katılım yok onların cephesinde. En kalabalık gelenler sendikaları mühürlenen Tüm Haber-Sen'liler. Arkadan akın akın DİSK, Demokratik Kitle Örgütleri, İHD, dergiler, odalar, partiler geliyor. Birleşik Sosyalist Parti kortejinin arkasından SİP ve İP yürüyor. Biz işçilerle birlikte yürüyüp bir yandan da sohbet ederken, Türkiye Maden-İş Kütahya Şubesi pankartının arkasında yürüyen işçilerden bir slogan patlıyor: "Türkiye bizimdir, bizim olacak." Ardından ikinci bir slogan aynı kortejden: "Kahrolsun PKK". Sonra durum anlaşılıyor. Tam o sırada yürüyüş kortejine üzerinde sarı yıldızlı bayraklarıyla İşçi Partisi giriyor. Kütahya şubesi onlara bakarak "Kahrolsun PKK" sloganını atıyor.

Türkiye Maden-İş sendikası Çorum Şubesi'nden işçilerin sloganı ise "Çetin-Çiller istifa."

Türk-İş'in ses aracındaki görevli ara ara konuşmalarıyla ve attırdığı sloganlarla kitleyi coşkulandırıyor. Yoğun bir slogan bombardımanıyla sokaklar inliyor. Ardından Ankara misket havasını

yor müzik. Yumrukları havada öfkeyle hükümeti yerden yere vuran işçiler bir bakıyorsunuz göbek atmaya başlıyor.

İşçiler hoplayıp zıplarken mikrofondaki ses şöyle diyor: "Değerli arkadaşlar, hükümetin bize verdiği ücret teklifine sadece alaylı bir şekilde gülüp oynuyoruz."

Özal döneminde atılan sloganların yalnızca isim yerleri değişiyor.

- Yar saçların lüle lüle Tansu sana güle güle. (Özal döneminde "Özal sana güle güle" diyorlardı.)

Kızılay

Kızılay alanına koşar adım giriyorlar. Saatlerce sürüyor alanda toplanma. Kızılay Migros'un en üst katına çıkıp izliyoruz. Üstten binlerce karınca gibi gözüküyorlar. Akın akın geliyorlar. Taktıkları şapkaların mavi-beyaz renkleri hakim oluyor Kızılay'a.

Kimi sloganlarla giriyor, kimi davul zurnalarıyla.

Kızılay, hükümet istifa sloganlarıyla çınlıyor.

KÇSKK pankartı ardında kamu çalışanları alana giriyor. "İşçimemur elele genel greve" sloganı atılıyor hep birlikte. Kamu çalışanlarının ardından bir pankart daha:

"Karanlığa karşı özgür demokratik Türkiye."

Onbinlerce işçi alanda.. İşçi eylemlerinde birçok gazetecenin refleksidir. Meydanlarda kadın işçiler görüldüğü anda kameralar objektifler o tarafa kayar. Ankara yürüyüş ve mitinginde kadın yok. Ya da göze çarpmayacak kadar azınlıktalar. Alışmak istemediğimiz bir manzara bu. Türk-İş'in yüzlerce kadın üyesi olduğunu biliyoruz.. Nerede bu kadınlar? Üstelik, bu miting öncesi Türk-İş'in 1 Ağustos'ta yayınladığı ve bütün sendikalara gönderdiği bildirgede şöyle bir talimat var.

"Miting ve yürüyüşe üyelerin eş ve çocuklarının en geniş bir biçimde katılmaları için gerekli çalışmaları yapmaları son derece önemlidir."

Değil üyelerinin "eş ve çocuklarını", kadın işçilerini bile getirmemiş birçok sendika.

Böyle bir "önem" ne yazık ki

yöneticisi "eşlerinizi getirmeyin" demiş. Çoğu zaten eşleri ve çocukları da alabilecek yeterli araç tutmadığı için fiilen gelmeleri mümkün olmamış.

Maden işçileri alana gürül gürül girdiği anda, onların, eşlerini, çocukların, ana babalarını aradı gözler. 5 yıl önceki kadınları.. Ne çabuk unutuldu 1991. Zonguldak maden işçilerinin büyük yürüyüşüne dinamizm katan kadınlar eşlerini, oğullarını Ankara'ya uğurlarken acaba ne düşündüler.

Zonguldaklı kadın neden evine döndü. 1991 yürüyüşünde yolda kendisine "eve dön" diyen kocasına "dön dersen avukata giderim" diyen kadın da şimdi evinde midir?

Sadece Zonguldak yürüyüşü değil, 1989 bahar eylemlerinde aktif mücadele içinde yer alan işçi kadınlar da geliyor akla. Üyelerinin önemli bir kısmı kadın olan

Petrol-İş, Tek Gıda-İş flaması ardında neden bu kadar çok erkek var. Nerede Cevizli Tekel işçileri. Gripin'in, Sandoz'un beyaz önlüklü kadınlarını aradı gözler mitingte..

Ankara'ya gelen işçilerle sohbetlerimizde bu kadınları sorduk onlara.. "Niye getirmediniz, nerede deler" sorularıyla bunaldı işçiler adeta. İşte yanıtları:

Tarım-İş Isparta şubesi üyesi işçi Türk-İş'in sınırladığı araba sayısından söz etti. "Kendimiz zor geldik. Araç azdı. Onları nasıl getirelim?"

Kadınlar yok

Tarım-İş Samsun Şubesi üyesi de aynı sorunla karşı karşıyaydı. Sadece 1 otobüs tutmuş sendika. Eşini "yol uzak" diye getirmemiş Samsunlu işçi.

Bir başka orman işçisi alanda toplanan insanları gösterip, "ne kadar kalabalığız değil mi" diyordu. O kalabalığın çoğu erkek işçilerden oluşuyordu tabii. Bir de eşler olsaydı.. Onlar takviye güç: "Hükümet bu kalabalıktan da gözdağı almazsa yarın çoluğumuzla çocuğumuzla geleceğiz."

Adanalı Mehmet Ateş de eşini getirmemiş; "Biz hakkımızı alamıyok. Artık avucumuzdaki ekmeği de alacak adamlar. Elimizde, avucumuzda bir karımız var. Onu da buralarda kaybedersek!"

Arif Makaracı mahçup bir şekilde "Vallahi hanımlarınızı getirin diye bize bir şey demediler"' diyordu.

"Ben hanımla birlikte çarşıya bile çıkmıyorum." Hiçbir gerekçeye sığınmayıp, açık sözlü davrananlar da çıkıyordu aralarında.

Genel Maden-İş Kozlu Şubesi 5 otobüsle gelmiş. Zonguldak madencilerinin Ankara yürüyüşünde yalınayak yürüyen, tabanları patlayan eşlerin hiçbiri yok.

Kozlu TTK'da çalışan Cevat Özçiçek "eşini niye getirmedin" sorusuna; "onu şart koşmadılar ki" diyor. Ardından ekliyor; "O böyle şeyleri pek bilmez. Köy kızı o. Ben isterdim gelmesini, ama o bu işleri pek bilmediği için...." Sloganların çoğunda Çiller Amerika'ya gönderiliyor. Ama kadınsız kitle kimi zaman etkiliyor bu sloganları...

Tansu evine, mutfağına dönsün!

Kastamonu Yol-İş 1 ve 2 No'lu şube yöneticileri de engel olmuş eşlerin getirilmesine. "Yok" diyor işçiler. "Bize öyle bir şey söylenmedi."

Tek Gıda-İş İzmir 2 No'lu Şube'den değil kadınları, erkek işçileri de getirmemişler. Sadece temsilciler gelsin demiş sendika.

Bir Koop-İş üyesi işçiye soruyoruz; "Neden yalnızsınız burada. Ailecek gelseydiniz?" Yanıt yarı köye bağımlı yaşayan işçilerin içinde bulunduğu ekonomik tabloyu açıkça ortaya koyuyor: "Bizimkiler (eşi) köyde tarlada çalışıyor. Gezmeye değil canım. Şu anda ekmek parası için. Öyle denkliyoruz."

Tes-İş'li bir işçinin gerekçesi de yer darlığı. "Biz" diyor "Bir de çoluk çocuğu getirsek bu sokaklar almazdı!"

Buna rağmen Ankara'da onbinlerce insan toplandı 5 Ağustos'ta.. Ya çoluk-çocuk yığılsaydılar meydanlara. Ne olurdu gerisini siz düşünün.

Ne var ki "çoluk çocuğun" eve kapatılması "yükselen" değerlerle de oldukça ilintili. "Milliyetçilik ve din"in yükselmesi kadını kendi alanlarına hapsediyor. Partilerde "Hanım komisyonlarında" görev alan kadın, "erkek yöneticileri" seçtikten sonra evine dönüyor.

Bahar eylemlerinde kadınların sokaktaki aktifliğiyle, o dönemlerde paralel giden kadın mücadelesi, arkasından devlet eliyle verilen "Kadın haklarını" gündeme getirdi. Kadınların sokağa çıkmasıyla birlikte alınan önlemlerdi bunlar. "Erkek meclis" onlara göstermelik "haklar" verdi.. Haklarına sahip çıkmanın bilincine varan kadın çoğaldıkça erkek meclis bu dinamizmi eritmenin de yollarını aradı. Kadın Bakanlığı bile kuruldu.

Bu yapay, göstermelik haklarla hangi kadın özgürleşti?

Sonuç yerine solculara bir hatırlatma:

"Bir toplumun özgürleşme derecesini, o toplumda kadının özgürleşme derecesi ile ölçmek mümkündür."

Engels'in bu sözünü daha bir-

Ey... Eylem... Eylemciyiz

Ercan ATMACA

Yaz sıcağını bastıracak sıcaklıkta günler yaşıyoruz. Nicelik ve niteliği tartışılabilir eylemlerin üstüne kitap yazılabilir. Sınıfımızın göreceli hareketliliği umutlandırmakta beni. Eski sözdür: Nerede hareket, orada bereket. Benim burada irdeleyeceğim, sınıfımızın bu hareketliliğinin nasıl ivme kazandırılarak yükseltilebileceği, mücadelenin ne şekilde geliştirilebileceğidir.

Yükselen sınıf hareketinin orasında burasında dağınık şekilde duran eylemler belirleyicilikten uzak olabilirler, ama sınıfsal mücadeleyi zenginleştirdikleri, ivme kazandırdıkları gerçeğini gözardı edemeyiz. Belki büyük bedeller ödenmektedir, yan etkilerle karşılaşılmaktadır, ama sınıf mücadelesi de yükselmektedir. Kaldı ki, her mücadelenin mutlaka bir bedeli vardır. Gebze belediye işçileri, Pendik işçileri, Kağıthane işçileri, Ekspres Kargo işçileri, Tuzla deri işçileri, TÜMTİS üyesi ambar işçileri, Retrans işçileri, Şişli belediye işçileri, Eminönü belediye işçileri, İpragaz işçileri ve daha ismini burada sıralayamadığımız nice işyerinin işçileri çok ağır bedeller ödediler. Ama direndiler.

Kamu emekçilerinin süregelen mücadelesi ise bir başka boyutu yükselen sınıf hareketinin. Hem de önemli bir boyutu... Nicedir alanları doldurmakta ve taleplerini haykırmakta kamu emekçileri. Kamuoyuna da kendilerini kabul ettirdiler ve eylemlerini meşrulaştırdılar. Böylece sınıf hareketine bir canlılık kazandırdılar, mücadelenin niteliğini geliştirdiler. Demokrasi mücadelesinde önemli bir kilometre taşı konumuna geldiler.

1989 bahar eylemleri ile önemli bir çıkış yapan kamu işçileri, 1991 yaz eylemleri ile çıkışlarını yükselttiler. 1993 toplu iş sözleşmelerinde ise, gerekli eylemlilik ortaya konamadı. 1994 yılı ise sermaye sınıfının, işçi sınıfımıza yoğun saldırılarda bulunduğu bir yıl oldu. İşçi sınıfımız ekonomik kayıplarla karşı karşıya kaldı. Uygulanmaya konmak istenen antidemokratik yaptırımlar, sosyal hak kayıplarına yönelik dayatmalar, işçi sınıfımızın tepkisi ile karşılaştı. İnişli, çıkışlı, zigzaglı yollar izlenerek gelindi 1995 yılına. 1995 yılı toplu iş sözleşmelerinde yeni ve büyük bir saldırı başlattı sermaye sınıfı. Kazanılmış haklara ve ücretleri dondurmaya yönelik bu saldırıda siyasi iktidar önemli bir araç olarak kullanıldı, kullanılıyor. İşçi sınıfımız bu saldırıya karşı savunma durumuna geçti. Eylemler gündeme geldi ve de yaşama geçmeye başladı. 18 Temmuz'da Ankara'da yapılan Türk-İş Genişletilmiş Başkanlar Kurulu toplantısından sonra başlayan eylemler giderek yükseliyor. 21 Temmuz ve ardından 25 Temmuz eylemlilikleri uygulandı. 5 Ağustos Ankara eylemi sayısal ve nicel açıdan görkemli yığınsal bir eylem olarak yazıldı sınıfımızın tarihine. Niteliğinin belirlenmesi ise yoğun tartışmalarla açıklığa kavuşturulabilir diye düşünüyorum. Sloganların demokratik haklara yönelik olması, hele hele katılan tüm kitle tarafından "Genel Grev" talebinin yükseltilmesi eylemin en önemli yanı. Demek ki sınıf genel grevi benimsemiş durumda ve de beklemekte.

8 Ağustos eylemi ise daha önce alınan kararın değiştirilerek yeni bir biçimin belirlenmesiyle uygulandı. İşe gelip çalışmama kararı "aynı tip bir eylem olan" 20 Temmuz eyleminden daha yığınsal bir katılımla yaşama geçirildi. Ne ki işyerinde çalışmayan işçinin taleplerini kamuoyu nasıl duyabilir? İşte bu nedenle İstanbul İşçi Sendika Şubeleri Platformu ve Kamu Çalışanları Sendika Şubeleri Platformu birlikte 8 Ağustos'ta İstanbul'da alanlara çıkmayı örgütledi. Sokaklarda ve alanlarda, sloganlaşan taleplerimiz görüldü ve duyuldu. Böylece eylemin içi doldurulmuş oldu. Ayrıca Türk-İş'in aldığı "işyerini terketmeme" eylem kararı ne derece yaşama geçti, tespitlerden sonra öğreneceğiz. Ama ilk defa uygulandığı için ilginç bulmaktayım.

1995 yılı hesaplaşma yılıdır. Emekle sermaye arasında hesaplaşma yılı. Nasıl sonuçlanacağını hep birlikte göreceğiz. Unutulmaması gereken, mücadelenin sonucunun sınıfın içindeki dinamiklerin tavrına bağlı olduğudur.

Bilinmesi gereken; yükselen, gelişen sınıf mücadelesinin engellenemeyeceğidir.

Ve zafer mutlaka direnen emekçilerin olacaktır.

Tümtis Genel Başkanı
Sabri Topçu

8 Ağustos genel eylemini Türk-İş Başkanlar Kurulu'nda ertelemeyi düşünenler çoktu. Bunlar "eylem ertelensin, hükümetle ortak yol bulunsun" diyorlardı. Daha önceki karar "geri" bile olsa önemliydi. Çünkü işe gidilmeyecekti. İşe gitmeyen işçiler alanlarda taleplerini duyurabilecekti. 8 Ağustos'ta üretimden gelen gücü hayata geçirme kararı alındı, ama onun yeterli çalışması yapılmadı.
Bence 5 Ağustos'taki miting çok iyiydi, çok kitleseldi. Bu kitlesellik toplumun rahatsızlığından kaynaklanıyor. Ancak arada yöneticiler tarafından işçilerin öfkesi pasifize edildi. Aslolan orada işçilerin ekonomik talepleriyle birlikte siyasal hedeflerini öne çıkarmaktı. Bu da oldu. Genel grev sloganları coşkuyla atıldı. Ama çalınan oyun havaları, türkülerle bunun içini boşaltmaya kalktılar.

Türkiye Denizciler Sendikası Gen. Bşk. Yrd.
Turan Uzun

Bizim genel eyleme katılımımız Yüzde 99. İstanbul, İzmir, Trabzon Zongudak'ta katılım yüzde 100 oldu. Çanakkale'de ise yüzde 70 oldu. Tüm taşıma işlemleri sabah 05.00'ten gündüz 12.00'ye kadar yapılmadı. Ancak biz Belediye-İş ve Demiryol-İş sendikası ile genel eylemden önce ortak bir toplantı yapmıştık. Bu toplantıda bu iki sendika da bu eyleme uyacaktı. Birlikte bu eylemi hayata geçirirsek çok daha etkili olur dedik. Bütün trafiği felç etme kararıydı bu. Kamuoyunda çok etkili olurdu. Ama halk tepki gösterir diye düşünüldü. Mesela 8 Ağustos'ta bizim gemilerimiz yarım gün çalışmayınca Adalar halkının büyük tepkisi oldu. Hükümetten hala olumlu bir yaklaşım yok. Sendikacılar bu korkaklığa devam ettiği sürece Türkiye'de işçi hareketi belli bir noktaya gelemez.

Çimse-İş Genel Sekreteri
Mehmet Selçuk

8 Ağustos'ta örgütlü olduğumuz çimento fabrikalarında üretim yüzde 80 aksadı. Biz gece iş yerlerini terk etmeme kararına belli ölçülerde uyduk. İnsanlar o gece evlerine gitmedi. Olağanüstü Hal Bölgesi'nde bir fabrikamız hariç, 9 fabrika katıldı genel eyleme. O gün işi biten işçi yemekhanede kaldı. O gece kendi aralarında sohbet ettiler. Slogan falan atılmadı canım. Yemekhanede atılan sloganı kim duyar. Bizde öyle "Yakarız, yıkarız, dağıtırız" olayı falan yok. Bence 5 Ağustos mitingi çok başarılıydı. 250 bin insanın Kızılay'a birikmesiyle hükümet sersemleşti. Yumruk yemiş gibi oldu. Basına tabii yansıtmıyorlar bunu. Büyük basın yine biz işçileri görmedi. Aslında işçilerin de onları görmemesi lazım.

Kitle eylemi boş laflardan çok daha değerlidir

Yıldırım KOÇ

Son haftalarda hem çok büyük sevinçler yaşadım, hem de hırsımdan mideme sancılar girdi. 17-18 Haziran 1995 günleri kamu çalışanları Kızılay'da büyük bir eylem gerçekleştirdiler. 5 Ağustos 1995 günü ise, 240 bin dolayında işçi Kızılay Meydanı'nda Emeğe Saygı Mitingi yaptı. İşçilerin Kızılay alanına girmeleri 2.5 saati aştı. 12 Mart öncesi mitingleri, Taksim'de 1976, 1977 ve 1978 1 Mayıs kutlamalarını, Ankara'da 26 Kasım 1994 Büyük Yürüyüşünü yaşamış biri olarak, Emeğe Saygı Mitingi'nin en büyük işçi mitingi olduğunu söyleyebilirim. Taksim'deki 1 Mayıs mitinglerine belki bu sayıda veya daha fazla insan katılmıştı; ancak katılımcıların önemli bir bölümü işçi değildi; sendikaların değil, siyasi hareketlerin pankartları arkasında gelen devrimcilerdi.

Her büyük kitle eyleminde olduğu gibi, 5 Ağustos Emeğe Saygı Yürüyüş ve Mitingi'nin de yetersizlikleri, eksiklikleri vardı. Bunların bir kısmı görüldü, bir kısmı ise tartışılmadı bile.

Ama Türkiye tarihinin en büyük işçi yürüyüş ve mitingi değerlendirilirken, misket havasının çalınmış olması öne çıkarılır ve bu nedenle bu büyük olay gözardı edilirse, inanın insanın midesine sancılar giriyor. 6 Ağustos tarihli bir gazetede öne çıkan haberlerden biri buydu. 7 Ağustos günü Ankara'da bir yerel radyoda yaklaşık 45 dakikalık görüşmede bana sorulan ikinci soru, bir dinleyicinin bu tepkisiydi. Ben de kısa yanıtladım: "240 bin işçi biraraya gelsin, IMF karşıtı sloganlar atsın, ülkemizin bağımsızlığına sahip çıksın da, ara sıra değil, tüm yürüyüş boyunca misket havası çalmaya razıyım" dedim.

Niçin böyleyiz? Özellikle sol içinde niçin kimseyi beğenmemek, herkesi ve herşeyi eleştirmek bir meziyet kabul ediliyor? Kendisi bir ürün üretemeyenler mi, üretilen ürünlerin hatalarını arıyor ve abarttığı hataları öne çıkarıyor? Bu kötü alışkanlığın yaşamın karmaşıklığıyla ne kadar çeliştiğini ne zaman öğreneceğiz? Yaşanan sürecin hakim olan olumlu çizgisini görememek, bilimden kopukluğun bir sonucu mu?

Birçoğumuz hem 12 Mart, hem 12 Eylül yenilgisini yaşadık. Bu ülkede Anayasa oylaması öncesinde "hayır" propagandası yapmanın bile ciddi cesaret istediği günler geçirdik. Bugün eğer 240 bin işçi, Türkiye tarihinin en geniş katılımlı işçi yürüyüşünü gerçekleştiriyorsa, bu arada misket havası çalınmış olmasını çok ciddi bir eleştiri gibi öne sürmenin, en nazik deyişle normallikten epey uzak olduğunu kavramak bu kadar mı zor?

Yürüyen işçi kitlesi içinde slogan atan da, misket çalınmasını isteyen de vardı. 240 bin kişilik işçi yürüyüşüne her siyasal görüşten, her etnik kökenden, her mezhepten işçimiz katılmıştı. Eğer Türkiye'de yalnızca militan işçi marşlarını söyleyenlerden oluşan 240 bin işçiyi biraraya getirebiliyorsanız, zaten emeğin kurtuluşu mücadelesinde önemli bir mesafe almışsınız demektir.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi bir değişim ve dönüşüm yaşıyor. Sol içinde ise bir kesim hala sınıfı tanımamakta kararlı. Kitlenin kapitalizmin sonuçlarına karşı gerçekleştirdiği tarihsel eylemler yerine, kulağımıza hoş gelen bazı güzel sözleri söyleyenler daha çok tutuluyor. Kısa bir süre önce Söz Dergisi'nin orta sayfasında Hava-İş Sendikası eski Genel Başkanı Atilay Ayçin'in Türk-İş Genel Başkanı'na ilişkin kesinlikle katılmadığım iddiaları yayınlandı. Yazıyı okuyunca Hava-İş Sendikası'nın Türk-İş'in eylemleri konusundaki tavrını gözden geçirdim.

Türk-İş, Demokrasi Platformu ile birlikte, 20 Temmuz 1994 günü genel eylem yaptı. Türkiye tarihinde ilk defa işçi sınıfının tüm kesimleri ortak bir genel direniş gerçekleştirdi. Hava-İş ne yaptı? Hava-İş Yönetim Kurulu imzasıyla 19 Temmuz günü bir bildiri yayınladı, eylemi yerdi, eyleme katılmadı. Hava-İş'in13 Ocak 1995 günü toplanan genel kuruluna sunulan çalışma raporunda 20 Temmuz genel eyleminden tek satır söz edilmemiş. 26 Kasım 1994 günü, Türkiye tarihinde ilk defa Meclis'te görüşülen bir tasarının işçi aleyhindeki önemli hükümleri, işçilerin sokaktaki fiili gücüyle değiştirildi. Ünlü 15-16 Haziran olayları, 274 sayılı Sendikalar Yasası'nın değiştirilmesini engelleyememişti. 26 Kasım 1994 Büyük Yürüyüşü'nde bu başarıldı. Hava-İş Sendikası ne yaptı? Eyleme katılmadı. 18 Temmuz 1995 günü Ankara'da yapılan toplatıya, CHP ve DYP genel merkezlerini protesto yürüyüşüne Hava-İş katılmadı. 21 Temmuz günü servis araçlarına binmeme eylemine Hava-İş katılmadı. 25 Temmuz günü CHP ve DYP il merkezlerini ziyaret ve protesto eylemine Hava-İş katılmadı. 8 Ağustos iş durdurma ve işyerini terketmeme eylemine Hava-İş Sendikası katılmadı. Hava-İş Sendikası, 1993 yılı Şubat ayında THY işyerinde yapılan grev oylamasını kaybetti. Hava-İş Sendikası, 1995 yılında THY işyerindeki grev ertelenince THY işyerlerinde bir direniş örgütleyemedi. Hava-İş Sendikası, Havaş işyerinde grevin kırılmasını önleyemedi. Hava-İş Sendikası, Havaş işyerinde greve çıkıldığında, aynı işyerini paylaşan THY işçilerinin Havaş işçilerine aktif desteğini sağlayamadı.

Benim bir türlü anlayamadığım mantık, bu eylemlere katılmayarak sınıf kardeşlerini yalnız bırakan ve temsil ettiği kitleyi, bırakın demokrasi mücadelesini, ekmek mücadelesine bile sokamayan Hava-İş'i eleştirmek yerine, misket havasının çalınmış olmasını dert edinebiliyor.

Çok önemli günler yaşıyoruz. İşçi sınıfı kendiliğinden bir sınıf olmaktan çıkıp, kendisi için bir sınıf olma sürecinde önemli aşamalar katediyor. Hızla politize oluyor, kendi sınıf çıkarlarını savunan programlar üretmeye çalışıyor, bu nitelikteki programlar arıyor. Bu sürece büyük bir hoşgörüyle yaklaşmak gerekli. Diğer taraftan, güzel sözler söyleyip ortalıkta gözükmeyenlere ve kendi kitlesine önderlik edemeyenlere ise çok daha acımasız davranmakta yarar var. Ama ne yazık ki, kitle eylemine hoşgörüsüz yaklaşanlara ve ancak sol terimden bolca kullanıp kitleden kopanlar ve kitle eyleminden kaçanlara sempati duyanların sayısı az değil.

Türk-İş, tarihinde ilk defa önceden belirlenmiş bir takvime göre eylemler gerçekleştirdi. Bu eylemlerde çeşitli eksiklikler ve hatalar oldu. 8 Ağustos günü için önceden işyerine gitmeme kararı alınmışken, bu kararın işyerine gidip çalışmama ve gece işyerini terketmeme eylemine dönüştürülmesi bazı bölgelerde sorun yarattı. Ancak, işyerini terketmeme eyleminin Türk-İş Başkanlar Kurulu tarafından bir eylem biçimi olarak benimsenmesi ve kitleselleştirilmesi, bu değişikliğin yarattığı sorundan çok daha önemli bir kazanımdır.

Hükümet bu eylemlere karşı duyarsız gibi gözüktü. Duyarsız olmadığı kesin. Devletin güvenlik örgütlerinin, eyleme katılım, eylemcilerin coşkusu, halkın desteği konularında sürekli olarak bilgi toplayıp değerlendirdikleri konusunda kimsenin kuşkusu yok.

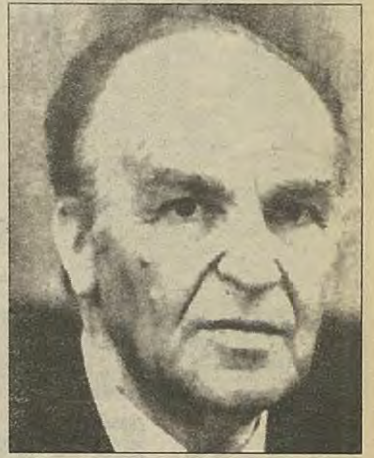
Öyle bir dönemde yaşıyoruz ki, bu çatışmada kamu işçilerinin her kazanımı işçi sınıfının diğer kesimlerine de yansıyacaktır. İşçi sınıfının her kazanımı, sermayeden çıkacaktır. Türkiye'de sınıf saflaşmaları daha netleşecektir. Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi tüm eksiklik ve hatalarına karşın, halkımızın öncüsü konumuna yükselmektedir. İşçi sınıfını tanımayan ve okudukları kitapları da yanlış anlayanlar ("işçiyi kitaptan tanıyanlar" demiyorum), Türkiye işçi sınıfının yaşadığı dönüşüm sürecini görememekte, kavrayamamakta ve hayallerindeki idealize edilmiş davranış kalıplarına uymayan gerçekliği reddederek değiştirebileceğini sanmaktadır. Kafasında idealize edilmiş işçiyi gerçek hayatta bulamayan bir idealistin yaşadığı hayal kırıklığı ve saldırganlık yerine, misket oynayarak da olsa Emeğe Saygı Yürüyüş ve Mitingi'ne gelen işçiyle ve onun her geçen gün gelişen sınıf bilinciyle mutlu olmayı yeğlerim.

BOSNA VE SOL

Balkanlar ABD için 2. Vietnam mı olacak?

İki hafta önce başlattığımız Bosna ve Sol konulu yazılarımıza bu sayıda yine yurtdışından bir yazıyla, Sean Geruasi ile yapılan bir söyleşi ile devam ediyoruz. Almanya'da yayınlanan Junge Welt (Genç Dünya) gazetesinin 22 Temmuz tarihli sayısında yayımlanan ve Bosna'daki savaşta emperyalist ülkelerin, özellikle ABD'nin rolünü sergileyen söyleşiyi Adnan Kimyon çevirdi.

Bosna Hersek Devlet Başkanı Alia İzzetbegoviç (üstte) sosyalist dönemde "köktendincilik" suçundan cezalandırılmıştı. Şimdi Türk basını ABD'nin de gözdesi olan İzzetbegoviç'in ne kadar laik olduğunu kanıtlamaya çalışıyor. Bosna hükümet birlikleri bir yaralı askerlerini taşıyor (solda).

▼ 1994'ten beri ABD'nin Müslümanlara askeri yardım yaptığı haberleri yoğunlaşıyor. Fransız askeri kaynaklarına göre, eski Doğu Bloku ülkelerinden ABD depolarına getirilen silahlar Türkiye aracılığıyla Bosna'ya gönderilmiş. ABD'nin askeri danışmanları Müslüman orduları eğitmeye başlamış. Orta Bosna'daki saldırıyı da desteklemişler. Müslüman-Hırvat Federasyonu Genel Komutanlığı'nda ABD'nin yüksek rütbeli subayları danışmanlık yapıyorlar. Vietnam'da da 60'lı yıllarda tam böyle başlamıştı. Bir sonraki adım ağır bir askeri işgal oldu.

ABD'nin Bosna politikası sağlam değil. Bir bakıyorsunuz, kara kuvvetlerini göndermeye kalkıyor; bir gün sonra bundan vazgeçiyor. Bir bakıyorsunuz, Sırpların havadan bombalanması için hava kuvvetlerinin hazır olduğunu söylüyor. ABD yönetimi-bürokrasisi ne istiyor?

Tabii ki çelişkiler var. İleri-geri zikzaklar doğal. Buna rağmen ABD'nin Bosna politikasında bir ana eğilim görünüyor: ABD gittikçe kendini Bosna savaşı içinde buluyor; sadece politik değil, askeri olarak da.

1993 yılında Clinton yönetimi bu doğrultuda karar almıştı. 1994'ten beri ABD'nin Müslümanlara askeri yardım yaptığı haberleri yoğunlaşıyor. Fransız askeri kaynaklarına göre, eski Doğu Bloku ülkelerinden ABD depolarına getirilen silahlar Türkiye aracılığıyla Bosna'ya gönderilmiş.

1994 sonbaharında İngiliz gazetelerine dayanarak söylüyorum. ABD'nin askeri danışmanları Müslüman orduları eğitmeye başlamış. Orta Bosna'daki saldırıyı da desteklemişler. Değinmişken söyleyeyim; o zaman Müslümanlar Sırplardan büyük bir bölgeyi almışlardı. Şimdi de tersi oluyor, tüm trajedilerde olduğu gibi. Fakat Batı'da buna ilgi gösteren olmadı. Bununla ilgili olarak ilginç olan bir yön de şu: Amerikalılar İzzetbegoviç'i desteklerken doğrudan köktendincilerle ortak çalışıyorlar.

Bilindiği gibi bu macera Afganistan savaşına kadar uzanır. CIA, komünizm yanlısı Kabil hükümetine karşı mücahitleri desteklemişti. Geçen yıl güvenilir gizli istihbarat kaynaklarının Londra'da çıkan haberine göre, Afganistan mücahitleri, Hırvatistan üzerinden ABD'nin özel timleri eşliğinde Orta Bosna'ya sızdırıldı.

Müslüman-Hırvat Federasyonu Genel Komutanlığı'nda ABD'nin yüksek rütbeli subayları danışmanlık yapıyorlar. Vietnam'da da tam böyle başlamıştı. 60'lı yıllar da böyleydi. Ve bir sonraki adım ağır bir askeri işgal oldu.

Fakat, o dönemden belirleyici bir fark, bugün ABD'li politikacıların tamamının kara kuvvetlerinin gönderilmesini reddetmeleri...

Eski savunma bakanlarından Robert Mc Namara'nın kısa bir süre önce Vietnam savaşı üzerine çok özeleştirel nitelikte ilginç bir kitabı yayınlandı. Mc Namara'nın bir röportajda bir soruya verdiği yanıt ilginç: Vietnam'da yapılan hatalar tekrarlanabilir mi; "tamamıyla mümkün. Sadece olabilir değil, onu yapacaklar."

Siz sorunuzu sorarken, "Amerikalılar o dönemde hedeflerine ulaşmak için işgal üzerinde yoğunlaşmışlardı, ama bugün Bosna'da bunu yapmıyorlar" noktasından hareket ediyorsunuz. Fakat o dönemde de durum öyle değildi. 60'lı yılların başlangıcında ABD işgal istemiyordu. ABD tarafından gizli bir şekilde desteklenen ve silahlandırılmış olan Güney Vietnam rejimi, ABD ordusu olmadan savaşı sürdürüyordu. İzzetbegoviç rejiminden tam da bunu istiyorlar. Fakat o dönemde bu strateji tutmadı. Büyük ihtimalle bugün de tutmayacak.

Paralellikler şaşırtıcıdır; o dönemde olduğu gibi bugün de ABD, yeni bir devletin kurulmasında anahtar rolü oynuyor. ABD 50'li yılların ortasında tek bir Vietnam'ın kurulması için yapılan antlaşmaları boşa çıkarmasaydı Güney Vietnam olmazdı. Ve 1991-92'de ABD ve Almanya tarafından oluşturulmasaydı, Bosna-Hersek diye bir devlet de olmayacaktı.

İkinci paralellik, bu devletlerin kurulmasında çiğnenen hukuk. 50'li yıllarda Cenevre'de yapılan Vietnam anlaşmalarına uyulmadığı gibi, bu kez de Yugoslavya Federasyonu ve Bosna Hersek Cumhuriyeti yasaları çiğnendi.

Üçüncü paralellik, kurulan rejimlerin güçsüzlüğü: Güney Vietnam'da Saygon rejimleri karşısında güçlü bir iç muhalefet vardı. Bosna'da Müslümanlar 1992'de bölgenin sadece yüzde 20'sini ellerinde tutuyorlardı. Bu zayıflık Vietnam stratejisinin uygulanmasını engelledi. Saygon tek başına savaşı kazanamazdı, çünkü rejim güçsüzdü. Bu şekilde ABD bir tercihle karşı karşıya kaldı; ya Vietnam'ı tamamıyle bırakacak ya da bütünüyle işgal edecekti. ABD bugün de Bosna'da aynı tercihle karşı karşıyadır.

ABD'nin Balkanlar'da Müslüman bir devletin kurulmasında ne gibi çıkarları olabilir? Vietnam'da bu farklıydı. Vietnam üzerinden Kamboçya, Laos, Tayland vb. ülkelere sosyalizmin yayılması karşısında bir karşı güç oluşturmak istiyordu. Fakat ne yazık ki, Balkanlar'da sosyalizmin yayılmasından korkulacak bir durum yok.

Portre — Sean Geruasi

Oxford'ta ekonomi dalında öğretim görevlisi. 15 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'de 3. Dünya ülkelerine, özellikle Kuveyt ve Libya'ya danışmanlık yaptı. 1992'den beri Belgrad'daki Uluslararası Politika ve Ekonomi Enstitüsü'nde araştırma yapıyor. Emekli Fransız generali Pierre Gallios ile birlikte Bosna savaşının ortaya çıkışı üzerine kitap hazırlıyor.

Komünizm tehlikesine karşı durmak işin bir yanı. Ama bunun yanında stratejik ve ekonomik çıkarlar da sözkonusuydu. Bugün de durum farklı değildir.

Müslüman bir devletin kurulması, Balkanlar'da, dünyanın bu fakir bölgesinde, kendi ayakları üzerinde duran bir federasyonun kurulmasının –yeni Yugoslavya Federasyonu– önüne çıkarılan bir engeldir.

İkincisi, olası bir ittifak. Ortodoks Hıristiyanlığın Yunan, Sırp ve Ruslardan oluşan gücü karşısında yeni bir güç oluşturmak. Bunun herşeyden önce Orta Asya'ya bir sıçrama tahtası olması düşünülüyor. ABD'nin Müslümanlar üzerindeki etkisi, aynı zamanda Türki cumhuriyetler üzerindeki etkisi de artacak. Dünyanın, petrol rezervi açısından önde gelen ülkeleri arasında bulunan Türki Cumhuriyetler üzerinde nüfuz sahibi olacak. Şimdiden Amerikan askeri danışmanları Çeçenistan'da bulunuyor ve onları destekliyorlar.

Sosyalizmin yıkılmasından sonra 'Batı'nın ve ABD'nin baş düşmanı köktendincilerdir' şeklinde solda bir iddia var. Bu konuda sizin düşünceniz nedir?

Tamamiyle yanlış. ABD'de İslam yanlısı akımlar güçleniyor. Sadece Bosna dolayısıyla değil, Cezayir için de geçerli bu. Müslüman dünyası, büyük bir kesiminin alım gücü yüksek olan dünya çapında 850 milyon tüketicinin bulunduğu kocaman bir pazar. Batılı ülkelerde artan işsizlik dolayısıyla, Batılı tekeller için büyük bir ilgi alanı durumunda.

İkincisi, Batı'nın ekonomi-politikası sonucu köktendincilik gelişiyor. Örneğin, dünya ekonomisinin ve dünya pazarının değişmesi sonucu, Cezayir'de milyonlarca genç işsiz ve evsiz kaldı. Daha önceki gelişmiş durumuyla karşılaştırma yapılacaksa, Cezayir'de bugün Afrika yoksulluğu yaşanıyor. Dolayısıyla insanların İslami cephede örgütlenmeleri şaşırtıcı olmuyor.

Tekrar Vietnam-Bosna karşılaştırmasına dönersek... Vietnam, ABD için bir şoktu. Herhangi bir politikacının bu deneyi tekrarlamasında ne gibi çıkarı olabilir?

Pentagon bunun tekrarlanmaması için uyarı yapıyor. ABD'nin en yüksek rütbeli askeri General Powell bunu açıkça reddeden açıklamalar yaptı. Fakat aynı şekilde 60'lı yıllarda da uzmanlar boşuna uyarmışlardı. Sorun, ABD yönetiminin hiyerarşik yapısından kaynaklanıyor. Karar verenlerin sayısı 50 ya da 60 kişi civarındadır.

Bunun ötesinde, savaşın kızışmasının, ABD'nin işine yarayan başka sonuçları da oldu. ABD'nin rakibi olan Batı Avrupa Birliği durduruldu. Maastricht sürecinin motoru olan Almanya-Fransa ilişkileri zedelendi. Çünkü Bosna savaşı konusunda her iki ülkenin tavrı farklıydı. Paris, Sırpların yararına tavır alırken, Bonn bunun karşısında yer alıyordu. Ancak Chirac yönetimiyle bu durum da değişti.

Duruma tamamiyle belirsizlik egemen ve bununla birlikte, daha doğrusu bundan dolayı, ABD daha derin bir kaosun içine sürükleniyor.

İnfaz ertelendi... Kampanyaya devam

Dış Haberler Servisi- Mumia Abu-Jamal'in idam hükmünün infazı, avukatının bir üst mahkemeye başvurması sonucu belirsiz bir tarihe kadar ertelendi. Erteleme kararı daha önce idam kararını da vermiş olan yargıç Albert Sabo tarafından alındı. Bu beklenmeyen karar karşısında, duruşmayı izleyen faşist polis sendikası FOB üyeleri protesto ederek salonu terketti. Yargıç, polislerden özür diler şekilde, bunun yasal zorunluluk olduğunu belirterek, elinden başka birşey gelmediğini söyledi. Ayrıca iddianameyi çok katı bir şekilde savunan yüksek savcı Joey Grant da davadan çekildiğini açıkladı.

İdam kararı hala geçerli olmakla birlikte hakimin erteleme kararı temyiz yolunu açtığı için, Abu-Jamal'in avukatı Len Weinglass tarafından bir zafer olarak değerlendirildi. Avukat ayrıca, yeni bir infaz tarihinin belirlenmesinin en az 6 ila 14 ay arasında zaman alacağını belirtti.

Abu Jamal'in idamının infazı, kendisiyle ilgili olarak dünya çapında yapılan protestolardan ve davasının yeniden görülmesi taleplerinden bağımsız olarak ertelenmiş gibi görünse de, onunla ilgili eylemlerin belirgin bir etki yarattığı gözlenmektedir. ABD'de yıllardan beri ilk kez idama mahkum olan bir kişi için böylesine dünya çapında kampanya gerçekleşmektedir.

Eskiden Kara Panterler üyesi olan Abu Jamal, taksi şoförü olarak çalışırken bir polisi öldürdüğü iddiasıyla tutuklanmış ve idama mahkum olmuştu. Ne var ki, davada çeşitli karanlık noktaların bulunduğu ve Jamal'in lehine olan bazı çok önemli tanıkların polisin ve mahkemenin marifetiyle susturulduğu ya da dinlenmediği ciddi kanıtlarla desteklenerek savunulmaktadır.

ABD'de daha önce başkanlık seçimlerinde aday olan siyah insan hakları savunucusu Jessie Jackson ve sinema yönetmeni Oliver Stone da Abu-Jamal'le dayanışma içinde olduğunu açıklamıştı.

Sayın Thomas RIDGE
Pensilvanya Valisi Amerika Birleşik Devletleri
Bizler Aşağıda imzaları olanlar, Abu-Jamal'ın bir yargılı infaza kurban gitmesini istemiyoruz. Bu nedenle Eyaletinizdeki mahkeme tarafından verilen idam cezasının durdurulmasını istiyoruz. Bir insan hakları savunucusu olan Abu-Jamal'ın özgürlüğünün iade edilmesini talep ediyoruz.

İSİM	İMZA	İSİM	İMZA

Son olarak, Almanya'da aralarında eski cumhurbaşkanı Weizsacker'in de bulunduğu 500 tanınmış kişi, Abu-Jamal'in idamının önlenmesi için çağrı yapmışlardı. Abu-Jamal'in hapiste bulunduğu Pensilvanya eyaleti valisi Thomas Ridge'nin sözcüsüne göre, valiye Abu-Jamal ile ilgili olarak, şimdiye kadar 60 bin kart ulaşmıştır. Bunların büyük bölümü ABD dışından gelmektedir.

Abu–Jamal'in idamının ertelenmesine karşın, onunla ilgili dayanışma eylemleri ve ABD elçilik ve konsoloslukları önündeki uyarı nöbetleri sürüyor. Almanya'da PDS ve DKP'nin Abu Jamal ile ilgili kampanyaya doğrudan katılmalarının ardından davanın yeniden görülmesi çağrısı sürekli yapılan eylemlerle birlikte daha geniş kesimlere de yayıldı.

Hakimin kararından sonra yazılı bir açıklama yapan Abu-Jamal de "Benimle dayanışmada bulunan yüzbinlerce insana teşekkür ediyorum. Bu sizlerin başarısı" dedi.

Abu-Jamal'in idamını engellemek için girişimler Türkiye'de de devam ediyor. Ordu'da PensilvanyaValisi Thomas Ridge'ye hitaben yazılan ve siyah gazetecinin serbest bırakılmasını isteyen mektuba yüzü aşkın kişi imza attı. Toplu olarak Galatasaray Postanesi'ne giden İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi üyeleri ise Abu-Jamal'e idam cezası veren Yargıç Sabo ve vali Ridge'ye faks çekerek, idamın durdurulmasını istediler.

Mumia Abu-Jamal 17 Ağustos'u atlattı Ama o hala idam mahkumu ve ölüm hücresinde. Eğer şu ana kadar devam eden başarılı dayanışma çalışmaları kesilirse, hakime geri adım attıran etkenler de ortadan kalkacak. Susturulmak istenen sadece Mumia değil, hepimiz kaybederiz...

Sevgili Mumia,

Onlar bunu hep yapıyor Mumia.
Hayatı; dostça, insanca, eşit ve özgürce yaşamak isteyenlere, çirkinlikleri ayıklayıp, hayata güzeli egemen kılmak ve insanın insana her türden sömürü ve zulmünü ortadan kaldırmak isteyenlere yaşam hakkı tanımıyorlar, tanımak istemiyorlar. Çünkü düzenleri, "lanetlilerin" derin uykularından uyanmalarıyla bozulabilir, bozulmak ne kelime, yıkılır gider. O yüzden gerçeğin elçilerine tahammül edemiyorlar Mumia.
Beyinleri ve yürekleri ezilen halklardan ve emekçilerden yana olanlara, sonlarının dehşetini gördükçe, öfkelerini kusuyorlar.
Sana binlerce mil uzaktan, belki adını bile duymadığın eski bir şehirden karalıyoruz satırlarımızı. Bu 3000 yıllık şehirde, bir zamanlar, her dilden insan kapı komşusuydu Mumia. Ama düşman ettiler bizi bize ve artık tek renk, tek dil egemen bu şehre.
Anadolu'yu duydun mu hiç Mumia?
Şimdi tarih olmuş sayısız halk yaşardı "Güneşin doğduğu ülke"de. Ama tarihin derinliklerinden kopmuş halklarla aynı renkte olmak da kurtaramadı, bizi birbirimize düşman olmaktan ve boğazlaşmaktan! Çünkü onlar bunu hep yapıyor Sevgili Mumia.
Dünya halklarını, emeğiyle hayatını kazananları sömürebilmek, köleleştirebilmek için önce beyinlerimizi ele geçirmeye çalışıyorlar ve aynı kaderi paylaştığımız kardeşlerimizle düşman ediyorlar bizi. Emeğimize, insanlarımızın ve topraklarımızın maddi manevi zenginliklerine el koyabilmek için, halkları, ırkları, dinleri, özde herkesi herkese düşman ediyorlar ve savaşıp kin beslemekten kardeşlerimize, başımızı kaldırıp göremiyoruz gerçekleri, gerçek düşmanımızı...
Ve Mumia; gerçek düşmanın kim olduğunu gören, görmekle kalmayıp

bunu en alttakilere ileten, "insanım, insanca yaşamak istiyorum, özgür insanlarla birlikte" diyen herkesi yok etmek istiyorlar. Onların çürümüş düzenleri, mutsuzluğa ve acıya endeksli Mumia. İnsanlar ne kadar kanlı bir boğazlaşmanın içine çekilir, ne denli kıyıcı olurlarsa ve ne kadar çok insan; "Bir gün yüzü görmedim!" diyerek son nefeslerini verirse, onlar o kadar zengin ve iktidar sahibi oluyorlar.
Önce yürekleri tutsak almak, çürütmek istiyorlar. Onurlu insanları işkence ve zindan karanlığıyla dize getirmeye çalışıyorlar, onurları kırılmayan bedenleri ateşe atıyorlar.
Bruno'yu bilir misin Mumia? İşte binlerce yıldır ezilenlerin mücadelesi nasıl devam ediyorsa, egemenlerin engizisyon mantığı da öylece yerinde duruyor. Ve güneş yürekli insanları ateşe atarak hala yakmak istiyorlar. Çünkü onlar, uykularının en derin anlarında bile ezilenlerin ayak seslerini duyuyorlar. Ve hayata farklı bir solukla müdahale etmek isteyen, farklı bir şeyler söyleyip yapmak isteyen herkesi kendi cellatları olarak görüyor ve kendileri cellat kesiliyorlar.
Onlar bunu hep yapıyor Mumia.
Haksızlıklarının ve tarihsel sonlarının bilincine vardıkça saldırganlaşıyor, "yokedici" kesiliyorlar. Ama haklı olan sensin, haklı olan biziz Mumia.
Güçlü olanların değil, haklı olanların kazandığı günler de bir gün gelecek!..
İnsana dair ne varsa, bu kavgadan galip çıkacak!..
Seni seviyoruz.
Yüreklerimizi, yüreğinin yanına katıyoruz.

Bir Söz okurunun Abu-Jamal'e mektubundan

Referandumun da suyu çıktı

Fikret IŞIN

▼ "Doğrudan demokrasi" ne kadar "doğru"? İsviçre, kanunların yürürlüğe girmeden önce halkoyuna sunulmasını öngören demokratik sisteminden dönmeye çalışıyor.

Kim demiş, İsviçre'nin doğrudan demokrasi modeli mümkün olanın en iyisi diye? Herhalde İsviçreliler değil. İsviçreliler son günlerde demokrasilerinin en büyük kurumsal özelliklerinden birini gözden geçirmeye karar verdiler: Referandum.

Bir zamanlar tüm dünyanın hayranlığını kazanan ve en ufak kanunlar için bile referanduma gidilmesini öngören ülkedeki sistem, bugün yerini büyük bir boşluk duygusuna bırakmış durumda... Bu yüzden ülkenin en önemli siyasi güçlerinden biri olan ve mecliste çoğunluğu oluşturan sağcı İsviçre Radikal Partisi ve Konfederasyon Başkanı (Bizdeki Cumhurbaşkanına denk düşüyor) Kasper Williger, İsviçre demokrasisine "el koyma-ya" karar verdiler. Ee tabii ki, onu genişletmek için değil, daraltmak için...

"Halkoyuna sunulan konuların çokluğu ve seçmenlerin sayısal olarak az katılımları ile görülüyor ki, mevcut yapılar etkilerini yitirdi" diyor Radikal Parti senatörü René Rhinow ve İsviçrelilerin yarısının oylamalara katılmadığı, diğer yarısının ise "bu seferki oylama"nın ne olduğunu anlamaya çalıştıklarını ekliyor. Sonuç: Yüzde 30 ya da yüzde 50 oranında katılımcı oranıyla inandırıcılığını zaten yeterince kaybetmiş İsviçre politikasının tüm ağırlığını yitirmesi... Sadece bu kadar da değil, referandumlardan ya sığ popülist söylem ile oy avcılığına çıkan çevreler ya da aşırı uç partiler kazançlı çıkıyor.

Bu noktada ülkedeki en önemli güç konumundaki Radikal Parti'den iki çözüm önerisi geldi. Birincisi; referandum yapılması için gerekli imza sayısını yükseltmek... Yasa çıkarmaya yönelik referandumlar için 100 bin, mevcut yasayı geçersiz kılmaya yönelik referandumlar için de 50 bin imza, oylamanın yapılması için zorunlu olacak. İkinci önlem olarak ise, toplanan imzaların ne kadarının "geçerli ve doğru" olduğunu saptayacak bir federal büro... Bu büronun 1998 içinde hizmete girmesi hedefleniyor.

İsviçre'de büyük değişimler yaşanıyor. Sorunların yol açtığı karmaşa bireyler kadar siyasal partileri de sarmış durumda. Parti liderleri, federal hükümetin gereklerinden çok, oylama çılgınlığında "parmak hesabı" yapmak zorunda kaldıklarından şikayet ediyorlar. Son olarak, sosyalist Maliye Bakanı Otto Stich profesyonel yasa yapıcıların (federal meclisin) yaptıklarının iptal edilebilmesi için, oylamalara katılımın çok düşük olduğu ülkede tüm seçmen sayısı esas alınarak belirlenecek oy oranının bulunmasını öneriyor.

Mevcut güven bunalımından kurumlar da nasibini alıyor. Bir kamuoyu araştırmasına göre İsviçrelilerin büyük kısmı ne federal hükümete, ne de kantonal meclislere güvenmediklerini belirtiyorlar. 15 yaşından 74 yaşına kadar 1000 kişi ile yapılan bir araştırmada ise, mülakat yapılanların sadece yüzde 2'si federal hükümete güvendiğini belirtmiş! '79'da aynı soruya yüzde 16 olumlu cevap verildiği düşünülürse, moral bozukluğunun boyutları daha iyi anlaşılabilir.

Öyle ki, meclise duyulan güvensizlikten rahatsız olan Konfederasyon Başkanı Williger, seçmenlerine "İsviçre'deki demokrasi modelinin en mükemmel model" olduğunu ve mevcut sorunların aşılması için elinden geleni yapacağını belirtti.

Akla hemen "bizimkiler"in "anayasanın bu ülkeye 'bol' geldiğini" söyleyerek demokrasiyi askıya alması geliyor. İsviçre'de ise durum biraz daha farklı. Kimse bu "bol" pantolonu giymek istemiyor. Ve "pantolonları yasaklamak" yerine ona kemer takmaya çalışıyorlar.

Meslek sahibi bir anne geçmişle karşılaştırmayı şöyle yapıyor: "Kazandığımız parayla alacak pek fazla bir şey bulamazdık. İstediğimizi bulmak için oradan oraya peşinden koşmak zorundaydık. İşin kötüsü, bize 'merak etmeyin halledeceğiz' denmesiydi. Seyahat edemiyorduk. Gerçi şimdi de edemiyorum. Çünkü şimdi de param yetmiyor. Devlet alabildiğine sosyal bir devletti. İşim vardı. Çocuklarımın herbirine iyi bir meslek eğitimi yaptırabiliyordum. Tanıdıklar, komşular ve akrabalar arasında dayanışma çok iyiydi."

Almanya'nın haftalık haber dergisi Der Spiegel'in anketi

Doğu Almanlar geçmi

İrfan CÜRE

HAMBURG- Almanya'nın haftalık dergilerinden Der Spiegel'in (27. sayı, 7 Temmuz '95) yaptırdığı bir araştırmaya göre, bir zamanlar Almanya Demokratik Cumhuriyeti'nin (ADC) yurttaşı olan Doğu Almanlar, "birleşmeden" sonra geçen beş yıl içinde görüşlerini değiştirdiler. Yetişkin nüfusun eğilimlerini temsil edebileceği öngörülen bin kişiye yöneltilen soruların yanıtları bu görüş değişikliğini çok açıkça ortaya koymaktadır.

Daha önce de EMNID adlı kamuoyu araştırma enstitüsüne Doğu ve Batı Almanların yaşamları ve düşünceleri üzerine karşılaştırmalı bir araştırma yaptıran Der Spiegel dergisi, son araştrmasını sadece bir zamanlar ADC yurttaşı olan Doğu Almanlarla sınırlı tutmuş. "Evet-Hayır"lı soruların yanı sıra, soru yöneltilenlerin düşündüklerini yazmalarının istendiği bu araştırmanın sonuçları, Almanya'da yaşayanlar için pek şaşırtıcı olmasa gerek.

Berlin Duvarı Batı ve Doğu'yu ayıran gözle görülür elle tutulur bir olguydu. Batı tarafından uzun yıllar "esaretin, komünizmin vb. simgesi" sayılmıştı. Kısa süre sonra da Almanya Federal Cumhuriyeti, ADC'ni ilhak etmişti. "Yeniden Birleşme" olarak resmi tarihe ve bugünün hafızasına yazılan bu gelişmeden beş yıl sonra, duvarın Berlin'in ortasından değil, bir başka yerden geçtiği anlaşılmaya başlanmış bulunuyor.

"Keşke hiç birleşme olmasaydı, dermisiniz?" sorusuna yüzde 15 evet, yüzde 83 hayır derken, "Duvar yıkıldı, ama şimdi duvar kafalarda yeniden yükseliyor" tespitini yüzde 31 yanlış, yüzde 67 çok yerinde buluyor.

EMNID'in hem Doğu, hem Batı Almanlara yönelttiği "Birleşmeden sonraki beş yıllık gelişim, o zaman beklediğiniz gibi mi?" sorusuna verilen yanıtlar Doğu Almanların olduğu kadar Batılıların da beklentilerine yanıt bulamadıklarını gösteriyor. (Tablo 1).

Meslek sahibi bir anne geçmişle karşılaştırmayı şöyle yapıyor:

"Kazandığımız parayla alacak pek fazla bir şey bulamazdık. İstediğimizi bulmak için oradan oraya peşinden koşmak zorundaydık. İşin kötüsü, bize 'merak etmeyin halledeceğiz' denmesiydi. Seyahat edemiyorduk. Gerçi şimdi de edemiyorum. Çünkü şimdi de param yetmiyor. Devlet alabildiğine sosyal bir devletti. İşim vardı. Çocuklarımın herbirine iyi bir meslek eğitimi yaptırabiliyordum. Tanıdıklar, komşular ve akrabalar arasında dayanışma çok iyiydi."

Verilen yanıtlar içinde birbirine uymayan ve karşıt noktalar bir liste haline getirildiğinde, daha ilginç bir tablo ortaya çıkıyor. EMNID'in derlediği bu "ama"lı çelişkilerin örneği şöyle:

Hiçbir şey bulunmuyordu, ama yaşam daha güvenlikliydi.

İstihbarat ve gözetleme vardı, ama insanlar birbirlerine karşı daha kibardı.

Duvar vardı, ama herkesin bir işi vardı.

Stasi (Devlet Güvenlik Örgütü) vardı, ama tatil yerleri vardı.

Kuyrukta beklemek vardı, ama herşey daha basitti.

Seyahat özgürlüğü yoktu, ama gençlere yaşamın her alanında daha çok imkan sunuluyordu.

Şehirler bakımsızdı, ama hiç dilenci yoktu.

İnsan düşündüğünü söyleyemezdi, ama sosyal güvence vardı.

- Haksız yere kişisel özgürlükten mahrum etme vardı, ama kanunsuz hareketler çok azdı.

Kendi gitti, anısı kaldı yadigar...

"ADC'den anımsadığınız en olumlu şeyler neler" sorusuna verilen yanıtlarda çocuklar için sağlanan olanaklar ilk sırayı alıyor. Kendi gidip anısı yadigar kalanlara örnekler şu altbaşlıklarda sıralanıyor:

* Herşey sakin ve düzenliydi. Herkes güvenlikliydi. Kira sorunu yoktu.

* İnsan, komşularına ve arkadaşlarına güvenebilirdi. Şimdi herkes kendini düşündüğü için artık bu sözkonusu değil.

* Meslek yaşamında çok az stres vardı. Öyle bir sürü şeyi dert etmeye gerek yoktu. Bugünkü gibi acımasızca rekabet mücadelesi yoktu.

* Çocuklar için çok daha fazla şeyler yapılıyordu.

* Yardıma iht
edilirdi. Herşey d
Ucuz gençlik sey

* Birincisi ço
İkincisi, herkesin
herkesin sosyal g

* Hiçbir anne
zorunda değildi. Ş
hiçbir saldırı olm
arkadaşlık vardı.

* Çocuklar içi
olanaklar vardı. Ç
yerleri ve tesisler
ve şenlikler, genç

* Ertesi günü
olmadan herkes g
Yaşam sakindi ve
çok gerekli olup

Demokratik Almanya yapımı Trabant marka otomobiller. Eski ADC yurttaşları önemli bir kısmı hala Trabant

...den ‘eski düzene özlem’ çıktı

...şi mi özlüyor?

Tablo 1: Birleşmeden sonraki beş yıllık süreç

	Doğulu	Batılı
Beklediğimden daha iyi geçti	yüzde 13	yüzde 25
Beklediğim gibi geçti	yüzde 33	yüzde 28
Beklediğimden daha kötü geçti	yüzde 53	yüzde 43

Tablo 2: Sizce hangisi daha iyi?

		D. Almanya daha iyiydi	F. Almanya daha iyi
Hayat standartı	1990	2	91
	1995	8	85
Soygun vb. kanunsuzluklara karşı	1990	62	13
	1995	88	14
Kadınların eşitiği	1990	67	10
	1995	87	3
Bilim ve teknik	1990	2	87
	1995	6	63
Sosyal güvence	1990	65	16
	1995	92	3
Okul eğitimi	1990	28	36
	1995	64	11
Meslek eğitimi	1990	28	36
	1995	64	12
Sağlık hizmetleri	1990	18	65
	1995	57	23
Konut ve barınma	1990	27	34
	1995	53	21

Doğu, tercihini seçimde de gösterdi

Eski Demokratik Almanya vatandaşları tercihlerini geçen yıl yapılan federal seçimlerde de belli etti. Demokratik Almanya'nın iktidar partisi SED'nin ad ve program değiştirmiş devamcısı olan Demokratik Sosyalizm Partisi (PDS) ekim ayında yapılan seçimlerde, Doğu'daki seçmenlerin yüzde 19.2'sinin oyunu alarak, bu bölgenin üç büyük partisinden biri oldu. Doğu Berlinlilerin yüzde 35 kadarı PDS'ye oy verirken, parti bu kentteki 5 seçim bölgesinin 4'ünden birinci parti olarak çıktı. Yüzde 5'lik oy barajına takılarak parlamento dışı kalıp kalmayacağı merakla beklenen PDS, bu seçim bölgelerindeki zaferi sayesinde, Alman seçim yasalarına göre oy oranı barajına bakmaksızın federal parlamentoya girmeye hak kazandı. PDS'nin Batı eyaletlerindeki oyları ise 1990 seçimlerine göre üç katı artmasına karşın yüzde 0.9 oranında kaldı. PDS'nin Doğu'daki seçim başarısı burjuva cephesinde kaygıyla karşılandı. 2000 yılında bütün kurumların taşınmasıyla başkent konumuna gelecek olan Berlin'in siyasal tercih yönünden hala Doğu ve Batı olarak bölünmüşlüğü karşısında muhafazakar eğilimli Frankfurter Allgemeine Zeitung gazetesi, “Berlin kentinin içinden derin bir siyasal çatlak geçiyor” ifadesini kullandı. Duvarın yıkılmasından dört yıl sonra, bu kez de “derin bir siyasal çatlak”la bölünmüş olan Berlin'in başkent fonksiyonunu nasıl yerine getirileceği tartışılıyor.

Seçimlerden önce burjuva partileri, PDS'yi parlamentoya sokmamak için ortak kampanya yürütürken, SPD lideri Rudolf Scharping, Hıristiyan demokrat ve liberal seçmenlerin de PDS ile SPD'nin yarıştığı Doğu Berlin'de kendilerine oy vermesini istemişti. Bu konuda Başbakan Helmut Kohl'u yardıma çağıran Scharping, CDU Doğu Berlin'de SPD'ye kayacak oylar yüzünden iktidarı kaybederse, kendilerinin de hükümeti kurmayacağına söz vermişti.

Demokratik Almanya yurttaşları, “Kazandığımız parayı harcayacak mal yoktu, kuyruklarda beklerdik” diyor. Hala kuyruk var ama bu seferki işsizlerin iş kuyruğu *(solda)*. Berlin'de 'nostaljik' bir market. 'Geçmiş gelecektedir' adlı dükkanda satılan malların çoğu 'Doğu malı' *(üstte)*.

...acı olana yardım
...sakin yapılırdı.
...tleri vardı.
...lar için iyiydi.
...vardı. Üçüncüsü,
...ncesi vardı.
...ni dert etmek
...irlerde gündüz
...lı. İş yaşamında

...çok güzel
...uk yuvaları, tatil
...kullarda toplantı
...kulüpleri...
...şünmeye gerek
...inip gidiyordu.
...res yoktu. O işin
...adığına

...tlar itibar ediyor.

bakılmaksızın, herkese bir iş yeri yaratıldı.

* Okullar öyle can sıkıcı değildi. Hemen herkes eşitti. Herkesin emekliliğe kadar işi garantiydi. İşletmelerde yönetimle çalışanlar arasında iş arkadaşlığı vardı. Boşanma işlemi ucuzdu.

* Otobüs ve sinemalar ucuzdu. Polis ve adalet kanunsuzlukların üzerine sert gidiyordu. Yollarda trafik tıkanıklığı yoktu. Vergilendirme ve sosyal sigorta işlemleri basitti. Herkesin kültürel olanaklardan yararlanması mümkündü. Öyle bugünkü gibi çok aşırı bir bürokrasi yoktu. Kiralar ucuz, istikrarlı ve herkesin ödeyebileceği kadardı.

Şu yalan yok mu...

“ADC'den hatırladığınız en olumsuz şeyler nelerdir” sorusuna verilen yanıtlar arasında halka söylenen yalan önemli bir yer tutuyor. Hatırda kalan en olumsuz şeylerin kısa bir listesi şöyle:

* Alışveriş sırasındaki koşuşturma, kuyrukta beklemeler. Tatil yerinde hiçbir şey bulamayacağınız için, önceden yanınıza biraz soğan ve patates almalıydınız.

* Bir ev bulabilmek ancak ilişkiler üzerinden mümkündü. Herşey plana göre gidiyordu. SED (iktidardaki Almanya Sosyalist Birlik Partisi) üyelerine yaşamın her alanında öncelik tanınması.

* Parti her zaman haklıydı. İş yapmayan tembellerin geçimi sağlanıyordu. AFC'ne yapılan seyahatlerde çok sıkı kontrol vardı. Hiç kimse tek başına karar veremezdi, herşey önceden belirlenmişti. İlişki olmadan bir torba çimento bile alamazdınız.

* Yıllarca bir ev için beklemek özellikle çok çocuklu (8 çocuklu) aileler için çok kötüydü.

* ADC yurttaşı olarak Doğu ülkelerinde kendi paramızla ikinci sınıf insan muamelesi görüyorduk.

* Çocuk yuvalarında zorunlu politik eğitim vardı.

* Devlet organları karşısında hiçbir gücümüz yoktu ve çaresizdik.

* Zanaatkar ve emekçiler kibirliydi.

* Küçük ADC koca Sovyetler Birliği'nin ihtiyaçlarını karşılamak zorundaydı.

* Batı'daki akrabalardan ayrıydık.

* Sürekli gözetleme ve istihbarat vardı.

* Sebze ve et çok azdı.

* Partide olmaksızın yükselme şansı yoktu.

* Bir Trabi (ADC'de üretilen otomobil) için 14 yıl beklemek zorundaydık ve çok pahalıydı.

* Çocukların devletçe alınması. Ki böylece insan Batı'daki akrabalarını yok saymalıydı.

* En kötüsü yalanla yaşamak zorunda olmaktı. Gazeteleri açtığınızda başarılar ve planın tam olarak yerine getirilmesinden başka bir şey göremezdiniz. Bunun yalan olduğunu herkes de bilirdi.

Eskiden daha iyiydi...

ADC yurttaşları beş yıl önce AFC'ni çeşitli alanlarda daha iyi ve ileri görüyorlardı. Şu kısacık beş yıl fikirlerini değiştirmelerine yetti. Yaşamın 9 farklı alanına ilişkin 1990 ve 1995'te yapılan araştırmaya ADC yurttaşı Doğu Almanların verdiği yanıtlar bunu gösteriyor (Tablo 2). Her konuda üstteki yüzde oranları 1990, alttakiler 1995 yılındaki görüşü yansıtıyor.

Bu tablodan anlaşıldığı gibi, eski Almanya Demokratik Cumhuriyeti yurttaşlarının çoğu sadece yaşam standardı ve bilim teknik alanında Batı'nın daha iyi olduğunu kabul ederken, diğer tüm alanlarda eskiyi tercih ediyorlar.

Sosyalizm iflasa mahkum bir sistem değildir

Sosyalizmin eninde sonunda iflasa mahkum bir sistem olduğunu düşünenler yüzde 19 gibi bir oranı oluştururken, “Sosyalizm ideali iyi ama onu gerçekleştirecek politikacılar yeteneksizdi” diyenler hâlâ yüzde 79 gibi büyük bir oranı buluyor.

Der Spiegel'in araştırmasının sonuçları çok çeşitli biçimlerde yorumlanabilir. İster geleni gideni aratır, ister nostalji densin, açık olan, eski ADC yurttaşları hallerinden memnun değiller. Zaten PDS'e karşı yürütülen tüm karşı kampanyaya karşı bu bölgelerde 3. büyük politik güç olması da bunu gösteriyor.

Honecker yaşıyor mu?

Almanya Demokratik Cumhuriyeti'nin Devlet Başkanı ve Almanya Sosyalist Birlik Partisi Genel Sekreteri Erich Honecker 1993 Mayısı'nda Şili'de sürgünde öldü. Türkçe çevirisi gibi Almanca orijinalinin de pek okunduğunu sanmadığım son kitabı “Moabit Hapishanesi Notları”nda şöyle diyordu:

“Almanya'daki gelişme, toplumsal sorunun, önceden olduğu gibi, şimdi de toplumsal çatışmaların ana konusu olmaya devam ettiğini gösteriyor. İlhaktan bu yana geçen yıllar bunu doğruluyor. ‘Ben'e dayalı

kapitalist toplumun özünde hiçbir şey değişmedi; ‘Biz'e dayalı ADC toplumuna ait bir sürü şey ise hergün biraz daha çok özlenmektedir.”

(Moabit Hapishanesi Notları, Erich Honecker, Yazın Yayıncılık,1995, çeviri: İrfan Cüre)

Son günlerde piyasaya çıkan ve Honecker'in sürgün yaşamını kendi sesinden anlatan CD'lerin Der Spiegel'de de belirtildiği gibi epeyce bir alıcı bulması, Honecker'e ilginin yeniden doğmaya başladığının ve bugünkü memnuniyetsizliğin işaretlerinden biri olsa gerek.

Asgari ücret ekim ayına mı kalıyor?

Nazif OFLAZ

Asgari ücretin belirlenmesi sorunu her yılın temmuz-ağustos aylarında çalışma hayatının temel gündemlerinden birisini oluşturmaktadır. '95 yılı asgari ücret belirlenmesi ile ilgili çalışmalar bu yıl da tartışmalı ve gerilimli geçen toplantılara sahne oluyor. İşçi, işveren ve hükümet temsilcilerinden oluşan Asgari Ücret Tespit Komisyonu, sayısı unutulan toplantılardan sonra bile, net bir sonuca ulaşamadı. Her yıl üzerinde yaratılan tartışmalara karşın, çalışanlar açısından olumlu bir çözüme kavuşturulamayan asgari ücret ile ilgili olarak bazı saptamalar yapmak gereklidir.

Asgari ücret, genel olarak çalışanların yaşamlarını sağlıklı olarak sürdürmesi ve yeniden üreterek işe gelmelerini sağlayacak harcamalarını karşılaması için almaları gereken taban ücrettir. Çalışanlarla işverenler arasında tartışma nedeni olsa bile, asgari ücretin tespitinde dört kişilik bir ailenin, asgari geçim standardı baz alınmaktadır. İşverenler bu duruma itiraz ederek, sadece çalışan kimsenin aylık geçim standardının baz alınmasını istemektedir. DİE'nin temsilcileri aracılığıyla tespit komisyonuna sunduğu aylık harcama rakamları, ücret belirlenmesinde gözönünde bulundurulmaktadır.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun iç yapısı; işçiler adına Türk-İş, işverenler adına TİSK ve hükümet adına Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, DİE, DPT, Hazine temsilcilerinden oluşmaktadır. Komisyonun iç yapısı diğer işçi konfederasyonlarınca tartışma konusu yapılmaktadır. Sadece en büyük sayıda üyeye sahip işçi örgütünün komisyona katılmasının anti-demokratik olduğu ve diğer işçi örgütlerine komisyonda temsil hakkı verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Asgari ücret 1969'da uygulanmaya başlandı

Türkiye'de ilk kez 1969 yılında uygulanmaya başlayan asgari ücret sistemi, ilk üç yılda altı bölgeye ayrılmış kademelere göre uygulanırken, 1972 yılında bölge sayısı dörde düşürülerek kademeler azaltıldı. 1974'ten sonra ise ülke genelinde geçerli olmak üzere tek asgari ücret sistemine geçildi. 1974'ten 1987'ye kadar tek kademeli asgari ücret uygulaması, zaman zaman iki, zaman zaman üç yılda bir değiştirilirken, 1988'den bu yana yıllık olarak belirlenmektedir.

Asgari ücretin tespiti ile ilgili tartışmalar/anlaşmazlıklar uygulamanın başladığı 1969'dan bu yana, her yıl tekrarlanarak sürmektedir.

Saptanacak rakamla ilgili tartışmaların yanısıra, asgari ücret belirlemesinin kaç kişiyi ilgilendirdiği, vergi kesilip kesilmemesi gerektiği, belirlemede baz alınacak harcama kalemleri ve kalıbı gibi konularda da özellikle işçi ve işveren temsilcileri arasında tartışmalar yapılmaktadır.

Türkiye'de sermaye kesiminde asgari ücretin belirlenmesine karşı kullanılan iki temel argüman vardır. Bunlardan birincisi; asgari ücret tespitinin sadece Türkiye'de olduğu, ikincisi ise çok az kişiyi ilgilendirdiği, dolayısıyla tespitinin anlamsız olduğu noktasında düğümlenmektedir. Aslında her iki argümanın da gerçeği yansıtmadığını görmek gerekiyor. Asgari ücret sadece Türkiye'de değil, aralarında ekonomik açıdan gelişkin, ileri ülkelerin de olduğu 50'nin üzerinde ülkede uygulanmaktadır. Kanada, Fransa, Lüksemburg, Norveç, Yunanistan, ABD, İngiltere, Hollanda, İspanya, Danimarka, Avusturya, Portekiz asgari ücret uygulamasının olduğu ülkelerden birkaçı. İlk beş ülkede asgari ücret vergi dışıdır. Sayılan ülkelerden bazılarında asgari ücret hükümet dışı organlarla belirlenirken, bazı ülkelerde işçi, işveren ve hükümet temsilcilerinin oluşturduğu üçlü komisyon tarafından belirlenmektedir.

İşveren kesiminin ikinci argümanının temel gerekçesi ise, Türkiye'de sendikalaşma oranının yüksekliği iddiasına dayanmaktadır. İşverenler ülkedeki sendikalı işçi oranını, SSK'lı sayısını baz alarak hesaplamaktadırlar. Doğaldır ki, bu yöntemle yapılan hesaplamada sendikalı sayısı yüksek çıkmakta ve sanki örgütsüz işçi sayısı çok azmış gibi görünmektedir. Tamamen yanlış olan bu hesaplama yönteminin, işverenlerin çıkarlarına uygun olduğu açıktır. Sendikalılık oranının bilimsel tespiti ise, ülkedeki toplam sivil işgücü üzerinden yapılmalıdır. Toplam sivil işgücünün sendikalı sayısına oranlanması, sendikalılık oranının yüksek olmadığını gösterecektir. Bu oranın düşük olduğu Türkiye'de, işveren görüşünün aksine, asgari ücret halen geniş kitleleri ilgilendirmekte ve tespiti zorunlu olmaktadır.

Bu yılki anlaşmazlık noktaları

1995 yılı asgari ücret tespitiyle ilgili komisyon toplantılarından sonuç alınmadığı daha önce de belirtilmişti. Defalarca toplanan komisyonda her üç kesim arasında miktardan öte, ücretin yürürlüğe gireceği tarih konusunda anlaşmazlık doğdu. Rutin olarak geçen toplantılardan sonra, DİE verileri beklenmeye başlandı. Hükümetin DYP kanadının denetimindeki DİE temsilcileri, asgari ücretin belirlenmesinde baz alınacak verilerin komisyona sunulmasını, toplantılara katılmayarak engellediler. Devlet Bakanı Aykon Doğan'ın talimatıyla gerçekleşen bu durumun temel nedeni, asgari ücretin yürürlüğe girmesini bir ay geciktirerek eylül ayına sarkıtmaktı. İşveren kesimi, asgari ücretin eylülden itibaren geçerli olmasını isterken, işçi kesimini temsil eden Türk-İş ise, ağustosun başlangıç ayı olmasını istemekteydi. TİSK, Türk-İş'e bağlı sendikalardan tekstil, metal ve kağıt işkollarında örgütlü olanların toplu iş sözleşmelerinin 1 Eylül 1995'ten itibaren yürürlüğe gireceğini, ağustosta başlayacak asgari ücret uygulamasının kendilerini çifte zam vermekle yüzyüze bırakacağını ifade ediyordu. Türk-İş ise, asgari ücretin ağustostan itibaren uygulanmasının toplusözleşmelerin yeni asgari ücret üzerinden yapılması anlamına geldiğinden, bu olanağı yitirmek istemiyordu. Ancak bu noktada, hükümet temsilcileri — özellikle DİE temsilcileri — yüzünden, Türk-İş istediğini gerçekleştiremedi. Hükümet temsilcileri ağırlıklı olarak, işveren kesiminden yana olunca, asgari ücretin yürürlük tarihi eylül ayına kaldı ve bu nokada da Türk-İş görüşmelerden çekildi.

Dört milyon çalışanı ilgilendiren asgari ücret, işçi kesiminin katılmadığı toplantılarda da tespit edilemedi. Zira TİSK, daha önce komisyonda eğilim olarak üzerinde anlaşılan, brüt 8.400.000 TL (Net 5.200.000) rakamına itiraz etti. İşveren kesimi adına görüşmelere katılan TİSK Başkan Vekili Nihat Yüksel, son toplantıların birinden çıkarken, asgari ücret rakamını sigorta prim tavanıyla ilişkilendirerek, "Asgari ücret, 8.146.000 TL olan sigorta prim tavanı çizgisini aşmamalıdır" dedi. İşveren kesimi, anlaşıldığı kadarıyla, asgari ücret rakamının tespitini daha da geciktirmek ve istedikleri yere çekmek için, ilgisiz konuları gündeme getiriyor. Zira, asgari ücretin tespit mantığıyla sigorta prim tavanının hiçbir ilgisi yok. Amaç, genel eğilim rakamını 200-300 bin lira daha aşağı çekebilmek.

Türk-İş yüzde 103 zam istiyor

Asgari Ücret Tespit Komisyonu, 9 Ağustos'ta yeniden toplanmak üzere karar almıştı. Türk-İş bu toplantıya katılmayacağını, ancak DİE verilerine göre yüzde 103 olması gereken asgari ücretteki artışın bu oranın altına düşmesi halinde, gürültü koparacaklarını belirtti. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ziya Halis, işçi kesimi olmadan asgari ücret belirlenmesinin anlamı olmayacağını belirterek, Türk-İş'i toplantıya katılması için ikna etmeye çalıştı, ancak başarılı olamadı. Komisyon 9 Ağustos'ta çoğunluk sağlanamadığı için toplanamadı. Toplantıya Türk-İş'in beş temsilcisinin yanında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı temsilcisi de katılmadı. Anlaşılan o ki, sayısız toplantı yaptığı halde asgari ücreti belirleyemeyen komisyonun artık toplanamama halini de göreceğiz. Bu durum gerçekleşirse, yeni asgari ücret işverenlerin istekleri doğrultusunda ekim ayına da sarkabilecek. Sarkmasa ve bir sonraki toplantıda belirlense dahi saptanacak düşük rakamla, asgari ücret üzerindeki tartışmalar ve yorumlar son bulmayacak.

Şu anda brüt 4.173.000 TL (Net 2.755.428) olan asgari ücret, dört kişilik bir ailenin asgari geçimini sağlaması bir yana, sadece çalışanın bile bir haftalık gıda harcamasını karşılayamamaktadır. Bu rakamın 8 milyon brüt (5 milyon net) civarına yükseltilmesi de, belki çalışanın sadece iki haftalık gıda ihtiyacını karşılayabilecektir. Geride kalanlar ise, özel olarak işverenlerin, genel olarak da işveren zihniyetine sahip komisyonun pek de umurunda değildir.

4 milyon asgari ücretli

Belki çoğumuzun dikkatini çekmemiştir. Alışverişimizi yaptığımız marketlerin, giyim mağazalarının hizmet üreten büroların para kasalarının arkasında, bir pano içinde "Bu işyerinde asgari ücret uygulanır" yazısı asılıdır. Sigortasız işçi çalıştırmanın yoğun olduğu Türkiye'de bu levhanın şemsiyesi altında çalışan ve kendisini şanslı olarak gören 4 milyon civarında çalışan mevcuttur. Asgari ücretin, asgari geçim ücreti olmadığı, harcanan emek gücü karşılığı olmaktan öte, bu karşılığa çok uzak olduğu ortadadır. Sömürünün devasa boyutlarda olduğu ülkede, örgütlü sendikalı işçi kesimlerinde, toplusözleşmeyle elde edilen ücretler bile asgari geçime yetmemektedir. Ancak, yine de asgari ücret denilen "sefalet" ücretiyle çalıştırılan milyonlarca işçiye "Örgütlenin ve kendi ücretinizi kendiniz belirleyin" demek dışında ne söylenebilir ki?

Bu kesimlerin de örgütlü mücadeleye katılması ve kendi hakları için mücadele etmesi, kimbilir belki de kamu kesimine sıkışmış, içten içe çürüme belirtileri gösteren devlet güdümündeki sendikacılık anlayışının kırılması için de bir dinamik oluşturulabilecektir. Zira, asgari ücret, örgütsüzlüğün yaşandığı özel kesim işçilerini daha fazla ilgilendirmektedir. Ücretlerin yukarıdan belirlenmesine karşı, örgütlenerek yürüteceği mücadeleyle ücretlerini toplusözleşmeyle belirleyecek olan milyonlar, sendikal harekette de yeni ufukların açılmasına ve kurumsal olarak gericileşmeye başlayan sendikaların ya tamamen çözülmesine ya yeniden filiz vermesine ya da asıllarına dönmelerine yol açacaktır. Her iki olasılık da mümkündür ve olumlulukları taşımaktadır.

Resmiyette asgari ücretin belirlenmesinde işçinin ailesi de gözönünde bulunduruluyor, oysa gerçekte belirlenen ücretle tek bir işçinin bile yaşamını sürdürmesi mümkün değil.

Avrupa sermayesi başkaldırıyor

Avusturyalı komünist gazeteci Hans Donauer bundan sonra zaman zaman SÖZ'e yazacak. Esas olarak ekonomik sorunlarla ilgilenen Donauer aşağıdaki ilk yazısında Amerikan dolarının değerinin düşmesinden yola çıkarak Avrupa Birliği ve kapitalist sistemin sorunlarını tartışıyor.

Hans DONAUER

Kapitalist dünya sisteminin geleceği ve güvenliği açısından, ABD'nin ekonomik zayıflığının giderek hangi boyutlara ulaşacağının öngörülememesinden, bir riziko faktörüne dönüşmesinden Avrupa sermayesi endişelenmektedir. Sorunun temel noktası onyıllar boyu dünya kapitalizminin geçerli para birimi olan ABD dolarıdır. Batı'nın alternatif para biriminin eksikliğinden ötürü, ABD doları hala geçerliliğini korumaktadır. Özellikle de bu yıl içinde doların kayda değer ölçüde düşüşü, değişik sermaye çevrelerini korkutmuş bulunuyor. Bilindiği gibi banka dünyasının sistemi ve hammadde ticareti hala dolar üzerine oturtulmuş olup, bu nedenle de istikrarlı bir zemin aramakta ve talep etmektedirler. Artık Avrupa hükümetleri, 1994' den itibaren Avrupa Birliği çerçevesinde, müşterek bir para biriminin yürürlüğe konulması hazırlığı içindedirler. ABD'nin ekonomik çöküntüye girmiş olması, sorumluluğun yeniden bölüşülmesini zorunlu kılmaktadır. Japon sermayesinin bu konudaki yardımı sınırlı kalmaya mahkumdur. 70 ve 80'li yıllardaki saldırgan ve başarılı Japon sermayesi de artık benzeri bir krizin içine girmiş bulunuyor. Buna ek olarak ABD'nin bu yıl içinde başlattığı ticari atılım sayesinde, Japon tekellerinin sırtından, (Japon pazarının ABD otomobillerine zorunlu olarak açılması gibi...) kendi ekonomik durumunu düzeltmeyi en azından denemeye çalışmaktadır. Bundan ötürü ABD'nin çekildiği irade boşluğu, Avrupa burjuvazisi tarafından doldurulacaktır.

Avrupa'da ortak yeni bir para birimi

Bu bağlamda doların Aralık 1994'den beri süren krizi Avrupa sermayesine, dünyanın kaderini ABD'nin elinde bırakmanın büyük bir tehlike oluşturduğunu göstermiştir. Bundan yirmi yıl önce Meksika pezosunun büyük oranda değer kaybı ABD dolarına fiske bile vuramazdı. Ama durum bugün artık çok farklı. Amerika kıtasında ekonominin göstergesi durumundaki ABD doları, bu düzeydeki bölgesel sorunları aşamayacak kadar güçsüz bir konumda bulunuyor. Görünen o ki, önümüzdeki yıllar içinde emperyalizmin tek bir olanağı kalmaktadır geriye; Avrupa'nın en güçlü ekonomisine sahip ülkelerini içine alan yeni bir para biriminin yaratılması.

Alman tekelleri ile İngiliz, Fransız ve Hollandalı tekeller arasında devam eden temel rekabet nedeniyle, Alman markı bu rolü yerine getiremeyecek durumdadır. Bunun yerine getirilebilmesi için çok sayıda ulusal uzlaşmalara gereksinim var. Bu sorunu çözmek için sadece bu güçlerden birinin kendi başına işin içinden çıkması pek olanaklı olmadığından, soruna daha fazla bir hassasiyetle yaklaşmak durumundadırlar.

AB alanında yeni para biriminin tedavüle girmesinden, en çok zarar görecekler şüphesiz çalışan halk yığınları olacaktır. Bu nedenle yığınların korkularının yok edilmesine çalışılmaktadır. "Sonuçta nasıl olsa o ana kadar geçerli olan para değiştirilecektir" denilerek yüreklere su serpilmeye uğraşılıyor. Para biriminin değiştirilmesiyle AB ülkelerinin paralarında (özellikle de istikrarlı para birimine sahip olan Almanya, Avusturya ve Hollanda'da) yüzde 10 ile yüzde 20 arasında bir değer kaybı kaçınılmaz görünmektedir.

Ayrıca tüm mali aygıt yeniden düzenlenmek zorundadır. Bu durumda eski para birimi çerçevesinde yapılan hayat sigortalarının durumu ne olacaktır? Bu bağlamdaki tüm uzun vadeli akitlerin, yeni yürürlüğe girecek birime göre yeniden düzenlenmesi gerekecektir. İster kamu, ister özel olsun, bütün borçlanmaların yeni para birimine uyarlanması nasıl olacaktır?

Bunun gibi diğer sorunlar -önemli de olsa- yine de ikincil sorunlar olmak durumundadır. Zaten Avrupa burjuvazisi daha bu düzeye ulaşmış değildir. Avrupa burjuvazisi, daha Avrupa para biriminin temel ilkelerini hayata geçirmenin ön adımlarını atmaktadır. Bu bağlamda Avrupa Birliği, Maastricht'de 5 temel kriter üzerinde anlaştı. Avrupa Birliği'ne üye bir ülke, sadece ve sadece bu anlaşmanın kriterlerini yerine getirdiği takdirde Avrupa Birliği'ne üye olabilecektir. Bu kriterlerin en önemlileri ve aynı zamanda en sorunlu olanları;

a) Devletin azami yıllık yeni borçlanmasının gayrısafi milli hasılanın yüzde 3'ü ile sınırlanması,

b) Devletin tüm borçlarının gayrısafi milli hasılanın yüzde 60'ı ile sınırlandırılması,

c) Devletin enflasyon oranının, en düşük enflasyon oranına sahip üç üye ülkenin ortalama enflasyon oranının yüzde 1.5'i geçmemesi...

1999'dan itibaren

Şu anda Avrupa Para Birliği'nin sözkonusu kriterlerini sadece Lüksemburg ve bir ölçüde de Almanya yerine getirebilmektedir. Geriye kalan tüm diğer Avrupa Birliği üyesi ülkeler, bu kriterleri yerine getirebilmekten hayli uzak bir konumdadır. Sorunun temeli AB'nin bu ikilemi zaten haraç biçimiyle gümrüğe tabi kılmış olmasıdır. AB aslında Avrupa Para Birimi'ni 1997'den itibaren adım adım yürürlüğe koymayı hedeflemişti. Şimdi ise en erken yürürlüğe koyma tarihi olarak 1999 üzerinde anlaşılmış bulunuyor. Doların yapısal zayıflığı, şüphesiz Avrupa burjuvazisini bir ölçüde öne çıkaracaktır. Fakat buna rağmen yine de AB'nin kendi "özgür planlarının" ABD dolarının karşısında yerle bir olması hiç de ihtimal dışı sayılamaz. "Ciddi bir dolar kaosu yaşanmaktansa, yarım yamalak da olsa bir Avrupa para birimi daha yeğdir" sloganı ışığında, neticede en kötü rüyayı görmek yerine, tüm olası sürtüşme ve anlaşmazlıklara rağmen, yeni para birimi yürürlüğe konulacaktır. Burada önemli olan, doları sadece emperyalizmin bir sembolü olarak değerlendirmekten çok, soğukkanlılıkla, doları hala dünya ölçeğinde bir ödeme aracı veya ödeme birimi olarak görmektir. Dünya çapında ham petrol dolar üzerinden hesaplanmaktadır. Doların düşük kuru, özellikle geliri sadece petrole dayanan ülkeleri - bu Arap çöllerinden Latin Amerika'daki Venezüella'ya kadar uzanmaktadır- yakından ilgilendirmektedir. Bu ülkeler makine, tüketim malları ve gıda maddelerini kaçınılmaz olarak daha az miktarda satın alabilmelerine rağmen, değişen oranlarda, Almanya, Fransa ya da Hollanda gibi istikrarlı para birimine sahip ülkelerden ithal etmektedirler.

Diğer yandan, bu ülkelere mal ihraç eden Almanya, Fransa ve Hollanda gibi ülkeler, bunlardan çok daha az mal ithal eden ülkeleri oluşturmaktadırlar. Sadece ham petrolden hammadde ekonomisinden, bakırdan altına kadar, ticaret dolar üzerinden yapılmakla kalmamaktadır. Yüksek değerdeki imalat sanayiinin büyük bir bölümünün yaşayabilmesi de ABD dolarına bağımlı durumdadır. Örnek olarak uçak sanayii tamamen dolar üzerinden yürümektedir. Bu durumda dolar kurunun düşmesi, fiyatların yükselmesini dengeleyememektedir. Bu alanda Boeing şirketiyle, yeni kurulan EU-Airbus grubu arasında oldukça büyük bir rekabet bulunmamaktadır.

Hiç şüphesiz doların düşüşü, düz bir çizgi biçiminde devam etmeyecektir. Dolar mayıs ve haziranda durumunu bir ölçüde düzeltti. Ama temelde doların değeri helezonik biçimde düşmeye devam etmektedir. Son on yıl içindeki kur çizelgelerine bakıldığında bunu görmek pekala mümkün.

Kapitalizm kendiliğinden yok olmaz

Hiç şüphesiz doların düşüşü, düz bir çizgi biçiminde devam etmeyecektir. Dolar mayıs ve haziranda durumunu bir ölçüde düzeltti. Ama temelde doların değeri helezonik biçimde düşmeye devam etmektedir. Son on yıl içindeki kur çizelgelerine bakıldığında bunu görmek pekala mümkün. Uluslararası sermaye, önümüzdeki dönemde doların artık içinde bulunduğu krizden çıkarılamayacağı korkusuyla çok dar bir alanda hareket etmek zorunda kalacaktır.

Doğal olarak bu, emperyalizmin toptan çöküşün eşiğinde bulunduğu anlamına gelmez. Sermayenin can çekişmesinin başlangıcını görmek, bizleri sevindirecek olsa da, burada unutmamamız gereken şey, burjuvazinin hiçbir zaman kendiliğinden ekonomik olarak yok olamayacağıdır. Burjuvazi, olası devrimleri engelleyebilmek için, sürekli olarak politik ve militarist yöntemlerini ve güçlerini kullanma gereksinimini duymaktadır.

Bunun dışında, son yıllarda, marksist olmayan bir gelenekten gelen değişik türden bir 'sol' akım, kapitalizmin bir krizden diğerine girmekte olduğunu ileri sürmektedir. Bunu bir küçük burjuva çocukluğu olarak değerlendirmek gerekir. Sermaye, örneğin Üçüncü Dünya'nın borç sorununda, çalışan halk yığınlarının yaşam koşullarını hiçbir şekilde iyileştirmeye yönelik olmasa da, en azından sermayenin çıkarlarının kaba tozunu alarak, sorunları pragmatik olarak çözme becerisine sahip olduğunu göstermiştir.

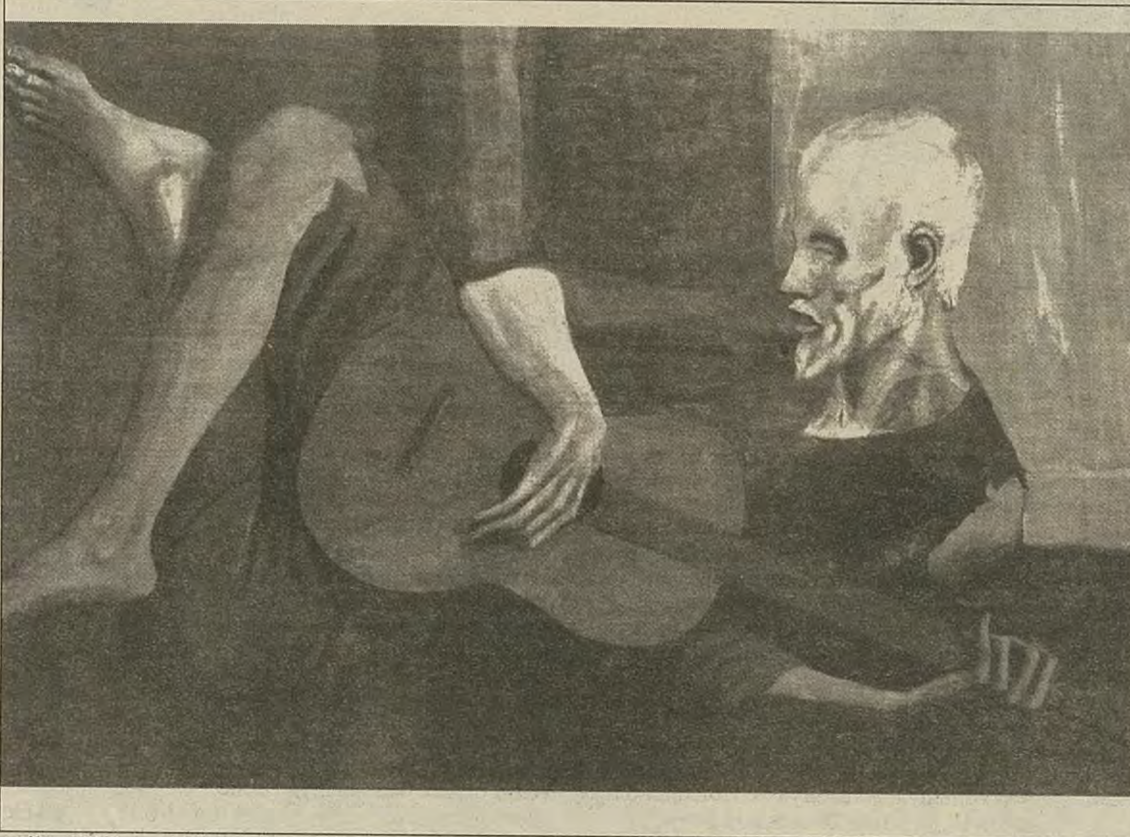
Birleşik Sosyalist Arabesk

Ahmet URAL

BSP, geçtiğimiz hafta sonu ilk kez arabalı vapurda boğaz turu ve konser düzenledi. Laz rock topluluğu Zuğaşi Berepe küçük bir konser için gezinin konuğuydu. Akşamüstü 18.30'da Sirkeci'den kalkan 900 kişilik bir topluluğu gece 23.00'e kadar boğazda gezdirdikten sonra Sirkeci ve Harem iskelelerine bıraktı. Yaklaşık dört saat süren gezi boyunca Zuğaşi Berepe konserinin yanısıra "Partili DJ"lerin yaptığı müzik eşliğinde eğlenildi ve dans edildi. Bu tür bir organizasyon bilebildiğim kadarıyla birçok ilki temsil ediyor. Arabalı vapurda ilk boğaz gezisi, müzik, dans ve konser, bir rock topluluğunun sosyalistlerce organize edilmiş ilk vapur konseri. Kısacası ilk kez böylesi bir birlikte eğlenme denemesi. Otobüslerle gidilen ve bir ajit–prop faaliyet olmaktan öteye geçmeyen, eğlenmekten çok nutuk dinlediğimiz ve marş söylediğimiz malum hafta sonu kır pikniklerinden oldukça farklı bir eğlence tarzı.

Ancak bu gezi galiba BSP'yi bir başka ilkle de tanıştırdı. Bugüne değin programatik ve siyasi farklardan kavga etmeye çok alışık olan sosyalistler, ilk kez çok çıplak bir biçimde kültürel bölünmüşlükleri, farklılıkları ve bundan kaynaklanan küçük de olsa önemli bir gerginlikle yüzyüze geldiler. Gecenin ses düzenini sağlayan ve müziği idare eden arkadaşlar yoğun istek bombardımanı altında Frank Sinatra'dan, Karabiberim'e, Mirkelam'a kadar uzanan bir yelpazede müzik yayını yapınca birileri kalkıp müdahale etme gereği duydu.

Müdahalecilerin bir kısmı Mirkelam ya da Karabiberim'i yoz burjuva müziği olarak görüyor ve tercihini halk türkülerinden ya da benzeri otantik müzikten yana koyuyordu, bir başka kısmı da bu müzikleri farklı terimlerle de olsa beğenmiyor, ama tercihini rock, caz vb. tür müzikten yana koyuyordu. DJ'ler ise orada yaptıkları işi meslek olarak da gören ve bu müziklerin yoz burjuva vb. olarak adlandırılmasına kızan, 'biz seviyoruz ayrıca her çeşit müzik çalıyoruz' diye itiraz eden kesimi oluşturuyorlardı. Aslında tepki gösterilen DJ'ler pek de azınlık sayılmazdılar. Uzun süreden beri pistte kurdunu dökmekte olan ciddi bir kalabalık belli ki halinden memnundu ve DJ'lerin o an için dolaylı taraftarı idiler. (Diyelim ki iş resmi bir parti toplantısında oylamaya dökülse ne yaparlar o bilinmez).

Aslında sorun yeni değil ve iki önemli boyutu var. Sorunun bir yönü son yetmiş yıldır sosyalizme hakim olan bir zihniyetin kültür sorununa yaklaşımıyla ilgili. Hani şu 75'le, 85 arasında kimi elinde batılı enstrümanlar görürse, hangi mekanda rock, az benzeri protest müzikleri duyarsa onu burjuva ilan eden, plebyen zihniyet. Bir başka ifadeyle "lüksü" toplumun kolektif mali kılma perspektifi yerine, toplumu yoksulluk ve kıtlıkta birleştirip eşitlemeye çalışan zihniyet. Ya da başka bir ifadeyle eşitlikçi gibi görünse de burjuvazi kadar seçkinci, kültürleri hiyerarşiler içinde algılayan, en tepeye bir farklı "işçi sınıfı kültürü" değiği, kitaplardan ve 1840'ların işçi havzalarından başka bir yerde görülmemiş olan bir olgudan türetilen kavramı yerleştirip, bu kavrama söyleyenden bağımsız ulvi siyasal anlamlar yükleyip herkese dayatan, kültürel mücadelenin siyasal, siyasal mücadelenin de kültürel bir sorun olduğunu anlayamayacak totaliter bir zihniyet.

Bu zihniyet sosyolojisi gereği 50 sonrası yaşanan güçlü bir göç dalgasının üzerinde ve kentin varoşlarında yaşayan öfkeli kent yoksullarının bağrında varolmuştu. Göç olgusu sürdükçe, buna bağlı köksüzlük ve kimliksizlik arttıkça, ülkemizin o kalın ve kaotik kent yoksulları katmanı varoldukça bu zihniyette her zaman beslenecek bir toprak bulacak elbette. Meselenin ikinci boyutuna gelince, 70'lerin Türkiye'sinde plebyen kültürün oldukça bütünsel ve özdeş bir karakteri vardı. Alevi kültürüyle taşınıp gelmiş kır komünü hayalleriyle özdeşleşen, bu kültürün araçlarını kaba saba devralıp kullanan, ancak büyük ölçüde ortak bir dil ve kültürel kodlara sahip olan bütünsel bir karakter... 90'larda göç bu kez siyasi nedenlerle de beslenerek çok daha hızla sürdü ve toplumsal mozaik birçok nedenle kendi farkına varıp kendini ifade etmeye başladı. 70 yıldır Türk, Müslüman ve Sünni gibi yapmış olan 60 milyon insan sanki bir sabah kalktığında bir de baktı ki, aslında onlarca millete, kültüre, dine, mezhebe ve yaşama tarzına bölünmüş durumda. Kemalist milliyetçi kabuk çatladı, altına tıkıştırılmış ne varsa ortaya çıktı. Kültür endüstrisi bu kalabalığın yaşamının merkezine her geçen gün hızla yerleşip onun neredeyse gündelik yaşamını örgütlüyor, biçimlendiriyor. Ve toplumu ürettiği pop kültür içinde birleştiriyor. Ancak buna rağmen toplum birlikte yaşama konusunda siyasi olduğu kadar, aynı zamanda kültürel ciddi güçlüklerle yüzyüze. Artık toplumun belki de en güncel ve yaşamsal meselesi, "birlikte yaşamayı nasıl becereceğiz" sorusuyla özetlenebilir durumda.

İşte son vapur safası bence bu kadar kapsamlı ve ciddi bir konunun da tartışma, araştırma cefasını bir kez daha önümüze koydu. Umalım ki bu sorunun "grupları birleştirmek"ten çok daha güç, karmaşık ve temel sorun olduğu kavranılsın. Ve yine umalım ki kendi partisinde farklılıkların kültürel birliğini ve pozitif ilişkisini yaratamayan, toplumun siyasal ve kültürel birliğine de aday olamaz, anlaşılsın. Ve umalım ki evde karabiberime ayağıyla tempo tutanlar, parti gezisinde bunu burjuva ilan etmek yerine, sosyalistlerin pop kültürüne boğazına kadar gömülmüş olduğunu görsün ve bunun ilacının zoraki marş ya da rock dinlemek olmadığını anlasın.

Vallahi öptürmem...

Bunca itiş kakış arasında, şu güzelim "kavgamızın şehri" İstanbul'da, Bosphorus'da tüm günahlarımıza rağmen, kimse kıçımıza bir at sineği bile tebelleş etmeksizin ve de hiçbir telaşımız olmaksızın keyifle, yandan çarklı bir tur atmak, hele Zuğaşi Berepe'den Laz rock dinlemek, ağır ağır biralarımızı yudumlamak, senede bir kez de olsa kaç kişiye nasip olur doğrusu.

Bilindiği üzre geçtiğimiz hafta sonu BSP, arabalı vapurda bir Boğaz turu organize etti. Fikir son derece güzel, organizasyon teknik açıdan sosyalistlerde alışmadığımız düzeyde kusursuz sayılabilir. Ses düzeni oldukça iyi hazırlanmış, ömrü turnelerde geçmiş tüm tiyatrocuların gözlerini nemlendirecek kadar pratik ve sağlam bir sahne ve ses düzeni geminin hareketiyle birlikte onbeş dakikada kurulmuş, koca plastik fıçılara düşen bira kutuları kocaman buz parçalarını çatırdatarak göz kırpıyor. Genç nur yüzlü kadın ve erkek arkadaşlar 5 yıldızlı otelde yeni işe başlamış taze otelcilik mezunları gibi terbiyeli "eli işte aklı oynaşta" servis yapıyor. Bizler "resmi sol bir eğlenceye" gelmenin utangaçlığıyla zulamızda "köpek öldüren"leri getirmediğimiz ve başka alternatif de olmadığı için fıçıların önünde kuyruk oluyoruz. Az sonra prostat, böbrekler ve iki küçük tuvaletin bize hazırladığı tuzağın farkında olmaksızın ilk biralar, hem de kan gibi, ne gam...

Laz kaptan ağır ağır yol veriyor gemiye ve sürprizlerle dolu geceye doğru açılıyoruz. Müziği bile "sosyalist DJ"ler idare ediyor. Bakın şimdi müzik nasıl yapılırmış görsünler. Biralarını yudumluyor topluluk ve kıvamlanıyoruz. Caminin imamı cumaya gelmeyen cemaati düğünde yakalamış, cemaatin kulağı daha önceki bir kusurundan ötürü kibarca çekiliyor. Biz gayrımüslimler de cemaati bildiğimizden

—hem de kendimiz gibi— durumu anlıyor ve esefle başlarımızı sallıyoruz. Herşeye rağmen konuşan genç ve yakışıklı arkadaşın cemaatin birlikte değiştirmeyi değilse de eğlenmeyi öğrendiğine dair verdiği bilgi yüreğimizi ferahlatıyor. Ne olur ne olmaz değil mi, bir düşünün allah için, ya boğazın ortasında adamı tutup bir değiştirmeye kalkışıverirlerse...

Dakikalar ve gemi birlikte boğazın ışıklı sularında akıp gidiyor. Laz rock topluluğu tulum solo ardından toplu icraatlarını gerçekleştirip sahneden ayrılıyor. Kasetlerindeki kadar başarılı değiller, ama olsun kaç partinin hem parti dostu, hem laz, hem de rock topluluğu var. Topluluk artan bira tüketimine paralel iyice kıvamlanmış. DJ'ler müziği de koyultuyor bir mağrıptan bir maşrıktan, Frank Sinatra, Şecaattin Tanyerli, kasap havası, karabiberim, Mirkelam, Koma Azadi ve bella çao... Bu arada arabalının arka tarafında Kürtler toplaşmış halay çekiyor, Zuğaşi Berepe ve laz kaptanlar güvertede tulum eşliğinde horon tepiyor... Doğrusu bizim kimsesizler yurduna benzer solcu barlarını ya da kasaba düğünlerini aratmıyor. Bir kesim de yarım kalan voltalarına geminin bordasına paralel devam ediyor. Ne olacak bu mahallenin hali... Ve derken Mirkelam, bardakları taşırıyor ve o meşum an geliyor. Biranın kıvamlandırdığı ve pistte oldukça kitlesel biçimde birleştirdiği topluluk birlikte yaşama ve birlikte eğlenme konulu dersten çakıyor. Ufak yollu kahrolsun burjuva müziği gibi sloganlar bile duyuluyor. Aslında gemide bulunan sekizyüz kadar insanın yarısı pistte ve hiçbir şikayetleri yok gibi. Kimi "oynuyor", kimi "dans ediyor", kısacası herkes "kurdunu döküyor."

Müdahale yine kitlenin en bilinçli öncülerinden geliyor. DJ'lere sert bir müdahale. DJ'ler daha da sert, o ana kadar isteklerden bizar olmuş bunalmışlar. Bir de resmi eleştiriyle karşılaşınca iş çığrından çıkıyor. DJ'ler sosyalist, ama ses düzeninin de sahibi, yağma yok. Ayrıca bunlar profesyonel DJ'lik de yapan sosyalistler. Kolay mı karışmak, karışan ağzının payını alıyor. Derken sertlik bir kavganın eşiğine kadar getiriyor açık kulisi. "Rock çalacaktık, komitenin kararı var, halk oyunlarımız, türkülerimiz de var."

Kara kara adamlar karabiberime içerlemiş. Mirkelam denen burjuva yozluğuna öfkelenmş. Pisttekiler elleri böğründe kalıveriyor. Gecenin enerjisi küçük bir yetkili grubun itişmesinde tükenir gibi oluyor. Sonra yeniden sağduyu egemenliğini kuruyor ve yeniden DJ'ler görev başına geçiyor ve yeniden arabesk FM yayına başlıyor bir mağrıptan, bir maşrıktan.

Zihinlerimizde sorular uçuşuyor, grupları birleştirmek kolay da bu kültürel bölünmüşlük ve karmaşa nasıl birleştirilir, kitle kültürünce böylesi bir kuşatılmışlık nasıl aşılır? Biralara hız verip unutmaya ve geceyi kurtarmaya çalışıyoruz. Kitle kültürünün içinde kaybolup gitmek istiyoruz, oynama şıkıdım şıkıdım, sev kardeşim, elini ver bana... oynama şıkıdım şıkıdım... kadifeden kesesi... bırayın delal hunveri kurdino... vallahi öptürmem... oynama şıkıdım şıkıdım... işte bir sabah uyandığmda... oynama şıkıdım şıkıdım... Oh be. (A.U)

Seyyah bir tiyatro; giriş sokaktan

Tarık DEMİR

İşçi sınıfı ve emekçilerin yeni bir eylemlilik dönemine girdiği şu günlerde, Söz, kendini "sanat cephesinde" tanımlayan "sokağın tiyatrocuları" ile görüştü. Canşenliği oyuncuları dendiğinde alanlar, direnişler gelir akla. Çünkü ulaşmadıkları direniş, katılmadıkları miting, eylem yok gibidir.

25 Mayıs'tan itibaren "Hür" adlı oyunlarını Anadolu'yu kendilerine ait minibüsleriyle dolaşarak sergileyen topluluk, Ocak1991'de kurulmuş. Çalışmalarını Dikmen'de kiralık bir atölyede sürdürüyorlar. Çıkış bildirilerinde, kendilerini "Alternatif Tiyatro" yolcuları olarak tanımlayan grup, amaçlarının "Yaşayan Tiyatro" olduğunu söylüyor. En önemli sloganları; "Her yerde Tiyatro." Ezilenlerin tarafında, işçi sınıfının ideolojisiyle, tiyatroyu kolektif olarak üretip-yaratıtıklarını vurgulayan topluluk şimdiye değin şu oyunları sergiledi:

Mart 1991: Newroz, Mayıs 1991: Herşey Dilinde Güldü (Çocuk Oyunu),

Mayıs 1991: Sarayköy, Ağustos 1991: Seydişehir, Ağustos 1991: Gecekondu, Eylül 1991: Seçim Oyunu, Şubat 1991: Ölüm Yürüyüşü

Mart 1992: Dağlara.. Ateşe..., Ağustos 1992: Umut.

Sizi meydanlardan, sokaklardan, işçi eylemlerinden tanıyoruz. Canşenliği nasıl doğdu ve gelişti?

Tülay: Zonguldak maden işçilerinin yürüyüşünden başlayabiliriz. Yürüyüş bizi sarstı. "Tiyatro böyle olmaz, nasıl olmalı" derken, geceler boyu tartışmalar yaptık. 8 Ocak'ta yazdığımız bildiri, "Ekim Bağbozumundan Canşenliğine" diye başlıyordu. Yani tiyatro anlayışlarına saldırdık. Nasıl olmalıydı? Tiyatro, türkü, halay, şenlik gibi değiştirici unsurları olan, insanlarıyla omuz omuza yürüyen bir gereksinimdir dedik ve "yaşayan tiyatro" şiarlarıyla o bildiriyi dağıttık.

Haldun: Bir seçenek olarak görünen sadece sokak tiyatrosuydu o an. Heyecanı ve coşkuyu oradan almak gerekiyordu. Nefes borumuz bu olacaktı.

Tartışma sürecinde kendinizi netçe tanımlamak istediniz mi?

Tülay: Hayır, hayır. Sokak tiyatrosu yapacağız diye bir şey yoktu.

Haldun: Şöyle bir şey vardı. Biz aslında bütün reel tiyatroyu eleştirdik. Ama çözüm soru işaretiydi. Çözümü, Macar şairi Petöfi'nin bildirimizde de yer alan şiirinde bulduk:

"Öyle kolay sanma sen bu işi kardeşim/ Hemen kalkışma tellerden şarkılar döktürmeye/ Sazı eline bir kez almaya göresin/ Bir görev yüklendin demektir, bilesin/ Çok ağır bir görev ve belalı...

(...)

Ey şairler, gireceksiniz halkla kol kola/ Alevlerin, fırtınaların içinden geçeceksiniz,/ Hiç durmadan yürüyeceksiniz, ama hiç durmadan,/ Alçaktır halkın bayrağını elinden düşüren de/ Şurada, geride bir kenarda gizli gizli/ Bir parçacık dinleneyim diyen de alçak!"

İşte cevap da bu şiirdedir dedik. Ama "sokak tiyatrosu" diye bir tanımlama da henüz yoktu. Aslında söylenmek istenen bence şu; biz reddettik. Reddedilişle de yeni bir süreci başlattık. Ve kendi adını da kendisi oluştursun istiyorduk. Bizim de elimizde reçeteler yoktu. Biliyorduk, okuyorduk. Grotowsky, Meyerhold'u, Aurto'yu, Piscator'u okumuşuz. Yola çıktık, sonra yürümeye başladık, bazen konuştuk, bazen yürüdük, bazen düştük.

'Kopuş yeninin başlangıcıdır' diyorsunuz. Nereden kopuş?

Haldun: Kopuşumuz, sadece tiyatro ilişkisi değil, bütün verili ilişkileri reddedişti. Örneğin; pazar-meta ilişkisinde tiyatroyu farklı bir yere koyduk. Kendi ilişki biçimini yaratmaya, satın alınan bir şey olmaktan çıkarmaya çalışıyorduk. Kopuş da bu noktada, gerçekten sistemin içinde, ama onun da ötesinde, üretime dönük olmasıyla birlikte, sosyalist bir ideoloji içerisinde kendisini vareden bir kopuştu.

Yeni seyirciyi, yeni dolaşım ağını nasıl yaratacaktınız?

Tülay: "Nasıl olacak?" üzerinde fazla durmadık. Yaşayarak yaratmaya yöneldik. Bugünün tiyatrosu, dolaşım ağı, seyirciye gidiş nasıl olmalıdır? Birçok şeyi tartışıp konuşuyorduk.

Haldun: Burada önemli bir şey vardı. Yani seyirciyi bulmak adına varolanı kullandık. Varolan da sokak tiyatrosuydu. Türkiye'de DİHT diye önemli bir tiyatro vardı. "Merhaba Sanat Topluluğu" vardı. Ankara gecekondularından pilot bölge seçtik. Oradaki insanlarla konuştuk, hangi bölgelerden insanlar var, etnik kökenlerini araştırdık. Alevi, Sünni, Kürt, Laz mıdır? Nerede nasıl bir tarz geliştirebiliriz gibi altı aylık bir çalışma yaptık.

Tülay: Bu araştırmayı yaparken Gençlik Parkı'nda çalışıyorduk. Öyle bir kalabalıklaştı ki, mahallelere gönderip, muhtar ya da oradaki insanlarla ilişkiye girdik.

Haldun: Bu sürecin içerisinde başka bir ayrıntı var. Bu süreci yaşarken içimizde büyük bir coşku var ve bu coşkuyu besleyemiyordu gecekondular. Bir yangın daha var ki "bölgede", bu yangın bizi de yakıyordu. 1991'de özellikle büyük baskılar oldu, Newroz yaklaşıyordu. Bir şey söylememiz gerektiğine inanıyorduk. Günlerce tartıştık, ufak bir oyun yapalım dedik ve Keçiören Halkevi'nin alt katında oynadığımız "Newroz" çıktı ortaya. Orada Zekiye Alkan'ın bedeninde kendimizi yaktık. Tiyatro adına yaktık belki de. Alternatif tiyatro sürecinde kendimizi ateşe attık. Ve öyle bir ortaklık kuruldu.

Tülay: Newroz oyunu çok önemli bizim için. Ateş olmalı. Ateş çok önemli bir şey. Arınma bir bakıma.

Neden Zekiye Alkan figürünü öne çıkardınız?

Tülay: O dönem çok hareketliydi. Ateş vardı. Su vardı. 1989'du. Çekiyordu bizi. Su değil, yüreği serinletmiyor, daha fazla ateş diyordu dörtler yanarken. "Suyu değil, ateşi körükleyin" diyorlardı. Sonra Zekiye Alkan'ın son sözleri var: "Ben bu işi bilerek ve isteyerek yaptım. Bu benim devlete ve düzene karşı tepkimdir" diyordu. "Newroz çalı çırpı ateşiyle değil, insan ateşiyle daha güzel yanar" diyordu. Biz orada kendimizi buluyoruz.

Haldun: Önemli olan bizim için Zekiye Alkan'ın bedeninde Kürt halkının kendini yakışını somutlamaktı. Bu yakışta zaten tiyatro anlayışımızı da anlatmaya çalıştık. Bu yakışla kendimiz arasındaki bağlantıyı kurup aslında yaşayan tiyatro denen şeyin bu olduğunu şimdi artık söyleyebiliriz.

Sanat anlayışınız epik tiyatroyla bağdaştırılabilir mi?

Tülay: Solda tiyatronun en son dayandığı sınır Epik Tiyatro. Brechtiyen Tiyatro. Oyunlarımızda epizotlar, yabancılaştırmalar, jestler vardır. Ama tarzımıza epik demek yanlış olur. Bir oyunumuz biraz Arthovaridir, biraz Grotowskyvaridir. Meyerhold anlayışı vardır, epik tiyatrodan bölümler vardır. Ama bu topraklarda yapılan, tüm bunların bileşiminden oluşmuş kendine has bir tiyatro olmak zorundadır.

Haldun: Bu noktada kendimizi sadece epik tiyatro, işte Meyerhold tiyatrosu ya da Piscator'un "politik tiyatro" tanımlamasının dışında, bugün, hemen, şimdi, şu anda, bu topraklarda nasıl bir tiyatro? Bunun cevapları ile bir arayış içindeyiz. Ve bu arayışın öznesiyiz, aynı zamanda da kendisiyiz.

Sanat anlayışınızın parçası olarak köylere turnelere çıktınız. Kendinizi anlatabildiniz mi?

Haldun: Anadolu'nun bir kucaklaması var, taşraya giderseniz birileri sahipleniyor. Ciddi ciddi yörede birileri sizin elinizden tutuyor. Sahiplenildik. Sadece "muhtarlarla" uğraştık. En son Körfez'de yedi tane köyde oyun oynadık. Ortalama 200 kişi geldi. 1500'e yakın insana ulaştık. Özellikle yaşlı ve orta yaşlı kadınlar, "Ne olur bir dahaki aya yine gelin" dediler. Onların tiyatroyu, şenliği, düşünmeyi, yeniden yaşadıkları bir süreçti. Biz, insanlar eski bağbozumu şenlikleri gibi üretimin coşkusunu, üretimin bilincini yaşayabilecekleri şenliklerini yeniden varetsinler istiyoruz. Yapılan şenlikler özellikle arabesk, popüler sanatçılarla yoğrulan eğlencelere dönüşüyor. Bir kısmı da sosyal demokrat belediyelerin düzenledikleri eğlenmenin biraz ötesinde imza günleri, paneller, söyleşilerle belirli bir toplumsal etkinliği de içeriyor. Dikili bunun bir örneğidir. Eleştirel bakmak gerekiyor. Herşeyi iki üç güne sıkıştırmak bir bilinç ve kültürel zenginleşme yaratmıyor. Biz Bahadın Şenliği öncesi olduğu gibi, köylere bunu taşımaya kalkıştık. Bu yıl bir hafta öncesinden gitmemize rağmen, köylerde, kasabalarda oynayamadık. Organizasyon yapılamamıştı. İzin verilmedi.

Canşenliği kendisini nereye ait görüyor?

Haldun: Tüm aydınlanma süreçlerini ideolojik bazda takip etmek zorundayız. Bizler, Canşenliği oyuncuları herkesin bildiği gibi, şu ya da bu grubun, hareketin, partinin kolu değiliz. Özerk bir yapıyız, ama sosyalist ideolojiyle yoğrulmuş, işçi sınıfının tarafında bir tiyatroyuz. Herkes bizi ne kadar kendilerinden görüyorsa, biz de onları o kadar kendimizden görüyoruz. Tek tek hepimizin daha fazla beslendiğimiz yerler var, ama Canşenliği olarak bizim birleştiğimiz tek şey genel sosyalist ideolojidir.

Daha önünüzde yapmayı düşündüğünüz neler var?

Tülay: Biz müziğe de el atmak istiyoruz, resme de, heykele de el atmak istiyoruz. Kendi üslubumuzla. Mesela köylerde oyun oynarken, zeytinyağı topladık para yerine. İnsanlar kendi ürünlerini getirdiler. Ve oyunumuzu izlediler. Para ilişkisi kalktı. Yapacak şey çok ve bitmez.

Haldun: Lafı bırakıp yola çıkmak gerekiyor. O kadar çok şey biliyoruz ki, bu bilgilerimiz bizi koltuklarımızdan kaldırmıyor. İşte en son zeytinyağı getirilen yerde, köyün adı Doyuran'dı. Kaz Dağı'nın eteklerindeki 350-400 nüfuslu bu köy halkı oyunu izledi. Her yerde oynadık. Kendi alanlarımızı kendimiz yaratık. Eylül ayında Ankara gecekondularında yeniden oyunlar oynayacağız. Burada Engels; "Teori çelik soğukluğundadır, pratik de sıcaktır" diyor. O yüzden de bence teoriden uzak kalmadan, pratiğin içinde, sıcakla da yoğrulmuş insanlar göze alsınlar sokağa çıkmayı.

Neredesiniz, nereye geldiniz?

Haldun: Geldiğimiz noktada Canşenliği, 5 yılda Alternatif Tiyatro serüveninde bir yer edinmiş durumda. Canşenliği artık yeni çalışmalarının yayılmasını sağlayabilecek bir bülten çıkarmaya çalışıyor. Ayda bir çıkacak bu bültenle birlikte, Canşenliği'nin literatürünü oluşturmaya çalışıyoruz. Ayrıca yeni bir oyunumuz var: "Habil ve Kabil". Oyun içinde bir oyun. Gelmek istediğimiz noktaları göstergeleri var. Dansın, müziğin kullanıldığı, şiir ve yoğun diyaloğun bulunduğu bir tragedya. "Hür" adlı bir kahramanın tragedyası. Başka bir oyun çalışmamız var. Her zamanki gibi bütün eylemlerde, direnişlerde, toplumsal muhalefetin kendisini ürettiği her yerde yine olmaya çalışacağız. Bir de sıkıntımız var. 16-17 Haziran'daki kamu çalışanlarının Kızılay eyleminde "Tarih" adlı bir oyun oynadık. Kimse yazmadı. En önemli problemimiz, kürsülerimiz çok fazla yok.

Parti geceleri, eğlence ve kültür üzerine

Erdoğan TATLAV

Geçen cumartesi akşamı, gerek BSP İstanbul İl Örgütü'ne mali katkı sağlamak, gerekse de birlikte bir akşam pikniği yapmak amacıyla, bir kısım partili ve parti dostu birlikte bir Boğaz gezisi yaptık.

BSP İstanbul İl Başkanı E. Kara'nın, yaptığı ironik konuşmada; "sosyalistler eskiden ayrımla eğlenmeyi öğrenmişlerdi, ama politik katılım reflekslerini önemli oranda yitirmişlerdi" deyişi, beynimin burgacında dönenip duran soruyu yeniden canlandırdı: Biz sosyalistler eğlenmeyi öğrenmiş miydik gerçekten?

Sorun eğlenme, beğeni, sanat, aşk, dostluk gibi şeyler olunca, hiçbir kalıbın ve sınıf indirgemeci yaklaşımın kapsayıcı olamayacağı, bireyin özgürlük alanının en çok da buralarda kendini göstereceği açık. Ancak gecenin biçimlenişi, beni, geçmiş kalıpların kırıldığı noktada, onun yerini gerekli zenginliklerle ikame etme becerisi gösteremediğimiz gerçeğiyle karşı karşıya bıraktı. Geceye egemen olan pop müzik ve o minvaldeki danslar eğlenmenin politik duyarlılık ve tabii kültür sorunundan bağımsız ele alınamayacağının, daha önemlisi kendimize özgü bir kültürümüzün maalesef henüz oluşamadığının göstergesiydi sanıyorum.

Gecede verilen tam karşıt tepkilerden, örneğin çalınan müziği fiili müdahale ile değiştirme veya alternatif dans olarak halay tutarak tabloyu değiştirme çabalarından ayırımla soğukkanlı bir sorgulamaya gereksinimimiz var. Çünkü geceye egemen olan da ona tepki olarak geliştirilen de bizim kültür ve eğlence anlayışımızın ifadesi değildi; olsa olsa onun içinde varolmasına birey ve topluluk özgürlüğü içinde saygı gösterilmesi gereken ögelerdi.

Gece, sorunlarımızdan birini çıkarmıştı karşımıza ve sorunun çözümü de, tüm emekten yana insanları içeren bir yerden sözkonusu olabilirdi ancak. Halayı, tangoyu ve diğer dansları da içeren bir yerden, insana, sevgiye, estetiğe ilişkin herşeyi içerebilen, ama kendi içinde alternatif olmayı içeren, alternatif toplum projesine bağlanabilen bir sorunla karşı karşıyaydık.

Esasen kabul etmek gerekir ki (geçmişte sosyalist diye nitelenen ülke deneyleri de dahil), bütünüyle bizim diyebileceğimiz bir kültürü henüz yaratabilmiş değildik. Öyle görünüyor ki, bütünüyle bizim olanı yaratmak, her bir parçası bir başkamıza ters gelebilen ama insanlarımız ve toplumun değişik kesimlerine içkin olan pek çok değişik şeyi süzerek içermemiz ve dönüştürmemizle, zaman içinde oluşacaktı. Ancak burada iradi çabanın önemi de yaşamsal bir önem taşıyordu; özellikle sosyalist özneler açısından.

Her birimiz kendi başına özgün bireyler olarak, geçmişten bugüne taşıdığımız kültür ve birikimlerle biçimlenen kültürel bellekler oluşturduk; ama bu kültürel normların ne bir standardizasyonunu oluşturabildik, ne de kolektif kimliğimiz olarak kurumsallaştırabildik. Tam da bu nedenle egemen popüler kültüre yedeklenme yanısıra ona feodal değerlerle direnmeyi de içeren çok büyük bir çeşitlilik sergilemekteyiz; ki bunların hiçbirinin kaba bir dışlayıcılıkla aşılamayacağı da açık. Ancak bizi tek tek bireyler olmanın ötesinde "biz" yapan noktada kolektif bir bellek ve kültürü içeremediğimiz oranda karşı durulmaz bir yabancılaşma ve dağılma sorunuyla karşı karşıya kalacağımız ve kaldığımız da açıktır.

Bugün "biz"e özgü bir kültürün bizi birleştirme ve toplumsal hegemonya elde etme açısından olmazsa olmaz bir öge olduğu gerçeğinin sancısını her zamankinden çok yaşıyoruz sanıyorum. Bu sancı bugün daha da önemlidir, çünkü içinde bulunduğumuz nesnel ve öznel olumsuzluklar nedeniyle, toplumsal dinamiklerin bize doğru akmamasının da sonucu kültürün siyasete oranla önemi bugün daha da belirgin bir gereksinim halini almıştır. Öyle ki, yaşadığımız kültürel kuşatma, bizi toplumun öznesi olmaktan çıkarıp, nesnesi olmaya iten ögelerden birini oluşturmaktadır.

Geçmişte (ve bugün de kimi sol çevrelere) egemen olan ve ağırlıkla feodal olan kültür ögelerinin aşılması sorununun ne yazık ki sosyalist bir kültürle gerçekleşemediğinin sancılarını çekiyoruz. Eskinin yerini, popüler yer yer arabesk olan, ancak bize ait olmadığı birincisinden daha da kesin olan bir kültür almıştır. Ve geçmişten ayırımla politik bir yükseliş atmosferine sahip olamadığımız bugün, bize ait olmayan kültürün aynı zamanda dağıtıcı etkisiyle karşı karşıyayız.

Sorun teorik formülasyonlarla çözülemeyecek kadar karmaşık bir sorundur; yani sosyalist kültüre ilişkin bir çırpıda sıralanabilecek, paylaşımcılık, özgürlükçülük, kolektivizm, çıkar ilişkilerinden arındırılmış aşk ve kardeşlik, vb. ögelere vurguyla çözülebilir olmaktan uzaktır. Sorunun bu niteliğinin bilinci farklılıklara hoşgörü ve saygıyı mümkün kılmaktadır, ancak savrulmayı ve kimliksizleşmeyi de getirmemelidir.

Bizler önce siyasal yenilgi yaşadık, ardından her bireyimize varana kadar ağır bir kültürel ve ekonomik kuşatmayla karşı karşıya kaldık. Gelinen noktada öncelikle geçmiş "kültürümüzle" bu saldırıyı göğüsleyemeyeceğimiz gerçeğiyle karşılaştık ve bu temelde zaten o "kültür"ün bize ait olmadığının bilincine vardık. Ancak bu bilincin örgüt ve siyaset temelinden kopuk olması nedeniyle, ondan kopuşumuz, yine bize ait olmayan, ama birey yanlarımızı okşayabilen burjuva kültüre yedeklenmemiz, yani feodal olanın yerini burjuva olanın aldığı bir kültür atmosferi içine düşmemizle sonuçlandı.

Geçmişte bize ait olmayan bir kültür aracılığıyla birey yanımızı ezmiş ve özgür bireylerin üzerine yükselmeyen siyasal bir toplumsallıkla yürümüştük; bugün ise burjuva kültürün hegemonyası altında "özgür" bireyler olarak toplumsallaşamamanın, politik duyarlılık ve coşkularımızın etkin üretimini gerçekleştirememenin ağır sancılarını çekiyoruz.

Bu noktada şu sorular kendini daha da dayatan bir anlam taşıyor: Bir partinin eğlence gecesi kimliksiz olabilir veya popüler kültüre tabi kılınabilir mi? Düzenlenen bir gecenin amacına varıp varmamasının belirleyeni, katılanların büyük çoğunluğunun oradan keyifle ayrılmış olması veya mali getirisi olabilir mi? Açıktır ki bu soruların hiçbiri (partiyi tümüyle dışlamadığınız koşullarda) olumlu yanıtlanamaz.

Bir parti, parti olmasının da asgari gereği olarak toplumsal sürece özne olmak iddiasında belirlenir; kuşkusuz pek çok noktada bu iddiasını yerine getiremeyebilir, ancak bu iddiasından vazgeçmesi de düşünülemez. Yine kuşkusuz bu iddia adına parti dostlarına feodal kültür normlarını dayatmak veya eğlence gecesinde ağıtlar dinletmek, slogan attırmak, en genelde eğlenme beklentilerini ezmek gibi bir hak da sözkonusu değildir; ancak popüler ve arabesk kültüre teslim olmak gibi bir lükse de sahip olmadığımız açıktır. Esasen geceye gelen partililerin ve parti dostlarının beklentisinin de böyle kimliksiz bir "eğlence" olduğu düşünülmemelidir; çünkü beklentileri bu olsaydı kuşkusuz parti gecesine değil, örneğin bir diskoteğe veya pikniğe giderlerdi.

Elbette ki bu noktada "doğru" olanın ne olduğu sorusunun yanıtını büyük bir kesinlikle vermek mümkün değildir. Ancak en azından oraya gelen parti dostlarının ortak duyarlılıklarını temsil eden müzik tercihleriyle, arada küçük konuşmalarla, birlikte söylenebilecek şarkı seçimleriyle, farklı kültürlerle örtüşen oyunların birbirini takip eden bir yönlendirilmesiyle çok daha anlamlı, bizi partidışı eğlence ortamlarından ayırarak biz yapan, popüler-arabesk kültür hegemonyasından kurtaran bir eğlence atmosferi yaratılabilirdi. Bunların yapılamadığı bir gecenin parti dostlarıyla eğlenmek ve yakınlaşmak açısından başarısız, daha ötesi kötü bir gece olduğunun teslim edilmesi, dolayısıyla bundan sonraki gecelerin mutlaka farklı olması gerekmektedir.

Yeni gecelerimizde partinin kimliğini ortaya koyması, geleneksel ve popüler olana karşı alternatif kültürünü örmesi, sosyalist kültürün yaratılmasının yolunun düzlenmesi sorunuyla karşı karşıyayız.

Sosyalist kültürü yaratma çabasına eşlik etmek üzere, hem iyi hem de dostlarımızı eğlendirip, coşku yüküyle evlerine göndermeyi başarmak kuşkusuz zordur, ama imkansız olduğu da düşünülmemelidir. Üstelik bunun, üstünden atlanılamaz bir görev olduğu da açıktır.

Bu noktada eğlence kavramının coşku ve birlikte olma duygusu ve özlemini güçlendirme gereksinimi yaratmaktan ve bir kültür politikasından ayrı tanımlanması ve kavranmasının mümkün olmadığı özellikle bilinmelidir. Ve işte tam da bu nedenle bizim gecelerimiz, kaba bir doğrudancılıkla değil, ama dolaylı olarak politik bir muhteva taşımak zorundadırlar; bunu yapamamamız halinde zaten bu piyasa cangılında bizden çok daha iyi organizatör olan burjuvaziyle rekabet etmemiz de mümkün olamayacaktır.

GÖSTERİ / YAYIN / MÜZİK...

Tel: (0212) 244 30 67– 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29

SEÇME YAPITLAR
Pablo Neruda
Erdoğan Alkan

Soysal Ekinci
TOPLU ŞİİRLER

Paul Foulquie
Varoluşçunun Varoluşu
FELSEFE

André Gide
THÉSÉE

Jean Paul Sartre
HÜR OLMAK

Varoluşçunun Bunalımı
ÖYKÜ
Bertrand Russel

TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM YAYINLARI

meis
cafe-bar
Yeni yerinde hizmetinizde!
Her Çarşamba
EZGİNİN GÜNLÜĞÜ
Perşembe ve Cumartesi
KAĞIT GEMİ
Her Gün Canlı Müzik...
Mis Sokak No: 20 Beyoğlu
Rez: (0212) 244 22 60

PRAKSİS KİTAPEVİ MÜZİK
Kitapta % 50 İndirim!
Tayyareci Fehmi Bey Sokak No: 43 Osmanbey-İstanbul
Tel: (0212) 233 00 03 - 296 15 64

MÜZİK ALETLERİ
ALIM-SATIM
KİRALAMA
SESLENDİRME
ORGANİZASYON
Sıraselviler Cad. Güney İşhanı 17
Giriş kat 84-86, Taksim/İstanbul

Ebenezer Sanatevi
Sanatevimizde kitapları % 20 indirimle satın alabilirsiniz
İlhan İlya Uygun
Paşacamii Sok. 16 Kaleiçi

Nükleer santrallere karşı bir başkaldırıya dönüşen Akkuyu şenliklerinden öncede yurdun çeşitli yerlerinde de bir tür hazırlık gösterileri yapıldı. Atom bombasının Japonya'ya atılmasının 50. yılı nedeniyle anti nükleer eylemler bütün aya yayıldı.

Nükleer santral is-te-mi-yo-ruz!

Can KUBİLAY

Türkiye'de 1993 başından bu yana nükleer karşıtı bir kampanya yürütülüyor. İlk etapta açılan imza kampanyasında 170 bin yurttaşımız imza verdi. Aynı yıl eylül ayında düzenlenen Nükleer Karşıtı Kurultay'a 50'nin üzerinde örgüt katıldı. Greenpeace'in çağrısıyla geçen yıl Türkiye Elektrik Kurumu önünde bir protesto gerçekleştirildi. Bu eylem nükleer karşıtlarının ilk kez yargılanmaları sonucunu doğurdu. Yine geçen yıl Akkuyu'da toplanan nükleer karşıtları, köyleri gezip halkın görüşlerini öğrendiler, birlikte santral alanında insan zinciri kurdular. Kampanyanın bir parçası da Akkuyu bölgesinde kurulan Nükleer Karşıtı Belediyeler Birliği. Belediyeler 1994 Aralık'ında 9 otobüs dolusu yöre halkıyla birlikte Ankara'ya gelip, Çevre Bakanı'na baskın bir ziyaret gerçekleştirdiler. Başbakan Tansu Çiller'den projeden vazgeçmesini istediler. Son olarak da, Akkuyu'da ikinci buluşma gerçekleşti.

Dünya açısından bu günlerin önemi, Amerikalıların Japonya'nın iki kentine attıkları atom bombasının yıldönümü olması, yaşanan acılar ve kayıpların anımsanması... Tam da bu tarihlere denk gelen (elektrik üretiminin yaklaşık yüzde 75-76'sını nükleer santrallerden sağlayan Fransa'nın Pasifik'te kalkıştığı "barışçıl amaçlı!" ve Çin'in yaptıktan sonra açıkladığı) nükleer denemeler. Türkiye açısından durum, yine bu tarihlerde Akkuyu müşavirlik ihalesinin yapılmasıyla, "Nükleer bela"nın gündeme girmesi. İşin ilginç taraflarından biri de, yakın zamanlara kadar Türkiye ile pek sıcak bir diploması sürdürmeyen Fransa'nın, Mösyö J. Chirac'ın son açıklamalarıyla Türkiye ile yakınlaşma girişimleri, "bayram değil seyran değil, Chirac bizi niye öptü?" sorusunu akla getiriyor.

Akkuyu'da, Hiroşima'ya atom bombası atılışının 50'nci yıldönümüne denk getirilen buluşmaya politikacılar, yöre belediye başkanları, çevreciler, yeşiller, sosyalistler ve anarşistler katıldı. Etkinlikler 5 Ağustos günü, politikacıların basın toplantısıyla başladı. CHP İçel milletvekili Aydın Güven Gürkan, CHP İstanbul milletvekili Erkan Karakaş ve ANAP İçel milletvekili Ali Er santrala ne kadar karşı olduklarını basın mensupları önünde ilan ettiler. Sözlerini daha sonra şenlik alanında da tekrar edip, yürüyüşe dahi katılmadan gittiler, -tabii medyanın büyük bölümü de birlikte. Medya için önemli olan, Akkuyu'da bir nükleer santral kurulması ve karşı çıkışlar değil, "mühim" kişilerin hangi sözleri söyledikleriydi adeta.

Hayal Motel'in yanında yapılan şenlik yerinden, beş kilometre ötedeki santrala yürüyen katılımcılarsa, devletin öteki yüzüyle karşılaştılar. Bir uçta söz veren siyaset, öteki uçta da güvenlik kuvvetleri. Santral alanının kapısı çift sıra tel ile çift sıra çevik kuvvet ve jandarma barikatıyla kapatılmıştı. İstanbul'dan gelen Dünya Dostları, İskenderun'dan, İzmir'den, Mersin'den, Antalya'dan, Bodrum'dan, Ankara'dan, Lüleburgaz'dan ve Sinop'tan kalkıp gelen çevreciler, doğa dostları bir şaşkınlık yaşadı. Kalabalığın şaşkınlığını Gülnar Kaymakamı Alper Orkun giderdi. Polisin, trafik (yolda santrala giden araçlar dışında bir trafik yok) düzeni ve güvenliği sağladığını ve orman yangınlarına (!) karşı önlem aldıklarını söyledi. Kalabalıktan yuhalama, ıslık ve sloganlar yükseldi. En ilginci Mersin'den Akkuyu'ya 170 kilometrelik yolu geri yürüyerek gelen Özgür Gürbüz'ün çocuklarla attığı slogandı: "Gel Ali Gel/Ali Bak Bu Santral/Ali Santralı Yık/Ayşe Sen de Gel/Ayşe Sen de Yık". Şenlik alanına geri dönüldüğünde, siyasetçiler çoktan gitmiş, belediye başkanları için de gösteri tamamlanmıştı. Akşam 20.00'de Batıkent Düşün ve Sanatevi'nin konseri başladığında, alandaki sandalyeler kamyona yükleniyor, çekiç sesleri ortalığı inletiyordu. Kalabalığın bir kısmı dağılmış, bir kısmı da yemek telaşına düşmüştü. Aynı Düşün ve Sanatevi, Ankara'nın Batıkent semtinde tam bir aydır, nükleer enerji konusunda söyleşiler düzenliyor, pazar yerlerinde müzik eşliğinde imza kampanyası yürütüyordu. Akkuyu'ya yola çıkmadan önce düzenledikleri şenliğe 5 bin kişiyi aşkın insan katılmıştı. Akkuyu'da ise taş çatlasa bin kişi. Yöre köylüsü meraklı 100-150 kişiyi geçmedi. Ankaralıları götüren otobüsün şoförü kahvede insanlara sorunca katılımın düşüklüğünün nedeni anlaşıldı. Köylülere göre bu insanlar, "uzun saçlı, kulağı küpeli, komünistti ve burada çektiği filmleri Avrupa'ya satıp para kazanıyor"du. İşin diğer yönü de şenliği düzenleyen belediyelerin böyle bir katılımı isteyip istemedikleriydi. Belediyelerin nükleer santral istememelerinde birinci neden Göksu deltasında yapmak istedikleri ve Dünya Bankası'ndan kredi bekledikleri eko turizm projesiydi. Santralın alternatifi bir anlamda, Akkuyu ve çevresinin betonarme yokoluşuydu.

Komünistler bu işin neresinde?

Köylülerin dediği gibi, Akkuyu'ya gidenlerin çoğunluğu "komünist" değildi. Ancak içlerinde komünistler vardı. İşçi Partililer, BSP'liler. Bu partilerin başkanları da nükleer santrale karşı imza verdiler. Yine de bu partilerin ilkesel tutum olarak nükleer santrala karşı blok bir tavrı, politika düzeyine yükselmiş bir tavırlarını gözlemleyemiyoruz. Hani işçi sınıfı iktidarda olsa, bu işe "barışçıl amaçlarla" onay verilecek gibi görünüyor. İşçi Partisi açık açık Kuzey Kore'nin nükleer güce sahip olmasını destekliyor.

Aslında çözüm, bu soruların cevaplarında yatıyor. Yok fosil yakıtlar (petrol, kömür) ne zaman biter, Türkiye ne zaman karanlıkta kalacak? Bunlar daha sonra yapılacak tartışmalar. Çünkü, Türkiye'nin "karanlıkta kalacağı" masalı bugün yazılmadı. Türkiye'nin enerji planlayıcıları daha 1965'te nükleer santral kurulması gerektiğini savunurken, "eğer santral kurulmazsa, 1985'te elektriksiz kalacağımızı" öne sürüyorlardı. 1985'te elektriksiz kalmadık ya, şimdi de 2005'te elektriksiz kalma tehlikesi içindeyiz.

Türkiye'de üretilen elektriğin büyük bölümü sanayide kullanılıyor; demek ki bu enerji sanayicilere gerekli. Türkiye Kafkasya ve Mısır'a dek uzanan bir hatla Ortadoğu'ya elektrik satmak için enterkonnekte sistem kuruyor. Demek ki bu enerji, bölgede güç sahibi olmak isteyen devlete gerekli. İslamcılar ve faşistler "bizim de atom bombamız olsun" istiyor, demek ki.... Liste uzatılabilir, ancak işçi sınıfı, sömürücü olmayan toplum kesimlerinin hiçbiri bu listeye ilave edilemez. Çünkü bu insanların gereksinimi açlığın gidermek, sağlıklı barınma olanağı bulmak, örtünmek...

Sorulması gereken sorular var: Diğer Avrupa ülkeleri yavaş yavaş nükleer enerjiyi terkederken, Fransızlar Avrupa'da yalnız kalmış durumda. Durum böyle olunca nükleerci şirketler gelişmiş ülkelerde modası geçen bu riskli teknolojiyi eski Doğu Bloku ülkeleri, atom gücü peşinde Asya ülkeleri ile Orta Doğu'da pazarlama çabası içine girdiler.

Tarihteki savaşların çoğunun nedeni olan güç elde etme hevesinden kaynaklanan bu tehlikeli enerji macerasına ülkeyi sürüklemeden önce sorulması gereken birkaç soru var:

— Enerji açığımız olduğu doğru mudur?

— Eğer açık söz konusuysa, nükleerden başka yollarla karşılanamaz mı?

— Nükleer enerji sağlamak savunulduğu kadar "ucuz" bir yöntem midir?

— Batı'nın tüm sanayileşmiş ülkeleri "nükleer enerji"den vazgeçerken, her anlamda "maliyetleri" çok fazla olan bu teknoloji neden Türkiye'ye bir seçenek olarak sunuluyor?

Akkuyu'da protesto bir şenlikti

Osman KOÇAK

Hep biliriz ki, şenlikler mutluluklar içindir. Yüreğimizi doldurup taşan sevinçler içindir.

5 Ağustos'ta Akkuyu'da bir şenlik yaşandı.

Sinop'tan, İzmir'den, Muğla'dan, Mersin'den, İskenderun'dan, Adana'dan, Ankara'dan, İstanbul'dan ve Silifke'den, Taşucu'ndan, Gülnar'dan, Ovacık'tan; köylerden ve kentlerden; yedi iklim dört köşeden; işçiler, köylüler, esnaflar, kamu çalışanları, çevre dostları, dünya dostları, doğa dostları; kadınlar, gençler, öğrenciler ve aydınlar Akkuyu'ya geldiler. Otobüsleriyle, otomobilleriyle, jipleri, traktörleri ve tekneleriyle; bisikletleriyle eldiler. Yürüyerek geldiler. Geri geri yürüyerek geldiler.

Şarkılar, türküler söylediler. Halaylar çektiler.

Evet Akkuyu'da şenlik vardı.

Ama mutluluğumuzdan, sevincimizin taşkınlığından değildi bu şenlik.

Bu şenlik bir ironiydi, bir kara mizahtı.

Bu şenlik; gelecekte, çocuklarımız bugünden yaratılacak acıların yasını tutmasın diye idi.

Akkuyu'da ve Sinop'ta sessiz, sinsi, hain bir tuzak kurulmasın diye idi.

Akkuyu'da bir şenlik vardı, 5 Ağustos 1995'te.

Akkuyu'da bir kara mizah vardı.

Geleceğin acılarının ve yaşlarının tohumları bugünlerde satılmasın diye idi bu şenlik.

İnsanlar bedenleri ve pankartlarıyla zincir oluşturdular, yedi kilometre boyunca. Ülkemize radyasyon işemeye kalkanlara karşı.

Ve bezlere, kartonlara, dağlara, taşlara, yollara yazdılar ki; "Nükleer cinayete karşı direnelim."

Ve siyasi iktidarın yüzüne haykırdılar ki;

"Akkuyu'ya, Sinop'a nükleer santral yaptırmayacağız."

Ve halkımıza dediler ki;

"Ülkemiz çokuluslu tekellerin, gelişmiş kapitalist ülkelerin eskimiş teknolojili sanayilerinin, sanayi ve nükleer atıklarının çöplüğü olmamalıdır."

Akkuyu'ya sermayenin, bugünkü siyasi iktidarının ve geçmişteki muhalefetinin milletvekilleri ile geçmişteki iktidarının ve bugünkü muhalefetinin milletvekilleri de geldiler. Söz verdiler. Sözümüz sözdür dediler: Nükleer santral yaptırmayacağız. Kimbilir belki de seçime az bir zaman kalmıştı. Çünkü, daha çoook sözler vermişlerdi. Anımsarsınız.

Ve sermayenin siyasi iktidarında tık yok.

Çünkü nükleer ölüm taciri çokuluslu tekellerin işbirlikçileri her alanda olduğu gibi nükleer ölüm ticaretinden de pay alma peşindedirler. Ve insan haklarının ve gerçek demokrasinin esamisinin okunmadığı, yani üretenlerin yönetimde söz ve karar sahibi olmadığı ülkemizde nükleer santral yapım kararı da bir elin parmakları ile sayılabilecek çıkar grubunun elindedir.

Geçmiş yıllarda sürdürülen nükleer karşıtı, çevre ve doğa dostu eylemlerin son halkası olan Akkuyu şenliği ile de görüldü ki; işçi ve kamu çalışanı sendikalarının, köylü, esnaf, balıkçı örgütlenmelerinin, kültürel örgütlenmelerin ve diğer demokratik kitle örgütlerinin çevre örgütleri ile oluşturacakları birliktelikler, çevre sorunları konusunda etkin kamuoyu sağlanmasının anahtarı durumundadır.

Ancak böylece Akkuyu'da bugünkü şenliklerimizi gelecekte de yineleyebileceğiz.

Eğitim-Sen Kongresi ve sendikal mücadele

İsmet AKTAŞ

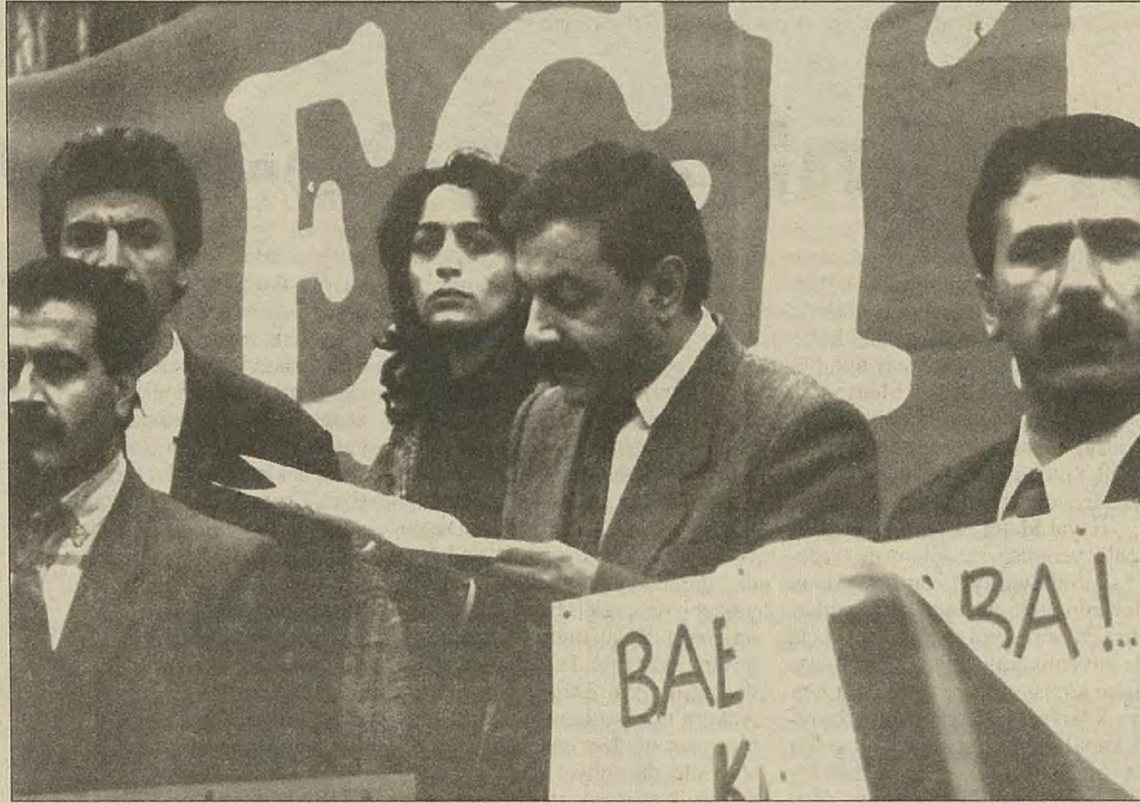
Bugüne kadar kamu çalışanlarının sendikal mücadelesinin en önemli dinamiklerinden birini oluşturan eğitim emekçilerinin sendikal hareketi son dönemlerde önemli gelişmelere sahne oldu. Eğit-Sen ve Eğitim-İş'in birleşmesiyle oluşan Eğitim-Sen'in kuruluşu, son 6 aylık dönemde yaşanan olaylar, eylemler, tartışmalar (6 Mayıs, 18 Mart, 20 Nisan ve 15-16-17-18 Haziran Ankara eylemeri vs.) eğitim emekçilerini olduğu kadar, kamu çalışanları sendikal hareketini de etkiledi. Eğitim-Sen'in yaratılmasıyla sendikal mücadelenin geliştirilmesi sorununu birlikte düşünen eğitim emekçileri böylece önlerindeki önemli bir engeli aşmış oldular. Ancak bilindiği gibi, sendikal birlikten, sendikal mücadele süreçleri içinde bütünleşmeye doğru adımlar atılması görevi son 6 ay içinde gereğince başarılamadı. Sendikal birlik sürecinden kaynaklanan nedenlerle, Eğitim-Sen'in belirsiz sendikal siyasetler gütmesi anlaşılabilirdi, ancak bu durum geçmiş mücadele sürecinde yaratılan birikimlerin yeni döneme aktarılmasının önünde bir engel değildi. Eğitim-Sen GMYK her ne kadar farklı sendikal anlayışların bir toplamı olsa da, en azından 20 Aralık eyleminin verdiği dinamizm ve mücadeleciliği geliştirme görevini başaramadı. Bu olumsuz koşulların kamu çalışanları sendikal hareketinin içinde bulunduğu program sorunuyla birleştiği düşünülürse Eğitim-Sen'in 1. Genel Kurulu'nun taşıdığı önem görülebilir.

Kongre Süreci ve Eğitim-Sen

Kabaca belirtmek gerekirse, Eğitim-Sen Genel Kurulu sendikal hareketimizin önünde bulunan sorunlara yanıt vermek bir yana, bu sorunların tartışmasının bile yapılamadığı bir atmosferde yaşandı.

Kongreye damgasını vuran şey, sendikamızın "bütünleşme" problemini çözecek tartışmalardı. Ancak bu tartışmalarda da dar ve şekilci çözümlerin öteye hiçbir sonuç üretilemedi. Bütünleşmeyi yalnızca değişik grup ve çevrelerin aynı yönetimde yer alabilmesi gibi sınırlı perspektif ile ele alan bu genel kurul beklenileni veremedi.

Kongreyi özetleyen şey ise, sendikal mücadele sürecinin sorunlarından çok, yönetim kaygısı oldu. Kongre sürecinde yaşanan çeşitli ilkesizlikler ve yönetim görüşmelerindeki "iktidar oyunu" kongrenin bir "seçim kongresi" olarak yaşanmasına neden oldu. Devrimci Öğretmen'ler sendikal programları ve anlayışları yakın olan devrimci-demokratik grupların ortak bir liste hazırlaması için çaba harcadılar, ancak bunda başarılı olunamadı. Sonuçta oluşan yeni yönetim geniş bir tabana dayanmakla birlikte, programsızlık sorununun damgasını vurduğu bir "koalisyon" niteliğinde oluştu. Program sorunu ise, kamu çalışanları sendikal hareketinin önündeki sorunları, yani, sendikal hak ve özgürlüklerin kazanılması sorunu, devletle ilişkiler, emekçi sınıflar hareketiyle ve demokrasi mücadelesiyle ilişkiler gibi, geniş ve acil yanıt bekleyen sorunlardan oluşmaktadır. Ancak görüldüğü kadarıyla, oluşan yeni yönetimin bu konuda bir hazırlığı bulunmamaktadır. Eğitim-Sen tabanının eğilimlerini önemli ölçüde içeren bu yönetim, eğer bu sorunu çözmeyi birincil bir görev olarak benimsemezse kamu çalışanları sendikal hareketinin son dönemdeki en

Eğit - Sen eski Genel Başkanı İsmet Aktaş (konuşma yapan) Eğit-Sen ile Eğitim - İş'in birleşmesiyle doğan Eğitim - Sen'in geçen ay yapılan ilk kongresini Söz için değerlendirdi. *(Fotoğraf: Hakkı Şen)*

belirgin sorunu olan programsızlık ve politikasızlık sorunun derinleşmesine neden olabilecektir.Kongre sürecinin olumsuz sonuçlanmasının en temel nedenlerinden biri ise, bugüne kadar eğitim emekçileri ve kamu çalışanları sendikal

> Yenidenci öğretmenler, öznel siyasal çıkarlarını, eğitim emekçilerinin ve Devrimci Öğretmen hareketinin genel çıkarlarına tercih etmektedir. Yenidenci öğretmenler, her ne kadar eski tarzı eleştirmek ateşli ruh hali içinde bulunsa da, "geleneksel sol siyaset tarzı"nın genel davranış özelliklerini, sendikal hareketimizin geleceğini gözardı ederek sürdürmeye devam ediyor

hareketi içinde ağırlıklı bir yere sahip olan Devrimci Öğretmen grubunun yaşadığı sorunlardır. Bu konuda yaygın bir spekülasyon ağının bulunduğu, yanlış bilgilerle değerlendirmeler yapıldığı görülmektedir. Örneğin Söz dergisinde kongreyle ilgili yapılan değerlendirmelerde de bu atmosferden etkilenildiği görünmektedir. Diğer yandan Yeniden dergisinde yer alan yazılar da bu konuda gerçekdışı açıklamalar içermektedir. Bu noktada Devrimci Öğretmenler'in yaşadığı süreci açıklığa kavuşturmak gerekiyor.

Olayın en kısa açıklaması şudur: Bugüne kadar ortak bir sendikal program ve anlayış çerçevesinde sendikal mücadeleyi başarıyla sürdüren devrimci öğretmenler içinden bir grup arkadaş "Devrimci Öğretmenler'in aynı gelenekten gelmiş olmalarının bugün için yeterli olmadığını", birlikte olmak için, tartışma sürecinin sonucu olarak lanse ettikleri Yeniden dergisi ve Kitlesel Sol Parti çalışmaları içinde olmak gerektiğini bir koşul olarak öne sürdükleri için, Devrimci Öğretmen grubu bir ayrışma süreci yaşamıştır.

"Aynıların aynı, ayrıların da ayrı" yerde olması doğru ve sağlıklı bir tutumdur. Ancak Yenidenci Öğretmenler, Devrimci Öğretmenlerle aralarında ciddi bir ideolojik-politik ayırım ve devrimci bir politik mücadele programı üzerinde fikri ayrılık olmamasına rağmen, sendikal mücadele ve yukarıda belirttiğimiz "politik" gerekçeler ve dayatmalarla kongre sürecine ayrı bir grup olarak katılmayı tercih etmişlerdir.

Kendilerini yeni bir siyasal kimlik ve proje ile tanımlayan Yenidenci Öğretmenler, Devrimci Öğretmenler'in ortak hareket etmelerini arzulayan delegelerin tüm çabasına rağmen, Devrimci Öğretmen grubunun, Eğitim-Sen'in ve sendikal mücadelenin sorunları temelinde ortak bir tavır göstermesini engellemişlerdir.

Devrimci Öğretmenler içinde sendikal mücadele süreçlerine yaslanmayan ve dışardan güdümlenmiş bu ayrılık, Yenidenci öğretmenleri bugüne kadar savunageldikleri sendikal anlayıştan da uzaklaşma eğilimine sokmuştur. Ayrı bir grup olarak genel kurula katılan Yenidenci öğretmenlerin, düne kadar ortak sendikal anlayışımız olan "Sınıf ve Kitle Sendikal Anlayışı" içerikli bir karar önergesi karşısında, "uzlaşmacı sendikal çizgi" mensupları ile birlikte takındıkları ortak tutum bu düşüncelerimizi doğrulamaktadır.

Yenidenci öğretmenler kendi tavırlarını ilkeli ve örgütlü bir tavır olarak lanse etmekte biraz acele etmektedirler. Tersine bu arkadaşların, kendilerinin de bir parçası olduğu mücadele tarihimize karşı ilkesiz ve pragmatik bir tutum içinde olduklarını görmek gereklidir.

Bu arkadaşlar aynı tavrı "konfederasyonun bir çatı örgütü değil, bir mücadele örgütü olması gerektiğini" içeren karar önergemiz karşısında da takınmaktan kaçınmamışlardır.

Diğer yandan, Yenidenci öğretmenler tüm kongre politikalarını ve kendi geleceklerini, Devrimci Öğretmen Meclisi'nin çökertilmesine, Devrimci Öğretmen Meclisi'nin ortadan kaldırılmasına bağlamışlardır. Yenidenci Öğretmenler, sendikal mücadelemizin sorunlarına kafa yormak ve bu konuda politika üretmek yerine kendi saplantılarıyla hareket ederek, Yön dergisini siyasal bir çevre olarak değerlendirip, tüm kurgularını kendilerine rakip bir "siyasal grubu" ortadan kaldırmak üzere inşa etmişlerdir.

Oysa benim de yayın kurulunda bulunduğum Yön dergisi, sendikal harekete seslenen, hareketin sorunlarını ele alan ve bu hareket içindeki devrimci dinamiklerin örgütlenmesine katkı sağlamak amacıyla yayınlanmaktadır. Yön, kendisinin siyasal bir hareketin yayın organı olmadığını, devrimci bir siyasal harekete ve bunun yayın da dahil olmak üzere, çeşitli araçlarına gereksinim olduğunu da ifade etmiştir. Söz dergisi de yaptığı değerlendirmelerde Yön dergisinin bir siyasal grup ilişkisi yarattığı yolundaki spekülasyonların etkisi altında kalmıştır.

Eğitim - Sen ve Devrimci öğretmen

Yenidenciler, Yön dergisinin siyasal bir çıkış olduğunda, "Yön grubunun (!?)" bir tek kişiyi yönetime getirmekten ibaret bir kongre stratejisi izlediğini söylemekte ısrar etmektedirler. Oysa Yenidenci Öğretmenler, Devrimci Öğretmenler'in kongreye yönelik olarak yaptıkları toplantılardan hiç söz etmemektedir. Devrimci Öğretmen Meclis, çoğunluk eğilimiyle kimleri Eğitim-Sen yönetim kurulunda görevlendirmek istediğini açıkça belirlemiştir. Yenidenci öğretmenler tüm bu yaşananları yok sayarak, gerçekdışı açıklamalardan medet ummaktadır.

Yenidenci öğretmen grubunun bu tutumunun anlaşılabilir tek bir nedeni bulunmaktadır. Yenidenci öğretmenler, öznel siyasal çıkarlarını, eğitim emekçilerinin ve Devrimci Öğretmen hareketinin genel çıkarlarına tercih etmektedir. Yenidenci öğretmenler, her ne kadar eski tarzı eleştirmek ateşli ruh hali içinde bulunsa da, "geleneksel sol siyaset tarzı"nın genel davranış özelliklerini, sendikal hareketimizin geleceğini gözardı ederek sürdürmeye devam ediyor.

Yenidenci öğretmelerin kendi güçlerini abartarak delege sayılarını, gerçek güçlerinin iki katına varan bir oranda deklare etmeleri de, hepimizin bildiği geleneksel bir sol siyaset güdüsüne dayanmaktadır. Bu iddiaları belgelerle çürütmek mümkündür. Ama biz Yenidenci öğretmenleri yaşanan sorunları sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarını gözönüne alarak değerlendirmeye çağırıyoruz. Evet gerçek, ama yalnızca gerçek devrimcidir! Bu unutulmamalıdır!

Nasıl bir sosyalist insan?

Teslim TÖRE

Özellikle reel sosyalizmin çöküşünden sonra, birçok ülkede olduğu gibi "nasıl bir sosyalizm, nasıl bir parti, nasıl bir mücadele biçimi" vb. gibi sorunlar tartışılmaya başladı. Ancak bazı somut gelişmeler, sosyalistlerin sorunun tartışılmasını yanlış yerde başlattığına işaret eden veriler sunuyor. Somut veriler, tartışmanın nasıl bir sosyalizm, nasıl bir parti vb. gibi konulardan başlatılması yerine, "nasıl bir sosyalist insan, nasıl bir sosyalist ahlak" sorularına yanıt arayarak başlatılması gerektiğine işaret ediyor. Herşeyin insan için olduğu, herşeyin ancak insanla oluşturulabileceği gerçeği de tartışmayı insandan başlatmanın gerektiğini göstermeye yetiyor. Parti, sosyalizm, mücadele vb. gibi tüm olgular insan eliyle ve insan için yaratılan olgulardır.

Tarihte, yeni eskinin, doğru yanlışın sentezi ya da tepkisi olarak ortaya çıkmıştır. Sosyal ve siyasal olaylarda tarihsel olarak etki tepki sentezinin doğruluk ölçütü, geçmişin analizi olmuştur. O nedenle, yeni sosyalist insan tipinin nasıl olması gerektiği tartışılırken, geçmişteki insan malzemesinin nasıl bir malzeme olduğuna bakmak, sağlıklı bir analizden geçirmek gerekiyor.

Kuşkusuz, sosyalist insan tipini; tasarlamış olduğu sosyalizm, ona denk olarak yaratmış olduğu siyasi yapılanma ve mücadele anlayışından bağımsız, ondan ayrıksı olarak düşünmek olası değil. İnsanla eylem arasında ve eylemin niteliği ile insan yeteneği arasında kopmaz diyalektik bir bağ vardır. Dolayısıyla, "nasıl bir sosyalizm, nasıl bir parti" vb. sorulara verilecek yanıtlar, "nasıl bir sosyalist insan sorusuna da yanıt teşkil etmek durumundadır.

Ancak bu denklemin doğru orantılı olarak kurulması gerekiyor. Sosyalizm ve parti için sorulan "nasıl" sorusu aynı zamanda yeni bir sosyalist insan tipini de içermiyorsa, ikisini de denk bir konumda ele alıp dokusal bir bağ kurulmuyorsa, sağlıklı bir kalkış ve istikrarlı bir ilerleme sağlanamaz. Eski sosyalist insan tipi aşılıp, yeni bir sosyalist insan tipi yaratılmadan eski yapılar belki ismen aşılır ama, içerik olarak aşılamaz. Yeni ya da yenilik adına, bir iskelete yeni bir elbise giydirilmiş gibi eğreti bir görüntü çıkar ortaya.

Reel sosyalizmin yanlışı, yetmezlikleri ortaya çıktıktan sonra, sosyalistler arasında çeşitli boyutlarda tartışmalar başlatıldı. Bu tartışma sürecinde bazı sosyalistler, reel sosyalizmin doğrularını sahiplenip, yetmezlik ve yanlışların altını kalın çizgilerle çizerek birtakım yeni tasarımlar oluşturmaya çalışıyor. (Muaviye gibi kazığını çakmış, ipini bağlamış, fakat ne kazığı sökebilen, ne de ipi kopartabilen, eski alanında çevrinip duran bazı siyasi güçlere söylenecek fazla bir şey zaten yoktur.) Ama yeninin arayışı içinde olan siyasi güçlerin —izlediği yöntem ne olursa olsun— eskiyi aşmak yeniyi bir üst düzeyde yaratmak gibi ortak sorunlarının olduğu açık bir gerçekliktir.

Nedir aşılmak istenen? Elbette çok şey... Ama temel olanı belirtecek olursak; devletçi, dolayısıyla devlet ve parti otoritesi altında olan sosyalizm... Bu sosyalizme denk olarak oluşmuş olan, demokratik yanı aşındırılmış, merkeziyetçi yanı abartılmış, iç işleyişte otoriter ve baskıcı yapılanmalar. Dolayısıyla; hile desise ve Bizans oyunlarının oynandığı siyasi arenayı aşmak gerekiyor. Zira ne devlet ne de örgütün kaba otoritesi sadece ceberrut baskılarla oluşturulamaz. Yalan, hile, desise gibi çeşitli entrikalar, ceberrut baskının harcı görevini üstlenirler. Kuru otoriterliğin yan ürünü olarak doğar ve o alanda hayat hakkı bulurlar. O nedenle kuru otoritenin olduğu her yerde hile ve desise yöntemleri de doğal olarak bulunacaktır.

Türkiye solu ve sosyalist hareketi, devletçi sosyalizm anlayışı temelinde organize oldu, ona göre şekillendi. "Diktatörlük" yöntemini hem örgütiçi hem de örgütdışı bir fenomen olarak görüp uyguladı. Buna ek olarak da, "bizim olan" değil, "benim olan" anlayışı egemen anlayış haline geldi. "Benim örgütümün gücü, diktatörlüğü, adaleti" vb. gibi fraksiyoncu zihniyet geneli şekillendiren durumdaydı. O nedenle örgütiçi sorunlarda ve kendi dışındaki örgütlere karşı entrikanın her çeşidi, her boy ve soydan olanı alabildiğine gelişme zemini buldu. Her bir fraksiyon kendini Türkiye'nin en güçlü örgütü, biricik öncüsü, tek marksist leninist gücü ilan etti, devrimi tek başına yapacağını söyledi. Bütün bu yalanlar kendine özgü entrikalar da üretti. Birçok örgüt ve parti içinde çeşitli entrikalar defalarca yaşandı ve hala da yaşanmaya devam ediyor. (Buna rağmen eskiye takılıp kalmış olan birçok örgüt ve parti bütün bu somut olguları görmüş ve yaşamış olmasına, hatta apolitik ve utanç verici birtakım kavramlarla bir tartışma sürdürmelerine karşın; metafizik bir anlayışla insanı örgütsel yapıdan soyut olarak ele alarak, olguları kişiselleştirerek, sorunun esas kaynağı olan siyasi yapılanmaları bir tapınak gibi koruyorlar.)

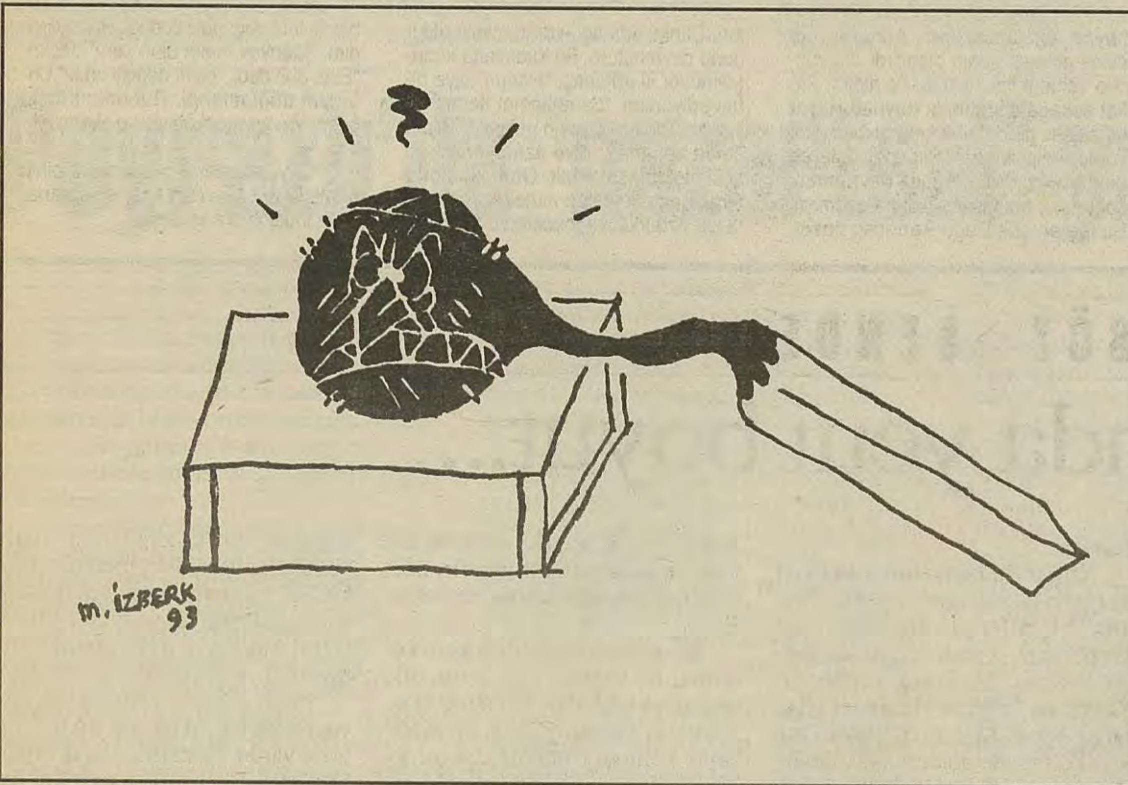
Sosyalist ahlaka aykırı bütün bu pislikler süreç içerisinde sosyalist insana bulaştı, kirletti ve kirlenmiş bir sosyalist insan tipi yarattı. Her sosyalist insan bu kirlilikten nasibini almıştır. Yeni sosyalist insan ancak bu kirlilik aşılarak yaratılabilir. Geçmişin fraksiyoncu zihniyeti, onun yan ürünleri aşılmadan, yeni biçimde bir sosyalizm projesi ve o projeyi hayata geçirecek araç olan yeni tipten bir parti yaratılamaz. Belirtmek gerekir ki, yapı olarak bazı fraksiyonları aşmak fraksiyoncu zihniyeti, dolayısıyla da desiseciliği aşmak anlamına gelmiyor. Yılların bırakmış olduğu bu kirliliği aşmak için sosyalist insanın her şeyden önce bu zihniyeti aşması, ondan arınması gerekir.

Fraksiyon anlayışını, yöntem ve yaklaşımların doğruluk ya da yanlışlık ölçeği olmaktan çıkartıp, bilimi ölçü haline getirmek ve fraksiyonun bencil çıkarı yerine genel emek gücünün çıkarını koymak gerekir.

Bütün bu nedenlerden dolayı, yeni bir sosyalist insan tipi ve yeni bir sosyalist ahlak yaratarak işe başlamak, sosyalistlerin ve genel emek gücünün partisini bu ahlak ve insan üzerine inşa etmek ve "nasıl bir sosyalizm" sorusunu bu zeminde yanıtlamak gerekiyor. Aksi halde, insanı özne olarak alan, nicelik ile niteliğin sübjektif yapı ile sosyalist bireyin çakışıp örtüştüğü, günümüz sınıf bileşenine denk bir parti yaratmak ham bir hayal olarak kalır.

Her sosyalist insan bu kirlilikten nasibini almıştır. Yeni sosyalist insan ancak bu kirlilik aşılarak yaratılabilir. Geçmişin fraksiyoncu zihniyeti, onun yan ürünleri aşılmadan, yeni biçimde bir sosyalizm projesi ve o projeyi hayata geçirecek araç olan yeni tipten bir parti yaratılamaz. Belirtmek gerekir ki, yapı olarak bazı fraksiyonları aşmak fraksiyoncu zihniyeti, dolayısıyla da desiseciliği aşmak anlamına gelmiyor.

DÜŞÜNÇİZİ MUSTAFA İZBERK

Jeton geç düşüyor

Ahmet ÇAKMAK

Ya da hiç düşmüyor. Marksist solun politikadaki durumundan bahsediyorum. Geçenlerde bir arkadaşım "Marks politikada hep yanıldı" demişti. Bence onu izleyenler de genelde yanılmaya devam ettiler. Geçmişin ve günün ekonomik, sosyal vb. analizini yapmakta ve teorileştirmekte ötekilerden çok daha doyurucu olmak... Ama politikada devamlı yanılmak... Bunun arkasında ne var bilemem. Ama incelense ilginç ve ilerletici tartışmalar çıkacağına eminim.

Bu politikada yanılgı olarak kendini gösteren sorunun bir boyutu da, bence zamanlama hataları. Onun için yazının başlığını "jeton geç düşüyor" diye attım. Bir tavır, bir eylem biçimi vb. zamanından önce yapılırsa ya da zamanı geçtiği halde sürdürülürse, insanlara pahalıya patlıyor. Bence bu zamanlama hataları meselesi marksist solun politik yanılgı olarak görünen kronik hastalığının önemli bir boyutu...

Sözü politika anlayışının önemli göstergelerinden biri olan eylem biçimlerine getirmek istiyorum. Geçen gün iki arkadaşla konuşurken bu konuyu ortaya attım. "Yahu yürüyüşler yapılıyor, grevler, direnişler var... Kimsenin taktığı yok. Evvelden böyle şeyler olduğunda toplum neredeyse sarsıntı geçirirdi" dedim. Biri CHP'nin hükümette oluşunun, öteki de medyanın etkisinden bahsetti. Evet, bunların etkisi olabilir, ama bence asıl sorunu (burada asıl sorun nedir, ben de bilmiyorum) açıklamaktan uzak. Medyayı alalım. Tamam, medya büyük ölçüde sermayenin eline geçti. Ancak medya da okuyucu kitlesini etkilemeye çalışır, ama onun tercihlerini de gözetmek zorundadır. Yoksa satamaz. Kızılay meydanında 50.000 kişi iki gün oturuyor ve medya bunu iç sayfalarda küçük bir haber olarak görüyorsa ve bunu satışlarda azalma kaygısı olmadan yapıyor ve haklı çıkıyorsa ortada bir soru işareti var demektir. Nitekim toplumda da bir etkisi görülmedi söz konusu olayın. Mayıs ayında dünyanın çeşitli yörelerinde çalışan kesimlerin eylemleri vardı. Latin Amerika ve Fransa'da özelleştirme karşıtı protesto gösterileri... Polonya'da hayat şartları karşısında hükümetin duyarsızlığına ve sosyal harcamaları kısma eğilimine karşı gösteriler... Bunlar da günlük olaylar, geldi geçti. Demirel "yollar yürümekle aşınmaz" derdi. Devlet ve sermaye sanki bu yaklaşımı benimsemiş görünüyor. Tüm dünyada sokak gösterilerine ve grevlere karşı eskisine göre daha yumuşak bir tutum içinde görülüyorlar, güvenlik güçleri olayları izliyor, ama müdahale etme eğiliminde görülmüyor. Tabii gerektiğinde müdahale ediyor ve istediği sonucu alıyor: Brezilya'da, yine yaz başlarındaki petrol işçileri grevinde olduğu gibi. Petrol işçilerinin grevi günlük yaşamı ve ekonomiyi aksatabilirdi, dolayısıyla ordu rafinerilere girdi ve işi bitirdi. Bizde de 89 bahar eylemleri ve işçilerin Zonguldak'tan Ankara'ya yürüyüşü etkili olmuştu. O zamanın hükümeti yumuşak cevabı tercih etti ve olaylar yüzde yüze varan ücret ve maaş artışlarıyla sonuçlandı.

Benim dikkat çekmek istediğim şu: Eskiden toplumu sarsan eylemler bugün günlük, alışılmış, ideolojik olarak sindirilmiş (absorbe edilmiş?) olaylar oldu. Bir etkisi olmuyor. Bunun toplum dokusundaki değişmelerle bağlantısının kurulması lazım. Tabii illa böyle bir bağlantı ekseninde ilerletici tartışmalar dönebilir demiyorum. Başka açılardan da irdelenebilir. Yeter ki sorun ortaya konsun, kabul edilsin. Ve üzerine gidilsin. Çok ilginç ve jetonu düşürücü etkileri olacağına eminim.

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

Hedik

"Bu dünyada yerim yokmuş, yokmuş
Keşke bir yalan olsaydım, olsaydım"
Karl Marx

Her zamanki gibi açık sarı bir havada İstiklal Caddesi'nde dolaştığım bir pazar günü... Kulağımda pilli radyom, salkım saçak yürüyorum. Önce Cevdet Bolvadin'den şarkılar çalıyor radyoda. Ruhum huzur içinde, yüzümde buruk bir gülümseme. Yürüyorum dikenlerin üstünde. Sonra bir Erzurum türküsü başlıyor. "Dün gece yar hanesinde yastığım bir taş idi." Hay öyle yarin boynu kopsun! Zalim yar, hain yar!.. İnsan sevgilisinin başının altına bir yün yastık koyar, altına bir yün döşek serip, üstüne de puffy yorgan örter. İnsanlık bunu gerektirir değil mi ama!.. Çat diye kapatıyorum radyoyu. Benim türküleri ve türküdeki yerleri protesto hakkım yok mu? Var. BSP gemisinde millet Mirkelam'ı, Serdar Ortaç'ı protesto eder de, ben herhangi bir türküyü protesto edemez miyim?

Kafam bozuk bir şekilde Galatasaray Lisesi'ni geçtim. Biraz daha ilerledikten sonra hayretle müşahade ettim ki, MHP binasına bez afiş asmışlar. Üstünde de şöyle bir yazı: "Ya sev, ya terket!" Çok tuttum bu lafı! Tam kamyoncu ağzı. Egzotik bir arabesk! Yallah şoför muhabbeti! Hemen bir kırtasiyeye girip bir tabaka kartonla, keçe kalem aldım. Başladım iri harflerle slogan yazmaya... "Zenginim diye övünme, bir kıvılcım yeter, güzelim diye övünme bir sivilce yeter". Götürüp MHP binasının tam karşısındaki BSP binasına bu kartonu asmak istedim. Orada partinin ileri gelenlerinden biri beni de pankartımı da kolumdan tuttuğu gibi kapının önüne koydu. Çok bozuldum, ama herif solcu olduğu için bir bildiği vardır herhalde diye düşündüm. Biraz buruk bir şekilde yoluma devam ettim.

Yolda ekolojist bir arkadaşla karşılaştım. Bana hamsi soyunun tükenmek üzere olduğunu, erozyonun çok ciddi bir tehlike olarak yaşamımızı tehdit ettiğini filan anlattı. Sonra da yeşil alan çalışmalarından bahsetti. Ben de ona Doğu'da hergün bir sürü adamın öldüğünü, etrafın kana bulandığını, devletin orada "kırmızı alan" çalışmalarına hız verdiğini filan anlattım. Bunun üzerine çevreci arkadaş, "sapla samanı birbirine karıştırma Hazım" dedi ve ekledi: "Sende beyin küntleşmesi var." Bu laf sinirime dokundu. Derhal orayı terkettim.

Canım bir bardak demli çay çekti. Girip bir kafeye oturdum. Daha çayımdan bir fırt almamıştım ki pat diye Diyarbakırlı bir arkadaş girdi kafeye. Birbirimize sarıldık. Oturup sohbet etmeye başladık.

Önce ülke sorunlarını, Doğu'daki son durumu, sonra da medeni durumunu anlattı. Evlenmiş. İki çocuğu varmış. Küçük çocuğun dişi çıkmış. Çocuğuna yarın diş hediği yapacakmış. Beni de davet etti. Büyük bir keyifle kabul ettim. Belki 25–30 yıldır hedik yememiştim, biraz nostaljik takılayım diye düşündüm. Sonra kalktık. Evini tarif etti. "Mutlaka gel" dedi ve alıp başını gitti.

Bu hedik işinden niçin bu kadar keyif aldığımı anlamanız için size olayı biraz anlatmam lazım. Hedik buğday ve nohutun haşlanmasıyla yapılan bir güzel yiyecek. Çocuğun ilk dişi çıktığında anası konu komşuya, çocuklara haber verir. Herkes biraraya toplanır. Dişi çıkan çocuk odanın ortasına konur. Çevresine de yedi çocuk toplanır. Ortadaki çocuğun başına bir avuç hedik dökerler. Çocuğun başında kalan yedi habbeyi çevresindeki yedi çocuk eğilip ağızlarıyla alırlar. Bu arada çocuğun önüne bir süzgeç ya da kalburun içine konmuş birkaç eşya konur. Çocuk bu eşyalardan hangisine elini uzatırsa ilerde o mesleği yapacağına inanılır. Örneğin elini yüzüğe atarsa kuyumcu, makasa atarsa terzi, Kur'an'a atarsa imam olacağına filan inanılır. Sonra biraz çalgı çalınır, çepik çalınır. Hedikler yenir. Millet çocuğa hediyesini verir, sonra da herkes evine dağılır.

Ertesi gün heyecanla uyandım yataktan. O gün işçi grevi olacaktı. İşçiler hayatı felcedeceklerdi. Arkadaşımın evine gitmem sorun olabilirdi. Bu yüzden yanıma taksi parası da aldım. Fakat sokağa çıktığımda heyhat! Hayat bir akarsu gibi tatlı bir şekilde akıp gidiyordu. Anlaşılan işçilerin çoğu "işleyen demir ışıldar" mantığıyla davranmış, çoğu tıpış tıpış işinin başına geçmişti. Bu işe en çok Doğu Perinçek bozulmuştur herhalde. Bu nedenle işçi kardeşlerimden rica ediyorum. İkide bir grev yapacağız diye kararlar alıp da Aydınlık grubunu ajitasyon çekmeye zorlamayın. Bu gidişle bir yerlerine inme inecek heyecandan. Bunun vebali büyüktür işçi kardeşlerim. Yapmayın lütfen!

Tarlabaşı'ndaki otobüs durağına geldiğimde halkımı biraz tedirgin gördüm. Herhalde memleketin haline üzülüyorlardır diye düşündüm. Birazdan otobüs geldi. Şoför Nubar Terziyan'a benziyordu. İçim ferahladı. Otobüsün arkalarında bir yerde eski bir kız arkadaşımı gördüm. Yanına gidip merhaba demek istedim, ama son anda vazgeçtim. Çünkü son üç aydır feminist olduğunu duymuştum. Bu kadınlarla konuşulmuyor ki arkadaş. "Hanım" diye hitap ediyorsun, "bana hanım deme" diyorlar. "Bayan" diyesin geliyor, "bayan senin babandır" diye azarlıyorlar. En iyisi hiç bulaşmamak. Otobüsün orta sıralarında kendime mütevazı bir alan bulup özgürlük ve maceranın tadını çıkarmaya başladım.

Hedik evine vardığımda gözlerim yaşardı. Konu komşu, çoluk çocuk tıpkı eski günlerdeki gibi biraraya toplanmışlar, eğleniyorlardı. Birazdan tören başladı. Yalnız bir şey dikkatimi çekti. Dişi çıkan çocuğun önüne koydukları büyük bir tepsinin içinde abuk subuk şeyler vardı. Arkadaşıma "ne lan bunlar" diye çıkıştım. Bir bir hepsini anlattı. Çocuk, tepsi içindeki eşyalardan kasete elini atarsa DJ, kadın iç çamaşırlarına elini atarsa manken, Hulki Aktunç'un Büyük Argo Sözlüğü'nü alırsa milletvekili, viski kadehine uzanırsa solcu bar sahibi, elini uzatıp bir şeyler alıyormuş gibi yapıp hiçbir şey almadan elini çekiyorsa hayali ihracatçı olacak dedi. Bi sinirlendim. "Manyak mısın ulan sen!" dedim. "Eee, abi" dedi, "devir değişti artık!" Boğazım düğümlendi. Ruhumu hüzün bastı. Yavaşça ceketimi alıp evden çıktım.

"O iyi insanlar o güzel atlara binip gitmişlerdi." Meydan kötü insanlarla, uyuz topal atlara kalmıştı.

SÖZ SENDE

Kent yağmacılığında yeni boyut...

80'li yıllarda kentsel rantlara yönelen sermaye, yerel yönetimlere özellikle de belediyelere özel görev biçmiştir. Kent toprakları son 15 yıl içerisinde adeta bir yağmaya uğratılmıştır. Arsa fiyatlarında ve konutlardaki suni fiyat artışları burjuvaziye yeni finansal birikim olanakları yaratmıştır. Hatta imalat sanayiinde faaliyet gösteren birçok şirket çalışma alanını değiştirerek inşaat sektörüne el atmış durumdadır. Bu alanda yaratılan rantlar öylesi yüksek boyutlara ulaşmıştır ki, çıkar çatışmaları gündeme gelmeye başlamıştır. Yaratılan değerlerden pay kapma savaşı içerisinde bir yandan yeni sermaye grupları oluşmaya başlarken, öte yandan da mafya diye adlandırılan silahlı çeteler olayın boyutunu dallandırıp budaklandırdı. Kuşadası ve Alanya örneklerinde olduğu gibi yüksek karlar silahlı çatışmalar doğurdu. Ve bu arada, tüm Türkiye'de sanayi mallarının üretimi düşerken, ulusal ekonomi büyümek yerine küçülmeye başladı. Bu, izlenen bilinçli politikaların doğal sonucuydu elbette. Tek hedef, her ne pahasına olursa olsun kar etmek olunca...

Yukarıda kısaca değindiğimiz anlayış genel bir ekonomik tercihin ürünü. Yaşanan çatışmalar ve çarpıklıklar da bunun ürünü. Ancak, biz olayın kısa bir biçimde de olsa yerel yönetim boyutuna değinmek istiyoruz. Çünkü, çok doğal olarak kent arazilerini kullanmaya ya da kullanıma açmada birinci derecede görevli ve sorumlu olan kurumlar yerel yönetimlerdir. Merkezi yönetimlerin 80'lerin başında çıkartılan yasalarla yerel yönetimlere bu konuda görevler biçtiği çok net. Günün moda akımı liberalizmin, "bırakınız yapsınlar, bırakınız etsinler" anlayışı, dönemin gereklerine de yanıt veriyordu. Deniz kıyıları, yeşil alanlar, spor sahaları birer birer sermaye gruplarına ya da mafyacı, yap-satçı inşaatçılara peşkeş çekildi. Beton blok dikilecek arsa sayısı azaldıkça rant büyümeye başladı. Giderek kentlerde yaşayan insanlar nefes alamaz hale geldiler. Gençlerin spor yapacakları alanlar, çocukların büyüyecekleri parklar, yetişkinlerin dinlenebilecekleri yeşil alanlar yok artık.

İnşaatların yapılacağı alanlar bitince yağmaya ve sömürüye devam edebilmek için iki seçenek vardı bu kez önlerinde. İnşaat alanlarında yoğunluğu artıracak kat artırımlarına gitmek ve yeni araziler bulmak.

Yukarıda bahsedilen kentsel alanların talana uğratılmasının "özgün" biçimleriyle dolu metropol kentlerimiz. Ancak Mersin'de hepten "özgün" bir örnek yaşanıyor. Kentin en "mutena" kesimini oluşturan Adnan Menderes Bulvarı'nın kıyı kesiminde doldurularak denizden kazanılmış arsalar bulunmakta. Kıyı Yasası'nın 7. maddesinde yer alan; "Kamu yararının gerektirdiği hallerde, uygulama imar planı kararı ile deniz, göl ve akarsularda ekolojik özellikler dikkate alınarak doldurma ve kurutma suretiyle arazi elde edilebilir" hükmüne dayanan Mersin Büyükşehir Belediyesi, Pozcu semtinde yer alan bu bölgede dolgu alanı oluşturmuş. Ancak, rantiyeci zihniyet arazi elde edildikten sonra uç vermeye başlamış. Dolgu alanında yer alan arsalar, 1995 yılı içerisinde ANAP'lı belediye yönetimi tarafından açılan danışıklı ihalelerle parti yandaşlarına peşkeş çekilmeye başlandı. Çok kısa zaman içerisinde burada, kimsenin karşı çıkamayacağı sanılan masumane(!) sinema inşaatıyla başlayan inşaat ve betonlaştırma atağı içkili gazino ve çay bahçeleriyle sürüyor. Oysa aynı yasanın devamında; "...Bu araziler devletin hüküm ve tasarrufu altındadır, özel mülkiyet konusu olamaz" demektedir.

Bu arada, Mersin'deki kimi kurumlar bu konuda tepkilerini dile getirmeye başlarlar. Mimarlar Odası Mersin Şubesi, yazdığı bir dilekçeyle konuyu Cumhurbaşkanlığı, Meclis Başkanlığı, Başbakanlık gibi devletin üst kademelerine taşırlar. Bir süre sonra Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'ndan, "inşaatları durdurun..." yazısı gelir. Ancak, Türkiye'nin özelleştirme ve işçi kıyımı şampiyonu Mersin Büyükşehir Belediyesi ne yasaları, ne de Bakanlığın kararını umursamaz bir tavır içerisindedir. Hak alma mücadelesi veren işçileri "terörist" diye tanımlayan, direnişleri "kanunsuz" olarak tanımlayan yönetim, yasaları açık biçimde ihlal ederken, "Devletin üst kademeleri"ni de deyim yerindeyse takmamaktadır. Tabii, yasaları ve kararları ihlal edenler düzendışı parti, sendika ya da insan hakları dernekleri olmadığından hiçbir yaptırım sözkonusu olmamaktadır. Zaten kendi yaptıkları yasaları ihlal etmektedirler...

İşin aslında, Mersin Belediyesi işleyen düzen adına işin doğrusunu yapmaktadır. Liberalizmin o ünlü "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" yasasını uygulamaktadır. Siyasal olmasa da ekonomik liberalizmi hakkıyla uygulamaktadır Mersinli yerel yöneticilerimiz de.

Peki, eleştiri yapmaktan öte, yapılacak hiç mi bir şey yoktur? Elbette vardır. Öncelikli olarak örgütlü güçlerce geliştirilen tepkileri daha organize hale getirmek gerekliliği vardır. Sosyalistler, kentsel olaylara bakışlarını genel programatik anlayışlarına koşut bir biçimde somutlamalıdırlar. Özellikle yerel yönetimler üzerinde denetleyici bir baskı grubunun ağırlığı hissettirilmelidir. Bu yolda en başta yapılması gereken, kentsel alanları özel mülkiyetçi anlayıştan kurtarmak için mücadele olmalıdır. Yarınlarda, nefes alacak kentler istiyorsak, kent arazileri rantiyelerin arpalıkları olmaktan kurtarılmalıdır.

Bülent Ufuk Ateş/Mersin

Zayi

SÖZ tanıtım kartım 8.7.1995'te gözaltına alındığım Beyoğlu Emniyet Amirliği'nde kaybolmuştur. Hükümsüzdür
Mehmet Emin Sert

İmroz'da 'Meryem ana mevlüdü'!.

Yelda

15 Ağustos'ta haber yapmak için İmroz adasına gideceğimi söylediğimde arkadaşım çok şaşırdı: PKK'nin atağa kalkışının yıldönümü olan 15 Ağustos'la İmroz arasında nasıl bir ilişki ola ki?..

Herşey birbiriyle ilgilidir. 15 Ağustos ise önemli bir gündür; kimileri için yıllardır, kimileri için yüzyıllardır, insanlık için binyıllardır...

Anadolu'da kökleri Sümerlere, Asurlara, Hitit'in bereket tanrıçasına kadar uzanan bağbozumu şenlikleri Ağustos ayında kutlanır. 15 Ağustos'ta bu şenlikler Hıristiyanlıkta Meryem Ana'nın göğe yükselişinin yıldönümüdür.

Bağcılığın önemli bir yer tuttuğu Ege'deki İmroz adasında da Meryem Ana'nın göğe yükselişi kutlanır, hasat bitimi olan 15 Ağustos'ta.

Rum kültürünün senede bir iki gün de olsa yaşatıldığı adada bu direniş bu yıl ANAP'lı Belediye Başkanı Halil Rüştü Akgün'ün öncülüğünde "Gökçeada Kültür ve Sanat Festivali"ne dönüştürülmek isteniyor anlaşılan. Köyün gürül gürül akan üç kaynağı olmasına rağmen çekilen/çektirilen susuzluk sıkıntısına çözüm bulabilmiş mi, henüz bilmiyoruz ama, Rum kültürünün kökünü kazımaya çözüm bulduğu kesin. Meryem Ana'nın göğe yükselişinin kutlandığı gün Gökçeada Belediyesi çocukların pipilerini sünnet edecek ve mevlüt okutacak!..

İlkçağlardan beri insanların yaşadığı İmroz da, Elenlerin yaşadığı bu ada da isim değiştirmelerden nasibini almış: Gökçeada olmuş. Türkleştirme bununla bitmemiş. 1964'te ada okullarında Rumca yasaklanmış. Oysa o tarihlerde Rum çocukları yarım gün Rum okullarında, yarım gün de Türkçe eğitim yapan okullarda eğitim görüyorlarmış. Bunun üzerine ada çocukları öğrenim görmek için Yunanistan'a ve başka ülkelere gitmişler. Ardından ana ve babaları... Adanın Rumsuzlaştırılması bununla bitmemiş; Türkiye Cumhuriyeti devleti, adadaki toprakların yüzde seksenini istimlak etmiş. Adanın Rum köylülerinin elinden alınanlar Ispartalılara, Burdurlulara, Karadenizlilere verilince, böylece ellerinden ekmekleri alınan Rum köylüler de göçmüş. Ama adanın sükunetini ihlal eden uygulamalar bununla da kalmamış ve Gökçeada Açık Cezaevi kurulmuş.

Gündüz Meryem Ana için dua eden adalı Rumlar, gece ise sirtaki yapıyorlar. Tıpkı eskiden olduğu gibi

Bugün İmroz'da sayıları ancak yüzlerle ifade edilen yaşlı Rumlar kalmış. Yukarda sayılan uygulamalarla göçettirilen Rumlar her yıl 15 Ağustos'ta Meryem Ana'nın göğe yükselişi vesilesiyle birkaç günlüğüne de olsa anavatanlarına geliyorlar. Şimdiki adı Tepeköy olan Ağridya'ya çıkıyor, Aya Kalyopi Manastır'ında ayinlerini yapıyor, sonra mezarlığı ziyaret edip orada "kurkuta" dedikleri keşkeş benzeri pilav, et ve kekleri dağıtıyorlar. Ardından sabaha kadar dans; sirtaki...

Bu yıl Gökçeada Belediyesi'nin alternatif kültür etkinlikleri, Atatürk büstüne çelenk konması, saygı duruşu ve istiklal marşıyla başlayacak. Türk Hava Kurumu'nun paraşüt gösterisinin, Türk Halk Müziği konserinin yer aldığı etkinlikler, Kaleköy'e düzenlenen festival yürüyüşü ve folklor ekiplerinin dans gösterileriyle devam edecek.

Ve aşkolsun Fedon'a, İbrahim Tatlıses'e ki, Ağridya'da (Tepeköy'de) ada halkının gönüllerince sirtaki yapacakları günde Kaleköy'de konser vermeyi kabul etmişler. Yani alternatif festivale Fedon ile Tatlıses de katılacak. Yazık! Severdim keratalari...

Poyrazlı'da 'pazartesi' ya da adaya davet

Ufuk URAS

Yazın bir süre Poyrazlı köyünde kalıyorum ve oradan dergiye ulaşmam kolay olmadığından yazılar aksayabiliyor. Dış dünyayla ilişki kurma zorluğu, bütün yıl boyu yaşadığımız bombardımanın olumsuz etkilerine karşı, bir bakıma terapi işlevi de görüyor.

Yine de dostlardan uzak kalmak hoş olmadığından, belki onların buraya gelmesine vesile olur diye, bu turistik tanıtım yazısını yolluyorum. Turistik dediğime bakmayın, burası turizmin yıkıcı etkilerinin dışında kalabilmiş ender güzellikteki bölgelerden biri, hoş bir Boşnak balıkçı köyü. Köy Erdek'e bağlı Paşalimanı adasının beş köyünden biri. Paşalimanı Marmara takımadaları (Avşa, Marmara Adası) içinde ikinci büyük ada olmasına karşın, hiç değilse bu yazıya kadar, istilaya uğramayan, bakir kalabilmiş bir bölge. Bu sırrı vermemin nedeni de, günün birinde buralara birileri gelecekse, ipsiz sapsız mafya bozuntuları yerine, aklı başında insanlar gelsin diyedir. Şimdi biraz ötede salınan yunus balıklarını başka bir şey sanıp, zarar vermemeleri içindir.

Buranın suyu temiz, havası güzel, gıdası tabii, araba sesi yok ve sessizliğin o garip sesini, çınlamasını duyuyorsunuz. Adanın yakın bir zamana kadar elektriği bile yoktu. Yine de teleskobumla "kervan"ın keyfini çıkarabiliyorum.

Kapıdağ yarımadasını gören bu kırk hanelik köyün balığından, domatesine, karadutuna, eriğine, tavuğuna, sütüne vs. bütün doğal ürünlerinin tadı damağınızda kalıyor. Küçük sığınağımıza bu yaz sendikalı arkadaşlarımız da geliyor. Bir şekilde deniz otobüsüyle, otobüsle ya da feribotla Erdek'e varıyorsunuz, oradan da hergün 15.30'da kalkan Poyrazlı teknesine biniyorsunuz. Adaya vardığınızda, zaten bizler sakin köyümüze birileri geliyor diye, iskeleye koşuyoruz. Köyevlerinin pansiyonlarında yüzbin liraya kalmak mümkün, çadır kurmak için de yer müsait.

Burada çocuklar teke ile keçiyi, koç ile koyunu elma yaprağı ile armut yaprağını tanıma ve ayırdetme fırsatını buluyor. Yetişkinler de sualtı avcılığından, kumda kertenkele gibi uzanmaya değin seçeneklere sahip. Adada bu yıl bir de 9-18 yaş kuşağına hitap eden çok zarif bir yaz okulu açıldı. Okulda hocalık yapan Neşe Yaşın'la karşılaşmamız da hoş bir sürpriz oldu.

Bu yaz her taraf sıcaktan bunalırken, buranın hafif poyrazı sizi zinde tutuyor, tansiyon sorunlarınızı hafifletiyor. Ada Osmanlı döneminde saray mutfağına hizmet verirken, akıl hastaları için de bir tedavi merkezi bulunuyormuş. Bugünse, nedense Batı Anadolu ve Marmara'da kilometrekareye düşen kişi sayısı açısından en düşük seviyeyi koruyor. Rumların döneminde buradan Fransa'ya şarap ihraç edilirmiş, şaraphane hala dimdik ayakta.

Adanın önceleri beş köyünde de okul varken, bugün dördü öğrencisizlikten kapatılmış, ama hükümet her köye bir imam göndermeyi ihmal etmemiş. Onlar da bu mekânın espirisine kendilerini uydurmuşlar. Metropole bu kadar yakın olmasına karşın, köylerin temel ihtiyaçlarının (balıkçı korunağı, sağlık ocağı vs.) merkezi hükümetlerce karşılanmamış olması ibret verici. Zaman zaman köye gelen Rumlar, terketmeye zolandıkları bu eski mekânlarına bakıp, taşını toprağını öpüp, müthiş bir hüznü yaşıyorlar. Ayazma civarındaki taşları alıp anı niyetine, belki bir gün konuşup dillenirler umuduyla yeni memleketlerine götürüyorlar. Aynı dramı paylaşan Boşnaklarla, Giritlilerle burada bir ortak hüzün bahçesi oluşuyor.

Köye şehirden gelirken, yanıma aldığım dergi ve kitapların başında "Pazartesi" dergisi vardı. Bilmiyorum dikkatinizi çekti mi? Dişe dokunur yayının pek olmadığı bu dönemde, dergi her ne kadar, "Kadınlara mahsus gazete" başlığı ile çıkıyorsa da, bütün hemcinslerime hararetle önerirım. Politika, eğer hayatı yeniden kurmaksa, hayatı dönüştürme teori ve pratiğine ilişkin kaygıları olanlar, günübirlik yaşanandan genele uzanan bu tarzın sağladığı imkânları doğru ve sağlıklı değerlendirmemiz durumunda. Cinsiyet körü bir bakış açısının, artık tümüyle her bakımdan bizi "âmâ" bıraktığını farketmemiz gerek. Bir öncelik/sonralık ilişkisine tabi kılmadan, "basamaklar teorisi"ni reddederek, yaşamın her bir ilmiğini çözümlemek/çözmek herhalde asli perspektifimiz olmalı. ABD'deki I. Enternasyonal'e bağlı feminist locayı "orta-burjuva" kadınlarının edepsizliği olarak gören ve kapattıran I. Enternasyonal anlayışını veri almak artık mümkü değil.

Yine de bu konuda ne kadar "bilinç" yükseltirsek yükseltelim, aslında eğitilmiş erkeklerin, eğitilmemişlere göre daha tehlikeli olduğu gerçeği de değişmiyor. "Eğitimliler" kendi pozisyonlarını daha kolay aklayıp, haklılaştırabiliyorlar. "Menfaat/eğitim" ilişkisi aydınlanmacıların sandığı gibi kolay çözülebilir cinsten değil. Sonuçta olsa olsa, Colette Dowling'in (1), şoför koltuğunda oturuyormuş gibi ne yapılması gerektiğini söyleyip duran arka koltuk şoförleri diye aktardığı bizim gibi figürler ortaya çıkıyor ve aslında arka koltuk şoförlerinin çoğu hiç de iyi şoför değil. Ve ne diyordu Patricia Lefebre (2) erkeklere: "Size göre kadınlar kurtulmadıklarında aptallar, kurtuklarındaysa, başınıza bela."

"Pazartesi"nin haziran sayısının arka kapağında, kadınlar siyasete/yönetime teşvik edilirken şu rakamlar veriliyor: "Siyasal yönetim kadrolarında her 100 erkeğe karşılık 3 kadın var. Çalışma hayatında her 100 erkek işverene karşılık, 2 kadın işveren var. Ücretli çalışan nüfusun üçte biri kadın. Sendika üyelerinin üçte biri kadın, ancak yönetim kadrolarında neredeyse hiç kadın yok. Öğretim üyelerinin üçte biri kadın ancak kadın rektör hiç yok. Hukukçuların üçte biri kadın, ancak il savcısı olan kadın hiç yok."

Bu tabloyu değiştirmek kolay değil; Sosyalist partilerde bile maço bloka karşı ne büyük mücadeleler verildiğini görüyoruz. Bunlardan birinin programında falanjistler gibi, kadınları militarizmin hizmetine sunmak ve zorunlu askerlik talebi, eşitlikçilik ve sosyalist bir tutum sanılırken, bir başkasının bir ilçe kongresinde, yüzde 30'luk kadın kontenjanı talebi reddedilirken, erkek oranının yüzde 70'i geçmemesi teklifi kabul edilebiliyor. Bu Aziz Nesin'lik hikaye doğrusu beni hem keyiflendirdi, hem de her zeminde epeyi safra atılması gerektiği gerçeği düşündürttü ve ürküttü.

Lafın dibi; buranın ahalisi dergiyi pek sevdi. O yüzden bu ada daveti öncelikli olarak "Pazartesi" çalışanlarına. İki, üç gün zaman ayırabilirseniz, bizim sendikanın (ÖES) girişim kurulu üyesi Fadime Gök'le temas kurabilirsiniz. Görüşmek dileğiyle.

Bir İranlı minik kız bana 'baba' dedi

Battal YAVUZ

Şehrin en kalabalık caddelerinden biri, Necatibey, 23 numara, apartman dairesi 11. Orta yerinde bir yazı "BSP İl Örgütü" ibaresi. Parmakla zil düğmesinin birleştiği noktada kapı metalik bir sesle aralanıyor. Yaşlı yüzlü birini geçerken sağ omuz tarafımızdan yoğun bir idrar kokusu saldırıyor üzerimize. Koridordaki floresan lambasının ışığının zemine ulaşmadığını farkediyoruz birden, sigara gözlerimizle ve genzimizle buluştuğunda acı duyuyoruz. Çocuk sesleri, ağlamaları, sızlamaları büyük bir uğultuyla Farsça konuşmaların ortasına düşüyor.

Soruyoruz BSP'lilere kim bu insanlar? "İranlı mülteciler". Merakımızın devam ettiğini gören arkadaşlar açıklamalara devam ediyorlar; "Bunlar 2-3 yıldır Türkiye'deler. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Konseyi'ne başvuruları; konumları mültecilik kapsamına girmeyeceği gerekçesiyle reddedilmiş. Bunlar İran'da düzen karşıtı insanlar, bir kısmı fiili muhalefet yapmaktan hüküm giymiş, bir kısmı da ülkelerinde aranır durumdalar. Ellerinde bu durumu belgeleyen kayıtlar olanlar var. Ama aranır durumda olanlar belgelere sahip değiller. Buradan, yani BSP'den dışarıya çıktıklarında derhal sınırdışı edilecekler. Sınırın ötesinde de akıbetlerinin ne olacağı malum .. Hepsi idam edilecektir.

Hepsi değilse de bir kısmı Türkçe konuşabiliyor. Zeki insanlar, öğreniyorlar.

İçeri giriyoruz. Camların önüne dizilmiş genç, yaşlı kadınlarla erkeklerin korku ve merak dolu gözleri üzerimize çevriliyor. Tümü konuşmalarını düğümlüyorlar boğazlarına; İran'a yayın yapan Alman-ya'nın Sesi radyosu kapatılıyor. Polis olmadığımızı anladıklarında herşey normale dönüyor. Satranç oynayan mülteci nihayet hamlesini yapıyor, anneler çocuklarını göğüslerinden ayırıyorlar oynamaları için, kaşıklar çay bardaklarının içinde yeniden turlamaya başlıyor.

Bir haftadır banyo yapamayan insanlarla tanışıyoruz. Salona kesif bir ter kokusu hakim. Herkes isimlerini söylüyor gülücüklerle. Hiçbiri aklımızda kalmıyor, çünkü telaffuzu tam olarak anlayamıyoruz. Bir tek 2.5 yaşındaki Hacer'in adı usumuzda kalıyor.

Sohbet güçlükle ilerlese de çok hoş. Türkçe bilmeyen dostlarımız çok dikkatli dinliyorlar bizleri belki bir şeyler yakalarız diye. Biri çeviriyor sözlerimizi, o zaman gevşiyor, yumuşuyor yüz hatarı.

Nedir sizleri topraklarınızdan buralara savuran? Kısaca "Zulüm." Ali amca başını öne eğerken, "Sağolsun sosyalistler bizlere sahip çıktılar, bizi korudular kolladılar" diyor.

Peki neden BSP? Türkiye'de birçok parti var, onlar size yardım etmediler mi? Hayır diyor Betül. "Onlara hiç gitmedik ve yardım istemedik. Çünkü onlar düzen partisi, bizleri düşünmez, sorunlarımıza sahip çıkmazlar."

Uzun uzun İran'ın ekonomisinden, siyasi ve toplumsal yapılanmasından bahsederken kaşları çatılıyor. Yüzlerindeki gerginlik kapkara kısılmış gözlerinden dudaklarına kadar uzanıyor.

İnsanlar dayanışma için yemek, battaniye getiriyorlar. Onlarla sohbet edip çocuklarıyla oynuyorlar. Herhalde elbise getirenler epeyce mutlu ediyor onları. Günlerdir aynı elbiselerle yattıkları ve bir yatağa hasret oldukları düşünülürse anlaşılabilir bir durum bu. Çocuklara banyo yaptırarak, gezdirip dondurma, balon alan Türkiyeli dostları da var "işgalciler"in.

Aşkolsun sana Hacer. İkinci görüşümde, bana "baba" dedin. Peki ben nasıl dayanacağım senin yokluğuna, minnacık sıcaklığına? Nerede olursanız olun, İranlı mülteci kardeşlerim, sizleri asla unutmayacağım.

Bu insanları mollalara teslim etmeyelim!

Siyasal nedenlerle ülkelerinden kaçan ve bir süredir Türkiye'de yaşayan bir grup İranlı, Türkiye hükümeti tarafından sınırdışı etme kararı alınması üzerine, 3 Ağustos'tan itibaren Birleşik Sosyalist Parti (BSP) Ankara il merkezinde oturma eylemine başladılar. Önce 16'sı çocuk, 42 kişi olan İranlılar'ın sayısı gittikçe çoğalarak 120'ye ulaştı. Bunlardan 50'si çocuk ve 35'i kadın.

Mültecilik statüsü kazanmak için Birleşmiş Milletler'e (BM) başvuranlardan 15 kişi hakkında Türkiye polisi tarafından sınırdışı edilme kararı verilmiş. Zaten, can güvenlikleri olmadığı için Türkiye'ye kaçan bu kişiler arasında İran Komünist İşçi Partisi, Halkın Mücahitleri, Kürdistan Demokrat Partisi üyeleri ve eski Şah yanlısı kişiler ile değişik sol gruplardan insanlar bulunuyor. Bu kişilerin çoğunun, siyasi faaliyetlerinden dolayı arandıkları ve halen bu faaliyetlerini sürdürdüklerine ilişkin bağlı bulundukları partilerden alınmış belgeleri bulunuyor. İade edilmeleri durumunda, idam edilme de dahil çok ağır cezalara çarptırılacak olan bu kişiler, İran gizli örgütleri tarafından öldürülmek üzere Türkiye'de aranıyor. Türkiye Hükümeti tarafından sınırdışı edilen 15 kişinin dışında, İranlılara ait 60 dosya daha bulunuyor. Bunların arasında 4 yıldır Türkiye'de yaşayanlar da var. 60 kişi hakkında da bugünlerde sınırdışı edilmeleri yönünde bir karar alınması bekleniyor.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Komisyonu, 15 dosyayı inceleyip, bunların siyasi mülteci olmadıklarına karar verirken, Türk Hükümeti'nin 30 Kasım 1994 tarihli kararında ise, "Ortaasya ve Ortadoğu'dan gelen İranlıların mülteci olup olmadıklarına ben karar veririm" deniyor.

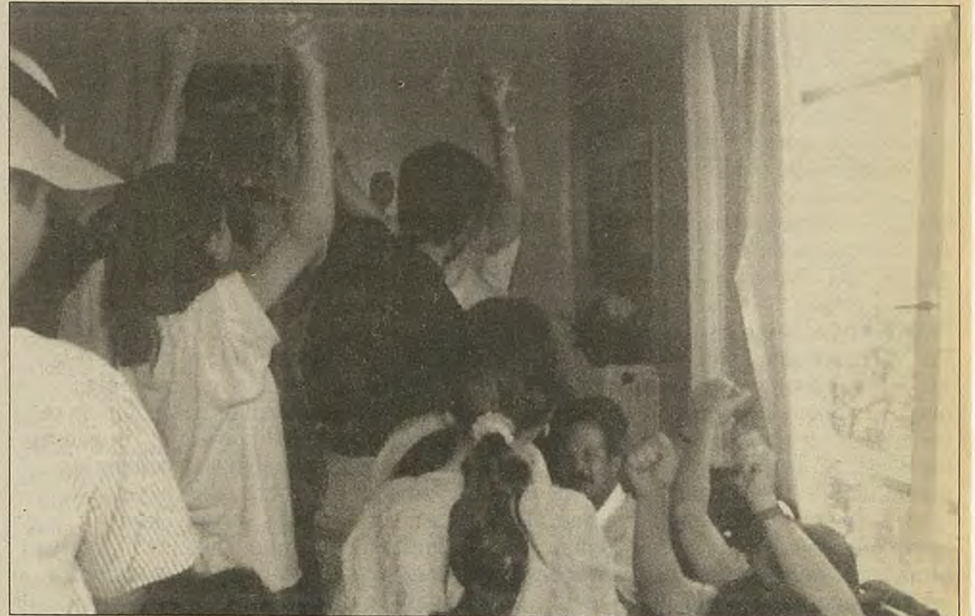
Bunun dışında 1951'de Cenevre Konvansiyonu'nun ilgili maddesi, zoraki geri dönüşü yasaklıyor. Buna rağmen Türk Hükümeti Ortaasya ve Ortadoğu'dan gelenler için böyle bir karar alıyor. İran'dan kaçan insanların BM'den dosyalarını alabilmesi ve Türkiye'de kalabilmeleri için Türkiye Hükümeti'nin sınırdışı etme kararını geri çekmesi gerekiyor.

BSP Ankara İl Merkezi'ne sığınan İranlılar adına konuştuğumuz Uluslararası Mülteci ve Göçmen Konseyleri Federasyonu Genel Sekreteri Ferşad Hüseyni, bugüne kadar BM Mülteciler Yüksek Komisyonu tarafından kendilerine hiçbir yardım yapılmadığını, hatta can güvenliklerinin dahi bulunmadığını anlatıyor. Hüseyni, iki ay önce 14 kişinin BM'den yardım istediğini, bazılarının istemlerinin kabul edildiğini, ancak, bu kişilerin de İran'a teslim edildiklerini söyledi. Bunlardan biri hakkında idam kararı verildiğini bildiren Hüseyni, birçoğu hakkında da bilgi edinemediklerini ifade etti.

"İran, sınırdışı edilen bu mülteciler karşılığında PKK'li veriyor mu?" şeklindeki sorumuzu yanıtlayan Hüseyni, "İran ile Türkiye arasında emniyet konusunda bir anlaşma var. Herşey birkaç ay önce İçişleri Bakan Yardımcısı Naibiyen'in gelmesiyle başladı. Bütün İran mültecilerini geri gönderin. Önce İran konsolosluğuna gönderin, belge verilsin, Türk polisi sınıra götürsün, resmi olarak teslim etsinler ve bir daha kaçamasınlar' diye anlaşma yaptılar. Biz buna karşı Türk muhaliflerinin teslim edildiğini kesin olarak bilmiyoruz. Bunun yanıtı yok. Ancak, bu gerçekten açık bir konu. Bugün Türkiye, İran muhaliflerini verdiği zaman karşılığında ya Türk muhalifleri alır ya da başka şey ister. Gerçek şu ki, insan hakları bir yerde yoksa ve bir şey yapılmıyorsa, devletler için her türlü alışveriş yapılabilir. Biz bu alışverişlere itiraz ediyoruz." diye konuşuyor.

Hüseyni, oturma eylemi için neden BSP'yi seçtikleri yolundaki bir soruyu ise, "Bizim için farketmez. Çünkü yardım elini o insanlardan almışız. Bütün o insanlar insanları seviyorlar. Sadece sol partiler tarafından bize yardım ediliyor" diye yanıtladı.

BSP yöneticileri de İranlı mültecilerin iade edilmemeleri için ellerinden gelen herşeyi yapacaklarını söylediler.

Ancak sosyalistlere güvenen İranlı rejim muhalifleri BSP Ankara il örgütüne sığındılar.

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahibi : Olgu Ltd.Şti. Genel Koordinatör : Seyfi ÖNGİDER

Yayın Yönetmeni: Merdan YANARDAĞ

Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL

Yazı İşleri
Dış Haberler: Osman KÖKER
Ekonomi: Sermet ÖZDOĞAN
Kültür Sanat: Sezai SARIOĞLU
Makaleler: Veysi SARISÖZEN

Haber Merkezi: Ahmed BERTUĞ, Ayla ÖNDER

İşletme Müdürü: Ali KÜÇÜK
Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
Reklam Müdürü: Emine SAPMAZ

Yayın Kurulu: Seyfi Öngider, Sezai Sarıoğlu, Veysi Sarısözen, Merdan Yanardağ

Ankara Büro
Temsilci: Mustafa ERDOĞAN
Tarık DEMİR
Aylan UNCU

Ankara
Tel:(0312) 418 41 98
Fax:(0312) 418 22 63

İzmir
Tel: (0232) 464 21 30

Avrupa Temsilciliği
Engin ERKİNER
Kasseler Str. 1a
60486 Frankfurt
Tel: 49.69.7075714
Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD